

Η
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

1886.286

ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΕΙΩΝ ΑΥΤΗΣ
ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

Υ Π Ο

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΚΥΦΙΩΤΟΥ

φοιτητοῦ τῆς ἱατρικῆς.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Συμπληρωθεῖσα καὶ ἐπὶ τὸ μεθοδικώτερον ἐπεξεργασθεῖσα

Ἄδεια τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ ὑπουργείου

Ἔπ' ἀριθ. 388, 26 Μαΐς 1893.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Ν. Γ. ΚΕΦΑΛΙΔΟΥ.

(Ὁδὸς Ηεμπτοπαζάρου ἀριθ. 6).

1886.

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν ὑπογραφήν τοῦ ἐκ-
δότου καταδιώκεται κατὰ τὸν νόμον.

Τοὺς ἐντευξομένους.

Ἡ διδασκαλία τῆς γεωγραφίας ἐγίνετο μέχρι τοῦδε κατὰ τρόπον ὅπως ἀντικείμενον εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἐν τῇ δημοτικῇ σχολῇ διδασκομένου παιδός. Τὸ ἄνθος τῶν ἡμετέρων παιδαγωγῶν διετύπωσε πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ τὸν τρόπον, δι' οὗ δέον ν' ἀρχηται καὶ προβαίνη ἢ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου μαθήματος διδασκαλία. Ὡς ἤδη τοῖς παιδαγωγοῖς ἔδοξε, καὶ πάνυ ὀρθῶς, ἕκαστος δημοδιδάσκαλος ὀφείλει νὰ ἀρχηται ἀπὸ τῆς τοπογραφίας τοῦ δωματίου καὶ τῆς σχολῆς ἐν ᾗ διδάσκει, ἐπεκτείνων τὸν κύκλον εἰς τὴν τοπογραφίαν τοῦ δήμου ἐν ᾗ ἡ σχολή, τῶν περιχώρων, τῆς ἐπαρχίας, τοῦ κράτους καὶ ἐν τέλει τῶν γειτονευόντων κρατῶν· ἔτι δὲ νὰ ἀσκήῃ ἐν τούτῳ τῷ μεταξύ τοὺς μαθητὰς εἰς τὸ ἰχνογραφεῖν τὰ μέρη, ὧν τὴν τοπογραφίαν διδάσκει. Παρεντιθεῖς δὲ ἐν τοῖς τοπογραφικοῖς μαθήμασι καὶ τὰ σπουδαιότερα τῶν κεφαλαίων τῆς φυσικῆς γεωγραφίας καθιστᾷ τὸ ὑπ' αὐτοῦ διδασκόμενον μάθημα λίαν ἐπαγωγὸν καὶ λυσιτελές.

Ἐπὶ τῇ βῆσει τῶν τοιούτων παιδαγωγικῶν ἀρχῶν καὶ συμφώνως ταῖς διατάξεσι τοῦ ἐκδοθέντος πατριαρχικῆ προνοίας προγράμματος τῶν ἀστικῶν σχολῶν, συνετάχθη τὸ παρὸν πονημάτιον, εἰς ὃ ἔλαβον τὴν ὕλην ἐν μέρει μὲν ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Σ. Βυζαντίου καὶ τῆς Κωνσταντινιάδος, ἐν μέρει δὲ ἐξ ἄλλων συγγραμμάτων, οἷον τοῦ Enault, Blancart καὶ Dethier.

Ταῦτα περίπου ἐλέγομεν ἐν τῇ ἐξαντληθείσῃ ἡδὴ ἄ. ἐκδό-

σει. Ἐπειδὴ δὲ αἱ δεύτεραι σκέψεις σφωτέραι, συμπληρώσαντες πᾶν εἶ τι κενὸν ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ καὶ πλεῖστα μέρη διασκευάσαντες ἐπὶ τὸ διδακτικώτερον, διδαχθέντες ὑπὸ τῆς πείρας, προσφέρομεν νῦν εἰς τὴν μικρὰν σπουδάζουσαν νεολαίαν δευτέραν ἔκδοσιν αὐτοῦ, προσθέντες καὶ τὴν μεγάλην πατρίδα (Θράκη) μετὰ τῶν πρώτων μαθημάτων τῆς Φυσικῆς Γεωγραφίας καὶ τοπογραφικοῦ χάρτου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εὐελπιστοῦντες, ὅτι συντελεστικώτερον τὸ ἔργον ἀποβήσεται καὶ ὡς τοιοῦτον θέλει τύχει τῆς εὐμενοῦς ὑποδοχῆς τοῦ τε σεβαστοῦ ὁμογενοῦς κοινοῦ καὶ τῶν ἀξιοτίμων κ. κ. διδασκάλων.

Τὸ πονημᾶτιον τοῦτο Θεοῦ θέλοντος θέλει ἐκδίδοσθαι καθ' ἕκαστον ἔτος μετὰ προσθηκῶν καὶ βελτιώσεων.

Πέραν τῆ 14 Σεπτεμβρίου 1883.

I. Γ. Κ.

ΟΛΙΓΑ ΤΙΝΑ ΕΠΙ ΤΗΣ Δ' ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Κατανοηθεισῶν καὶ εἰσαχθεισῶν εἰς τὰς σχολὰς ἀπὸ τινος τῶν παιδαγωγικῶν ἀρχῶν, ἐφ' ὧν δέον νὰ ἀρχηται καὶ διδάσκηται ἡ διδασκαλία τῆς Γεωγραφίας, βουλόμενοι δὲ καὶ ἡμεῖς ὅπως συνωδῶν ταῖς εἰσαχθείσαις ταύταις βάσει ρυθμίσωμεν καὶ μετασκευάσωμεν τὸ ἀπὸ τινος ἐν δυσὶν ἐκδόσεσιν, ἐξαντληθείσαις ἤδη, δημοσιευθὲν πόνημα ἡμῶν, ἀπεφασίσαμεν μετὰ τὰς δεούσας καὶ ἐπὶ τὸ μεθοδικώτερον προσθήκας καὶ βελτιώσεις νὰ προσφέρωμεν αὐτὸ τῇ τρυφερᾷ νεολαίᾳ, ἀφέντες τὸ ἀγαθὸν ἀποτέλεσμα τῆς οὐσιωδῶς ἡλλοιωμένης ἐκδόσεως τοῦ ἔργου ἡμῶν τοῖς φίλοις κ. διδασκάλαις. Ἀλλὰ φρονοῦμεν ὅτι καὶ ἐπὶ τὸ μεθοδικώτερον ἵκαναί προσθήκαι καὶ βελτιώσεις περιτταὶ ἐν μέρει, ἢ καὶ ὅλως, δυνατὸν ν' ἀποβῶσιν ἂν ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος ἤθελεν ἐκλείπει ἡ χαρτογραφία, ἥτις εἶναι καὶ ἀποτελεῖ τὴν κανονικὴν τροχίαν τελειοφύρου διδασκαλίας τῆς Γεωγραφίας.

Διὸ τολμῶμεν νὰ ἐκφράσωμεν τὴν ταπεινὴν ἡμῶν γνώμην ὅτι οὐδ' ὅλως δέον ν' ἀναλαμβάνη τὴν διδασκαλίαν τοῦ τερπνοῦ τούτου μαθήματος ὁ ἄμοιρος Ἰχνογραφίας καὶ Χαρτογραφίας τυγχάνων.

Πρὸς τοὺς βοηθήμασιν, ἅτινα κατὰ τὰς πρώτας ἐκδόσεις ἔσχον, κατὰ τὴν παρούσαν ἐπωφελήθη καὶ τὸ ἐκ τοῦ « Γραφείου Νεολόγου » πολῦτιμον καὶ πλούσιον λεξικὸν τῆς Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας ὡς καὶ τὸ Ἡμερολόγιον τῆς Ἀνατολῆς.

Ὑπὸ τοιούτων ἀρετῶν συνωδευμένον φρονοῦμεν ὅτι προσ-
 φέρομεν τοῖς φίλοις κ. διδασκάλοις τὸ πόνημα ἡμῶν, οἷς ἐν-
 θερμῶς τὰς εὐχαριστήσεις ἡμῶν ἐπὶ τῇ πρὸς τὰς προηγηθεί-
 σας ἐκδόσεις ἐκδηλωθείσῃ ἐπιεικέα ἐκφράζοντες, κολακειού-
 μεθα νὰ ἔχωμεν δι' ἐλπίδων ὅτι ἡ αὐτὴ καὶ κατὰ τὴν πα-
 ροῦσαν ἐκδηλωθήσεται εὐμενῆς ὑποδοχὴ καὶ πρὸς τὰς ἐλλεί-
 ψεις ἐπιείκεια.

Ἀθῆναι τῇ 4 Ἰανουαρίου 1884

Ι. Γ. Κυφιώτης
 (Φοιτητῆς τῆς ἰατρικῆς)

Η ΣΧΟΛΗ

Τὸ δωμάτιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρισκόμεθα, λέγεται αἶθουσα τῆς παραδόσεως.

Μέρη τοῦ δωματίου εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὅποια, ἐὰν μετατοπίσωμεν, καταστρέφουσι τὴν αἶθουσαν, π. χ. τὸ ἔδαφος, ἡ ὀροφή, αἱ τοῖχοι, τὰ παράθυρα καὶ ἡ θύρα. Ἐπιπλά δὲ τοῦ δωματίου ἐκεῖνα, τὰ ὅποια καὶ ἂν μετατοπίσωμεν, τὴν αἶθουσαν δὲν τὴν καταστρέφουσι· π. χ. τὰ θρανία, ἡ τράπεζα, ὁ μαυροπίναξ, τὸ ἀριθμητήριον, αἱ εἰκόνες κτλ.

Ἡ αἶθουσα ἔχει τέσσαρα μέρη ἢ πλευράς, διὰ τοῦτο δὲ ὀνομάζεται τετράπλευρος ⁽¹⁾. τὰ σημεῖα ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὅποια ἐνοῦνται αἱ τέσσαρες πλευραὶ, ὀνομάζονται γωνίαι. Ἐπειδὴ δὲ ἔχει τέσσαρας γωνίας, ὀνομάζεται τετράγωνος.

ΙΧΝΟΓΡΑΦΗΣΙΣ. Ἐὰν σχεδιάσῃ ὁ μαθητὴς ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος τὸ δωμάτιον, ὅπως δείξῃ τὰς πλευράς καὶ τὰς γωνίας αὐτοῦ.

Διὰ νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τοῦ δωματίου μέχρι τῆς ἄλλης κατ' εὐθείαν γραμμὴν, πρέπει νὰ περιπατήσωμεν μερικὰ βήματα (μετροῦνται), ὁμοίως καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλης πλευρᾶς μέχρι τῆς 3ης καὶ ἀπὸ τῆς 3ης μέχρι τῆς 4ης. Ἡ μία πλευρὰ ἀπέχει τῆς ἄλλης βήματα . . . . , ἡ δὲ ἄλλη τῆς ἄλλης . . . . .

Ὁ χῶρος, τὸν ὁποῖον περιπατήσαμεν καὶ ὅστις εὐρίσκεται μεταξὺ τῶν δύο τούτων πλευρῶν τοῦ δωματίου, λέγεται διάστημα.

(1) Ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ ὑποδείξῃ ἄλλα τινὰ τετράπλευρα, ἵνα οἱ μαθηταὶ ἐννοήσωσι καλλίτερον ταῦτα.

Τὸ μακρότερον διάστημα λέγεται μῆκος, τὸ δὲ βραχύτερον πλάτος (1). ἀπὸ τοῦ ἐδάφους δὲ μέχρι τῆς ὀροφῆς λέγεται ὕψος.

*Ἐξω τῶν τοίχων δὲν ὑπάρχει τὸ δωμάτιον, οἱ τοῖχοι λοιπὸν εἶναι τὸ μέρος, ὅπου τελειώνει τὸ δωμάτιον.

Τὰ μέρη δέ, ὅπου τελειώνει πράγμα τι καὶ ἄρχεται ἄλλο, λέγονται ὅρια τοῦ πράγματος.

Πέραν τοῦ τοίχου ὑπάρχουσιν ἄλλα δωμάτια τῆς σχολῆς, τὰ ὅποια ἀποτελοῦσι τὴν ὅλην σχολήν.

*Ὅπως οἱ τοῖχοι τοῦ δωματίου εἶναι ὅρια αὐτοῦ, οὕτω καὶ οἱ τοῖχοι τῆς σχολῆς εἶναι ὅρια αὐτῆς.

*Ὅταν ἐξέλθωμεν τῆς σχολῆς, θ' ἀπαντήσωμεν καὶ ἄλλα κτίρια, οἰκίας . . . κτλ.

Οἱ ἄνθρωποι διὰ τὰ προφυλάττωνται τὸ καλοκαίριον ἀπὸ τὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου, τὸν χειμῶνα ἀπὸ τὸ πολὺ ψῦχος, ἀπὸ ληστῶν, θηρίων, καὶ διὰ τὰ προμηθεύονται τὰ ἀναγκαῖα ὁ εἷς ἀπὸ τὸν ἄλλον, κτίζουσι τὰς οἰκίας τὴν μίαν πλησίον τῆς ἄλλης· ἑκατὸν ἢ διακόσια οἰκίαι, ὅταν κῆνται ἢ μία πλησίον τῆς ἄλλης, ὀνομάζεται τοῦτο συνοικία. Ὅπως τὸ δωμάτιον καὶ ἡ σχολὴ ἔχει ὅρια οὕτω καὶ ἡ συνοικία ἔχει ὅρια.

Πέραν τῶν ὁρίων τῆς συνοικίας ὑπάρχει . . .

*Ἐὰν ἡ συνοικία ἦναι μεμονωμένη καὶ δὲν συνέχεται μετ' ἄλλης τινὸς συνοικίας, λέγεται κώμη ἢ χωρίον. Ἐὰν δὲ τρεῖς ἢ τέσσαρες συνοικίαι εὑρίσκωνται ἢ μία πλησίον τῆς ἄλλης, ὀνομάζεται χωμόπολις, ὅταν δὲ περισσότεραι τοιαῦται συνοι-

(1) Οἱ διδάσκαλοι ἄς μεταχειρισθῶσι καὶ ἄλλα ὅμοια παραδείγματα διαστημάτων γνωστῶν δηλ. θρανίων, τραπεζῶν κτλ. ὅπως οἱ μαθηταὶ συλλάβωσιν εὐκρινέστερον τὴν ἰδέαν τοῦ διαστήματος.

κίαι υπάρχωσι, λέγεται πόλις· ἡ δὲ συνοικία τὴν ὁποίαν θ' ἀπαντήσωμεν ὀλίγον πρὶν εἰσελθῶμεν εἰς μίαν πόλιν λέγεται προάστειον, διότι ἡ πόλις λέγεται καὶ ἄστυ.

Πέραν τῶν τεσσάρων τοίχων τοῦ δωματίου δὲν δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν μακρότερον, διότι οἱ τοῖχοι σχηματίζουν περὶ τῆς ἡμῶν κύκλον, ἐμποδίζοντα τὴν ὄρασιν ἡμῶν.

Ἄν ἀφαιρέσωμεν τοὺς τοίχους δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν μακρότερον, ἀλλὰ θὰ ἴδωμεν πάλιν οἰκίας, λόφους (ὕψωματα), δένδρα, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται πολὺ μακρὰν ἡμῶν καὶ σχηματίζουν ἄλλον κύκλον, ὀρίζοντα τὴν ὄρασιν ἡμῶν, εἰς τὸν ὁποῖον μᾶς φαίνεται ὅτι ὁ οὐρανὸς ἐγγίζει τὴν γῆν.

Ὅρίζοντα ἀπλῶς ὀνομάζομεν τὸν κύκλον τὸν σχηματιζόμενον περὶ τῆς ἡμῶν, ὅταν ἦμεθα ἐπὶ τινος ὑψηλοῦ ὑπαίθρου μέρους, ὑπὸ τῶν περὶ τῆς ὑψώματων, τὰ ὁποῖα ἐμποδίζουν τὴν ὄρασιν ἡμῶν καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν πολὺ μακρὰν. Ἐάν πρὶν ἐξημερώσῃ παρατηρήσωμεν εἰς τὸν ὀρίζοντα, θέλομεν ἴδει ὅτι ἐξ ἑνὸς σημείου τοῦ ὀρίζοντος φαίνεται ὅτι ἀνυψοῦται ὁ ἥλιος δηλ. ἀνατέλλει· τὸ μέρος τοῦτο τοῦ ὀρίζοντος ὀνομάζομεν Ἀνατολήν· τὸ δὲ ἐσπέρας βλέπομεν εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος τοῦ ὀρίζοντος ὅτι ὁ ἥλιος βασιλεύει ἢ δύει (βουτᾶ), τοῦτο τὸ μέρος ὀνομάζομεν Δύσιν. Ὅταν βλέπωμεν πρὸς ἀνατολὰς, ὅπισθὲν μας ἔχομεν τὴν Δύσιν· ἐάν δὲ ἀπλώσωμεν τὴν ἀριστεράν μας χεῖρα, ὅπως ἰστάμεθα, θὰ δεῖξωμεν ἕν ἄλλο σημεῖον τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Βορρᾶς ἢ Ἀρκτος, καὶ μετὰ τὴν δεξιάν χεῖρά μας εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος θὰ δεῖξωμεν ἄλλο σημεῖον, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Νότος ἢ Μεσημβρία.

Κατὰ τὸ δικάστημα τὸ ὁποῖον ὁ ἥλιος μᾶς φαίνεται ὅτι διευθύνεται ἀπὸ τὴν ἀνατολήν πρὸς τὴν δύσιν ἔχομεν ἡμέραν, ἔπειτα ὁ ἥλιος χάνεται ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μας, δηλαδὴ

κρύπτεται τὴν ἐσπέραν καὶ ἀνατέλλει πάλιν τὴν πρωΐαν καὶ εἰς τοῦτο τὸ διάστημα ἔχουμεν νύκτα.

Ὡς πρὸς τὸ δωμάτιον ἡμῶν τὸ σημεῖον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀνατέλλει ὁ ἥλιος, εἶναι πρὸς τοῦτο τὸ μέρος (ὡς δείξῃ ὁ μαθητής), τὸ δὲ σημεῖον εἰς ὃ δύνει, εἶναι πρὸς τοῦτο τὸ μέρος· εἰς τὸ δεξιὸν μας μέρος εἶναι. . . . καὶ εἰς τὸ ἀριστερόν. . . .

Ἐμάθομεν τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος, τὰ ὁποῖα δυνάμεθα νὰ τὰ δείξωμεν ὅπου καὶ ἂν εὐρισκώμεθα· εἶναι δὲ ταῦτα· Ἀνατολή, Δύσις, Ἄρκτος ἢ Βορρᾶς καὶ Νότος ἢ Μεσημβρία.

Ἡ πλευρὰ τοῦ δωματίου μας, ἡ ὁποία βλέπει πρὸς τὴν Ἀνατολήν, ὀνομάζεται ἀνατολική, ἡ δὲ ἀντίθετος αὐτῆς ὀνομάζεται δυτικὴ· ἡ ἄλλη ἡ ὁποία βλέπει πρὸς Βορρᾶν, βόρειος ἢ ἀρκτική, καὶ ἡ ἀντίθετος αὐτῆς νότιος ἢ μεσημβρινή.

Εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ δωματίου μας εἶναι. . . . εἰς τὸ δυτικόν. . . . εἰς τὸ βόρειον. . . . καὶ εἰς τὸ νότιον. . . .

Καθὼς ἐπὶ τοῦ πίνακος δυνάμεθα νὰ παραστήσωμεν διάφορα ἀντικείμενα, δηλαδὴ εἰκόνας, τοιουτοτρόπως δυνάμεθα καὶ ἐπάνω εἰς τὸν πίνακα νὰ σχεδιάσωμεν ὅλην τὴν αἴθουσαν τῆς σχολῆς καὶ νὰ δείξωμεν ποῦ εἶναι τὰ θρανία, ἡ ἔδρα κτλ.

Σημ. Ἄς ἰχνογραφῆσῃ τὸ δωμάτιον καὶ δείξῃ ὁ μαθητής ποῦ κεῖνται ἡ ἔδρα, τὰ θρανία, καὶ ἄλλα ἐντὸς αὐτῆς ἀντικείμενα.

Ἐπὶ τοῦ πίνακος ἢ ἐπὶ τοῦ χάρτου δυνάμεθα νὰ σχεδιάσωμεν καὶ ὅλην τὴν συνοικίαν μας, καὶ μίαν πόλιν ὁλόκληρον καὶ ἄλλα διάφορα μέρη τῆς γῆς μικρὰ καὶ μεγάλα. Ταῦτα δὲ τὰ σχήματα τὰ ὁποῖα παρίστανται ἐπὶ τοῦ χάρτου ὀνομάζονται γεωγραφικοὶ πίνακες ἢ χάρται.

Οἱ γεωγραφικοὶ πίνακες ἔχουσι τέσσαρας πλευράς· καὶ ἡ

μὲν δεξιὰ πλευρὰ λέγεται Ἀνατολική, ἢ δὲ ἀριστερὰ Δυτική, ἢ ἄνω Βόρειος καὶ ἢ κάτω Νότιος.

Ἐὰν σχεδιάσωμεν τὸ δωμάτιον ἐπὶ τοῦ πίνακος, τὰ ἀντικείμενα, τὰ ὅποια εὐρίσκονται εἰς τὴν βόρειον πλευρὰν αὐτοῦ, θὰ τεθῶσιν ἐπὶ τοῦ χάρτου ἢ μαυροπίνακος εἰς τὸ ἄνω μέρος αὐτοῦ, ὅπου εἶναι τὸ βόρειον, τὰ ἀντικείμενα τῆς νοτίου πλευρᾶς, εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ πίνακος, τὰ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς, εἰς τὸ δεξιὸν μέρος, καὶ τὰ τῆς δυτικῆς εἰς τὸ ἀριστερόν.

Ἐὰν λοιπὸν ἐπὶ τοῦ πίνακος ἢ ἐπὶ τοῦ χάρτου εἰς τόπος ἢ μία πόλις ἢ μία ἐκκλησία κῆται πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ ἄλλου, λέγεται ὅτι κείται πρὸς ἀνατολὰς αὐτοῦ· ὅταν εὐρίσκηται ἄνωθεν αὐτοῦ κείται πρὸς βορρᾶν· ὅταν δὲ εἰς τὸ ἀριστερόν πρὸς δυσμᾶς καὶ ὅταν εἰς τὸ κάτω πρὸς νότον.

Μεταξὺ τῶν τεσσάρων σημείων τοῦ ὀρίζοντος δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν καὶ ἄλλα δεύτερα σημεῖα· π. χ. μεταξὺ τοῦ Βορρᾶ καὶ τῆς Ἀνατολῆς τὸ βορειοανατολικόν (ΒΑ), μεταξὺ τοῦ Βορρᾶ καὶ τῆς Δύσεως τὸ βορειοδυτικόν (ΒΔ), μεταξὺ τοῦ Νότου καὶ τῆς Ἀνατολῆς τὸ νοτιοανατολικόν (ΝΑ), καὶ μεταξὺ τοῦ Νότου καὶ τῆς Δύσεως τὸ νοτιοδυτικόν (ΝΔ). Ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων σημείων πνέουσι καὶ οἱ τέσσαρες ἄνεμοι.

Ὁ ἄνεμος, ὅστις ἔρχεται ἀπὸ τοῦ βορείου σημείου τοῦ ὀρίζοντος καὶ φυσᾷ ἀπὸ τὴν βόρειον πλευρὰν τῆς σχολῆς μας, ὀνομάζεται Βορρᾶς· ὅστις ἔρχεται ἀπὸ τοῦ νοτίου σημείου τοῦ ὀρίζοντος καὶ φυσᾷ ἀπὸ τὴν νότιον πλευρὰν τῆς σχολῆς μας, ὀνομάζεται Νότος· ὅστις δὲ ἔρχεται ἀπὸ τοῦ ἀνατολικοῦ σημείου τοῦ ὀρίζοντος καὶ φυσᾷ ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς σχολῆς μας, ὀνομάζεται Ἀπηλιώτης (κοινῶς λεβάντες)· ὅστις δὲ ἔρχεται ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ σημείου τοῦ ὀρίζοντος καὶ

φυσᾶ ἀπὸ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς σχολῆς μας, ὀνομάζεται Δυτικός ἢ Ζέφυρος (κοινῶς μπορέντης).

Σημ. Ἄς ἀσκήσῃ τοὺς μαθητὰς ὁ διδάσκαλος ἐπὶ τοῦ πίνακος ἢ χάρτου, ἵνα διακρίνωσι τὰ πρῶτα καὶ δευτέρα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος.

Ἐὰν ἐξέλθωμεν ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς σχολῆς μας, θὰ ἀπαντήσωμεν. . . . , ἐὰν ἀπὸ τὸ δυτικόν. . . . , ἐὰν ἀπὸ τὸ βόρειον. . . . , καὶ ἐὰν ἀπὸ τὸ νότιον. . . .

Προεῖπομεν ὅτι τὰ μέρη ταῦτα τὰ ὅποια θ' ἀπαντήσωμεν λέγονται ὄρια ἢ σύνορα· τότε δὲ λέγομεν, ὅτι ἡ σχολὴ περιορίζεται ὑπὸ τῶν μερῶν τούτων.

Τὸ δωμάτιον ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὕρισκόμεθα εἶναι μέρος τῆς σχολῆς· ἡ δὲ σχολὴ εἶναι μέρος ἄλλου τόπου μεγαλειτέρου, ἥτοι τῆς συνοικίας μας.

ΠΡΟΑΣΤΕΙΟΝ Η ΣΥΝΟΙΚΙΑ

Τὸ μέρος τοῦτο εἰς τὸ ὁποῖον κατοικοῦμεν καὶ εἶναι ἐκτισμένον τὸ σχολεῖον καὶ αἱ οἰκίαι μας εἶναι τόπος¹. ἔχει ὄνομα ἰδιαιτέρον διὰ νὰ γνωρίζηται ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη, τὰ ὅποια κατοικοῦσιν ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ τὰ ὅποια ἔχουσιν ἄλλα ὀνόματα.

Ὀνομάζεται δὲ ἡ συνοικία μας . . . . ἀπὸ . . . . καὶ συνέστη. . . .

Ὅρια. Ἡ συνοικία μας ὀρίζεται πρὸς Β ὑπὸ . . . πρὸς Ν ὑπὸ . . . πρὸς Α ὑπὸ . . . καὶ πρὸς Δ ὑπὸ . . .

Κυριώτεροι οἰκοδομαὶ εἶναι αἱ ἐξ ἧς 1η) . . . 2η) . . . κτλ.
Ἐκκλησίαι . . . σχολεῖα . . . ἀγοραὶ . . . ὁδοὶ . . . λό-

1 Ἐπίπεδος, λοφώδης, κτλ.

φοι . . . . ποταμοί . . . . (ἐάν ὑπάρχωσι τοιοῦτοι)· πληθυσμὸς τῶν οἰκιῶν . . . κατοίκων . . . κτλ.

Προείπομεν ὅτι τὸ δωμάτιον εἶναι μέρος τῆς Σχολῆς· ἡ δὲ Σχολὴ τῆς συνοικίας μας . . ἡ δὲ συνοικία μας εἶναι ἐν μικρὸν μέρος τῆς μεγάλης πόλεως, δηλαδὴ τῆς πατρίδος μας, ἡ ὁποία ὀνομάζεται *Κωνσταντινούπολις*, καὶ περὶ τῆς ὁποίας ἀμέσως θὰ πραγματευθῶμεν..

Τὸ μάθημα τοῦτο, τὸ ὁποῖον προτίθεται νὰ περιγράψῃ τὴν πατρίδα, ἣν οἰκοῦμεν, ὀνομάζεται *Πατριδογραφία* καὶ εἶναι ἐν μέρος τῆς Γεωγραφίας, ἣτις περιγράφει ὅλην τὴν Γῆν, ἥς ἐν μικρότατον μέρος εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολις.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Α'. ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ

Ἡ Κωνσταντινούπολις τὸ πάλαι ὠνομάζετο *Βυζάντιον*, διότι κατὰ τὸ ἔτος 658 π. Χ. ἤλθεν ἀπὸ τὰ Μέγαρα κάποιος *Βύζας* μὲ ἄλλους συντρόφους του καὶ ἔκτισε πόλιν εἰς τὸ μέρος τοῦτο, ὅπου σήμερον κεῖται ἡ Ἁγία Σοφία, ἡ Ὑψηλὴ Πύλη κτλ. καὶ τὴν ὠνόμασεν ἐκ τοῦ ὀνόματός του. Ὑστέρον δὲ ὠνομάσθη *Νέα Ῥώμη* καὶ *Κωνσταντινούπολις* ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ Μεγάλου καὶ Ἁγίου Κωνσταντίνου, ὅστις, γενόμενος αὐτοκράτωρ τῆς Ῥώμης, ἀφῆκε τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους καὶ ἐλθὼν ἐδῶ ἔκτισε παλάτιον ἐπὶ τοῦ Χρυσοῦ Κέρατος κατὰ τὸ ἔτος 325 μέχρι τοῦ 330 μ. Χ. καὶ κατέστησεν αὐτὴν ἔδραν τοῦ Ἀνατολικοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, ὅπερ ἀπέτέλεσε τὴν Βυζαντινὴν Αὐτοκρατορίαν. Ὑστέρον δὲ κυριευθεῖσα ὑπὸ τῶν Φράγκων Σταυροφόρων ἐγένετο ἡ πρωτεύουσα τῆς Λατινικῆς Αὐτοκρατορίας, τὴν ὁποίαν κατέλυσε μετὰ παρέλευσιν πεντηκονταετοῦς χρονικοῦ διαστήματος Μιχαὴλ ὁ Πηλαιολόγος αὐτοκράτωρ τῆς Νικαίας. Τελευταῖον δὲ κατὰ τὸ ἔτος 1453 ἐκυριεύθη ἡ Κωνσταντινούπολις ὑπὸ τοῦ ἀνδρείου Σουλτάνου Μωάμεθ τοῦ Β' τοῦ ἐπικληθέντος Πορθητοῦ, ὅστις ἦτο ὁ ἕβδομος Σουλτάνος ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Ὄσμαν, καὶ ἔκτοτε μέχρι τῆς σήμερον διατελεῖ πρωτεύουσα τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Β'. ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Διὰ νὰ γνωρίσωμεν καλῶς τόπον τινά, πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν κατ' ἀρχὰς τὴν φυσικὴν κατάστασιν αὐτοῦ, ἤτοι, νὰ περιγράψωμεν αὐτὸν ὅπως εἶναι ἐκ φύσεως, δηλ. πᾶν ὅ,τι ἔδωκεν ἡ φύσις εἰς τὸν τόπον χωρὶς νὰ προσθήσῃ ἢ ἀφαιρέσῃ τι χεῖρ ἀνθρωπίνῃ λ. χ. τὸ ἔδαφος, τὰ ὕδατα, τὸ κλίμα καὶ τὰ φυσικὰ προϊόντα αὐτῆς.

Σχηματισμός. Ἡ Κωνσταντινούπολις ἔχουσα ἔκτασιν ἀρκετὰ μεγάλην καὶ τοποθεσίαν λαμπροτάτην, σύγκειται ἐκ τῶν ἐξῆς τεσσάρων μερῶν· 1) ἐκ τῆς ἰδίως Κωνσταντινουπόλεως (*Βυζάντιον*), 2) ἐκ τῆς Περαιᾶς κειμένης καταντικρὺ τοῦ Βυζαντίου, 3) ἐκ τῶν ἐκατέρωθεν τοῦ Βοσπόρου προαστείων καὶ 4) ἐκ τῶν Πριγκηπονήσων. Σήμερον λοιπὸν ὅταν λέγωμεν Κωνσταντινούπολιν, δὲν ἐννοοῦμεν μόνον τὸ κατ' αὐτὸ Βυζάντιον ἀλλὰ καὶ τὴν Περαιάν καὶ ὅλα τὰ προάστεια τοῦ Βοσπόρου μετὰ τῶν Πριγκηπονήσων.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου κεῖται ἡ ἰδίως Κωνσταντινούπολις εἶναι λοφῶδες καὶ ἔχει ἑπτὰ διακεκριμένους λόφους ὡς ἐκ τῶν ὁποίων ὀνομάζεται *Ἑπτάλοφος*.

Διὰ νὰ διακρίνωμεν εὐκόλως τοὺς ἑπτὰ λόφους θὰ περιγράψωμεν ἕκαστον τούτων καὶ διὰ τῶν ἐπισημοτέρων κτιρίων, τὰ ὅποια ἀνυψοῦνται ἐπ' αὐτῶν.

Λόφος. Ὁ πρῶτος λόφος ἀποτελεῖ τὴν ἀνατολικὴν τῆς πόλεως γωνίαν καὶ σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριο τοῦ Χρυσοῦ Κέρατος (Σεράϊ μπουρνου), χωριζόμενος τοῦ δευτέρου δι' εὐρυχωροῦ κοιλάδος· περιέχει δὲ ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ τὰ ἀρχαῖα ἀνάκτορα, τὴν Ἁγίαν Σοφίαν (μὲ 4 μιναρέδες), τὸ Ἰπποδρόμιον καὶ τὸ τέμενος τοῦ Σουλτάν· Ἀχμέτ (μὲ 6 μιναρέ-

δες). Ὁ δεύτερος ὑποχωρῶν νοτίως τοῦ πρώτου περιέχει τὸν Κεκαυμένον Στύλον (Τσεμπερλή Τάς) καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου τὸ τέμενος Νουρῆ Ὁσμανιέ (μὲ 2 μιναρέδες). Ὁ τρίτος περιέχει τὸ Ἑσκί Σεράγιον, ἔνθα σήμερον ἐγείρονται τὰ ὑπουργεῖα τῶν στρατιωτικῶν καὶ Οἰκονομικῶν, τὸ περιφνημον τέμενος Σουλτάν Βαγιαζήτ καὶ Σουλεϊμανιέ (μὲ 4 μιναρέδες). Ὁ τέταρτος περιέχει τὸ τέμενος Σουλτάν Μεχμέτ (μὲ 2 μιναρέδες) καὶ τὸν Στύλον τοῦ Μαρκιανοῦ (Κχῆζ-τασσῆ). Ὁ πέμπτος ἄνωθεν τοῦ Φαναρίου περιέχει τὸ τέμενος Σουλτάν Σελίμ (μὲ 2 μιναρέδες). Ὁ ἕκτος, κείμενος ἄνω τῶν Βλαχερνῶν, ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Ἐδινέ-καπύ. Ὁ ἕβδομος χωριζόμενος τῶν λοιπῶν ἐξ δι' εὐρυχώρου κοιλάδος, ἐκτείνεται ἀπὸ Ἄκ Σεράι μέχρι τῶν Ἐξ Μαρμάρων.

Ὅρη. 1) Τὸ Βουργουλού, 2) τὸ Ἀλέμ-δάγ πρὸς ἀνατολὰς τῆς Χρυσουπόλεως καὶ 3) τὸ τοῦ γίγαντος (Ἰούσας) κατὰ τὴν Ἀσιατικὴν ἀκτὴν τοῦ Βοσπόρου.

Ποταμοί. Ὁ Βορβύσης καὶ Κίδαρις χυνόμενοι εἰς τὸν Κεράτιον Κόλπον, ὁ Ἄρεται ἢ Ἄρετῆ (Γκιόκ Σουγιού) κατὰ τὴν Ἀσιατικὴν ἀκτὴν, καὶ ὁ Χρυσορρόας ἄνωθεν τοῦ Βουγιούκ δερé.

Πορθμός. Ὁ Βόσπορος (ιδεὲ Μέρ. Β').

Κόλποι. Ὁ Κεράτιος κόλπος ἢ Χρυσόκερως προχωρεῖ ἐλικοειδῶς καὶ βαθέως εἰς τὴν Ξηράν καὶ χωρίζει τὴν ἰδίως Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ τὴν Περαιάν· ὠνομάσθη δὲ ὁ κόλπος οὕτω, διότι ἔχει σχῆμα κέρατος τῆς ἐλάφου. Τὸ πλάτος τοῦ

---

1) Περὶ τῶν ὁρέων, ποταμῶν Βοσπόρου καὶ τῶν ἀκρωτηρίων, νήσων, κλίματος καὶ προϊόντων γίνεται λόγος ἐν ἐκτάσει ἐν τῷ οἰκειῷ τόπῳ. Ἐτέθησαν δ' ἐνταῦθα μόνον τὰ ὀνόματα ὡς ὑπαγόμενα εἰς τὴν φυσικὴν αὐτῆς κατάστασιν.

κόλπου είναι 400 πήχεων κατὰ μέσον ὄρον, τὸ δὲ μῆκος ἑσχεδὸν μιλίων. Ὁ κόλπος οὗτος εἶναι ὁ βαθύτατος, χρησιμώτερος καὶ ἀσφαλέστερος οὐχὶ μόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν λιμένων τῆς οἰκουμένης. Ὅμοιάζει δὲ πρὸς τεχνητὸν ποτάμιον (διώρυγα) ἐλικοειδές, τὸ ὁποῖον εἰς τὸν μυχὸν του μεταβάλλεται εἰς ὠραῖον ῥυάκιον. Πλησίον τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου ὑπάρχουσι πολλὰ νησίδια ἅτινα εἶναι κατέφυτα. Τὸν παλαιὸν καιρὸν ἐκλείετο ἡ εἴσοδος τοῦ κόλπου δι' ἀλύσεως, ἡ ὁποία ἐξετείνετο ἀπὸ τοῦ Πύργου τῶν *Μαργάρων*, ὅστις σήμερον δὲν σώζεται, παρὰ τὸ ἀνάκτορον τοῦ Γαλατῆ· ὁ *Φειδαλλας*, ὁ *Βαθυρρόαξ*, ὁ *Φαρμακεὺς* καὶ ὁ *Σωσθέριος*.

Θάλασσα. Ἡ Προποντις.

Ἄκρωτήρια. Τὸ τοῦ Χρυσοῦ Κέρατος (Σερξί-μπουρνού).

Νῆσοι. Αἱ Πριγκηπόνησοι, 12 τὸν ἀριθμὸν, περὶ ὧν ἴδε Μέρος Δ'.

Κλίμα καὶ Προϋόντα. Ἰδε τὴν ἐν τῷ πίνακι σελίδα.

Γ'. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Καθὼς εἰς τὴν φυσικὴν κατάστασιν τοῦ τόπου εἶδομεν πᾶν ὅ,τι ἡ φύσις ἔδωκεν, οὕτω τῶρα θὰ ἐξετάσωμεν τὴν πολιτικὴν κατάστασιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δηλ. θὰ περιγράψωμεν αὐτὴν ὡς πόλιν κτισθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες διὰ νὰ καταστήσωσι τὸν τόπον πλέον εὐχάριστον καὶ χρήσιμον, ἔκτισαν χάριν τῶν ἀναγκῶν των, οἰκίας, ἐργαστήρια, ναοὺς, σχολὰς, ἀγορὰς, βρύσεις, ὁδοὺς κτλ. Θὰ περιγράψωμεν λοιπὸν πᾶν ὅ,τι ἐπρόσθεσαν ἢ ἀφῆρσαν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν φύσιν τοῦ τόπου, τὰ εἶδη τῶν ἐργασιῶν των, τὸν πληθυσμὸν των, τὴν πρόοδον, τὴν θρησκείαν, γλῶσσαν κτλ.

ΜΕΡΟΣ Α΄.

Η ΙΔΙΩΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ, ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ

Ἡ ΣΤΑΜΠΟΥΛΑ.

Ὅρια. Ἡ ἰδίως Κωνσταντινούπολις ὀρίζεται πρὸς βορρᾶν ὑπὸ τοῦ Κερατίου κόλπου, πρὸς νότον ὑπὸ τῆς Προποντίδος, πρὸς δυσμὰς ὑπὸ τῆς ξηρᾶς τῆς χώρας, ἢ ὅποια λέγεται *Θράκη*, καὶ τῆς ὁποίας μέρος εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολις, καὶ πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ θαλάσσης, ἢ ὅποια εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ Βοσπόρου, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Κερατίου κόλπου.

Ἡ ἰδίως Κωνσταντινούπολις ἔχουσα θείαν ἐξωτερικὴν μεγαλοπρεπεστάτην, ἀριθμεῖ 28,140 οἰκίας· διαιρεῖται δὲ μεθ' ὄλων τῶν προκστειῶν τῆς εἰς 36 τμήματα (σέμτια) ὑποδιαιρούμενα εἰς 318 συνοικίας.

Λαμβάνοντες ὡς σημεῖον ἀναχωρήσεως τὴν ἔμπροσθεν τῆς γεφύρας Καρχκιοῦ ὀθωμανικὴν συνοικίαν *Γενι ἢ Βαλιδὲ Τσαμισί* κατὰ τὸ Βυζάντιον, ἵνα περιέλθωμεν καὶ σπουδάσωμεν τὴν ἰδίως Κωνσταντινούπολιν, διακρίνομεν εἰς αὐτὴν τὰ ἐξῆς τρία μέρη.

α.) Τὴν παραλίαν τοῦ Κερατίου κόλπου,

β.) τὴν παραλίαν τῆς Προποντίδος, καὶ

γ.) τὴν λοιπὴν μεσόγειον χώραν.

ΠΡΟΑΣΤΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΟΙΚΙΑΙ Ἡ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ.

Ἐπισημότερα προάστεια καὶ συνοικίαι ἢ διαμερίσματα εὐρισκόμενα ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Κερατίου κόλπου εἶναι τὰ ἐξῆς.)

1) *Γενι ἢ Βαλιδὲ τσαμισί*, 2) *Τσουμπαλή*, 3) *Φανάριον*,

- 4) Μπαλατζι, 5) 'Εγιβάν Σεράγιον (Βλαχέρναι), 6) 'Εγιούπ,
7) Μπαχαριέ και 8) 'Αϊναλῆ Καβάζκ.

Α'. ΠΑΡΑΛΙΑ ΤΟΥ ΚΕΡΑΤΙΟΥ ΚΟΛΠΟΥ

Α'. ΓΕΝΙ "Η ΒΑΣΙΔΕ ΤΖΑΜΙΣΙ

Γενί ἢ Βασιδὲ Τσαμισί ὀνομάζεται ἡ ἀπέναντι τῆς γεφύρας Καράκιοῦ συνοικία ἣτις εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀθωμανική. Ὀνομάσθη δ' οὕτως ἀπὸ τῆς συζύγου τοῦ Σουλτάν 'Αχμέτ Α'. Μεχπεκίρ Γκιουζέλ Σουλτάνης, ἣτις ἰδρυσεν ἐν αὐτῇ πλησίον τῆς ἀκτῆς τῆς ὀνομαζομένης 'Εμὴν 'Ονοῦ ὁμίονυμον μεγαλοπρεπὲς τέμενος μετὰ δύο ὑψηλῶν μινκρέδων, ὧν ἕκαστος ἔχει ἀνά τρία περίβαθρα. Ἐνταῦθα ὑπάρχει τὸ Μουσουλτεῖον τῆς ἰδρυτρίας καὶ ἄλλοι τάφοι ἄλλων βασιλέων. Εἰς τὸν περίβολον τοῦ Γενί Τσαμιῦ ἐγείρονται πτωχοτροφεῖον, τὸ ὑπουργεῖον τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγράφων, οἰκοδόμημα ξύλινον. Ἐντὸς τοῦ περιβόλου εὐρίσκονται ἐπιστολογράφοι καὶ γλύπτται τῶν ὀθωμανικῶν σφραγίδων. Καθ' ἑκάστην δευτέραν γίνεται ἀγορὰ (παζάρ) ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἔνθα συσσωρεύονται πανταχόθεν πωληταὶ καὶ ἀγορασταί. Ἐμπροσθεν δὲ τῆς γεφύρας παρὰ τὴν ἀκτὴν κομίζουσι καθ' ἑκάστην πρωΐαν ἐκ διαφόρων μερῶν πρὸς πώλησιν διάφορα λαχανικά καὶ ὀπωρικά. Ἐμπροσθεν τοῦ Γενί Τσαμιῦ, πλησίον τῆς γεφύρας Καράκιοῦ, ὑπάρχει ὁδὸς εὐθεία, ἣτις πρὸς τὸ βόρειον μέρος φθάνει μέχρι τοῦ 'Εγιούπ, ἀπὸ δὲ τὸ δεύτερον, ἐλικοειδῶς μὲν ἀλλὰ συνεχῶς διερχομένη διὰ πολλῶν συνοικιῶν φθάνει μέχρι τοῦ ἄκρου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Μετ' αὐτὴν χωροῦντες πρὸς δυσμὰς ἀπαντῶμεν 1) τὰ Ἰχθυοπωλεῖα, 2) τὰ Τυροπωλεῖα, 3) τὰ Ὀπωροπωλεῖα, 4) τὰ κα-

ταστήματα τῆς πρὸς οἰκοδομὴν ξυλίας ('Οδοῦν καπύ) καὶ φθάνομεν εἰς τὰ Ἀλευροπωλεῖα (Ὅν καπὰν καπύ), ἐξ ἧς ὀνομάζεται καὶ ἡ ὁμώνυμος συνοικία, ἣτις ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον κατοικεῖται ὑπὸ Ὀθωμανῶν.

Β'. ΤΣΟΥΜΠΛΛΗ

Ἡ συνοικία αὕτη ὀνομασθεῖσα οὕτω, πιθανῶς, ἐκ τοῦ ἄλλοματος Ἀλῆ τινος, ἢ ἐκ τοῦ διοικητοῦ τῆς Προύσης Τσοῦμ Ἀλῆ, διαιρεῖται εἰς Ὀθωμανικὴν καὶ Ἑλληνικὴν· καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες κατοικοῦσιν ἐκτὸς τοῦ τείχους οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ ἔσω αὐτοῦ. Ἐν τῇ ὀθωμανικῇ συνοικίᾳ ὑπάρχει τὸ τέμενος Γκιούλ Τσαμισί.

Γ'. ΦΑΝΑΡΙΟΝ

Φανάριον, ἀρχαιοτάτη χριστιανικὴ συνοικία, εἰς τὴν ὁποῖαν τὸν παλαιὸν καιρὸν κατόικουν οἱ ἀριστοκρατικοὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ συνοικία αὕτη ὀνομάσθη οὕτως, ὡς λέγουσιν, ἀπὸ τὸ δεύτερον τεῖχος, τὸ ὅποιον περικλείει τὴν συνοικίαν ταύτην κτισθὲν εἰς διάστημα μιᾶς νυκτὸς ὑπὸ τὸ φέγγος φανῶν, καθ' ὃν καιρὸν ἐπολιορκεῖτο ἡ Κωνσταντινούπολις. Τὸ τεῖχος τοῦτο, ἔχον μέγα ὕψος καὶ πλάτος, ἦτο ἀδύνατον νὰ κτισθῇ εἰς τόσον ὀλίγον διάστημα. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι πιθανώτερον ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπὸ ἓνα φανόν, ὅστις ὑψοῦτο τὸν παλαιὸν καιρὸν ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Κίλ, τὸ ὅποιον σηματοῖται πλησίον τῆς ἀποβάθρας.

Ἐν τῇ συνοικίᾳ ταύτῃ ἔσωθεν τῆς πύλης τοῦ Φαναρίου ὑπάρχει τὸ Πατριαρχεῖον τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ἡ ὀνομαζομένη Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ἡ ὁποία ὀνομάσθη οὕτως εἰς ἐνθύμησιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγ. Σοφίας, ἣτις ἐλέγετο μεγάλη

ὄχι μόνον διὰ τὸ μέγεθός της, καὶ ὅτι ἦτο θρόνος τῶν Πατριαρχῶν, ἀλλὰ διότι καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς Κωνσταντινουπόλεως μητέρα ὠνόμαζον αὐτήν. Πλησίον αὐτοῦ ὑπάρχει ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ὅστις κατὰ πρῶτον ἦτο μικρὸν καὶ στενὸν μοναστήριον διὰ τὰς γυναίκας καὶ ἐντὸς τοῦ ὁποίου σώζονται 3 λείψανα, τὸ τῆς ἁγίας Εὐφημίας, τὸ τῆς Σολομωνῆς μητρὸς τῶν Μακκαβαίων καὶ τὸ τῆς Θεοφανοῦς, συζύγου τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος τοῦ Σοφοῦ· μέρος τῆς ἐκ μαρμαῤου στήλης, εἰς τὴν ὁποίαν προσδεθεὶς ὁ Χριστὸς ἐφραγγελώθη, καὶ 3 εἰκόνες ψηφιδωταί, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία εἶναι τῆς Θεοτόκου, ἡ ἄλλη τοῦ Προδρόμου, καὶ ἡ τρίτη τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ εὐρισκόμενη σήμερον εἰς τὴν ἐκκλησίαν Μουχλίου.

Ἐν Φαναρίῳ ἐδρεύει ἀπὸ τοῦ ἔτους 1606 ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Ὁ πρῶτον Πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ Γ'. ἐπιδιώρθησε καὶ ἐκαλλώπισε τὰ κτίρια τῶν Πατριαρχείων· ἐντὸς δ' αὐτῶν ὑπάρχουσι καὶ τὰ γραφεῖα, ἔτι δὲ συνεδριάζει ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῶν ἀρχιερέων, ἣτις συγχροτεῖται ἐκ 12 μητροπολιτῶν τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, οἵτινες διὰ τοῦτο ὀνομαζονται *Συνοδικοί* καὶ διεξάγουσι τὰς τε ἰδιωτικὰς καὶ τὰς κοινὰς ἐκκλησιαστικὰς υποθέσεις, προεδρεύοντος τοῦ Πατριάρχου.

Τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἀντιπροσωπεύει ὁ Μέγας Πρωτοσύγγελλος, ὅστις εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ἡ ἐκτελεστικὴ τῶν Πατριαρχείων ἀρχή.

Σημ. Ἐν τῷ Πατριαρχείῳ συνεδριάζουσιν ἔτι καὶ τὸ Μικτὸν Ἐθνικὸν Συμβούλιον, ἡ Κεντρικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ, ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιτροπὴ, καὶ ἡ Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ.

Ἐνταῦθα πρὸς Β ἐπὶ τῆς ΒΔ πλευρᾶς τοῦ πέμπτου λόφου ὑψοῦται μέγαρον μεγαλοπρεπὲς ἐν ᾧ ὑπάρχει ἡ *Πατριαρχικὴ τοῦ Γέροντος Σχο.λή*, ἡ ὁποία εἶναι τὸ ἀνώτερον καὶ τελειότε-

ρον γυμνάσιον τοῦ ἔθνους ἐν Τουρκίᾳ καὶ Ἑλλάδι. Ἡ σχολὴ αὕτη κέντηται ἀξιόλογον βιβλιοθήκην, συλλογὴν ὀργάνων τῆς φυσικῆς, μουσεῖον φυσιολογικὸν καὶ ἀστεροσκοπεῖον. Ὑπάρχουσιν ἔτι ἐν Φαναρίῳ τυπογραφεῖον καὶ ἄλλα σχολεῖα, δηλ. ἀστικὴ σχολή, παρθεναγωγεῖον, κτλ. Ἡ συνοικία αὕτη κατὰ τὸ ἔτος 1877 ἐκάθη, ἐκτὸς τῶν παραλίων καὶ τοῦ Πετρίου. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι Χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι.

Δ'. ΜΠΑΛΑΤΑΣ

Μπαλατᾶς. Ἡ συνοικία αὕτη εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον Ἰουδαϊκὴ, ἐκτὸς τῆς ἐνορίας τοῦ ἀγίου Δημητρίου ἢ τῆς Ξυλοπόρτης, εἰς τὴν ὁποίαν κατοικοῦσιν Ἕλληνες.

Ε'. ΕΓΙΒΑΝ ΣΕΡΑΓΙΟΝ

Ἐγιβᾶν Σεράγιοι Βλαχέρναι (κοινῶς *Ἀγιβασσαρί*), ὀνομασθεῖσα οὕτως ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν παλατιῶν τῶν ἀρχαίων Βλαχερνῶν. Ἡ συνοικία αὕτη εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὀθωμανικὴ καὶ συνέχεται μετὰ τῆς πρώτης. Ἐνταῦθα ἔσωθεν τοῦ τείχους ὑπάρχει ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου τῶν Βλαχερνῶν, εἰς ὃν κατετέθη ἡ τιμία ἐσθὴς τῆς Θεοτόκου, μετενεχθεῖσα ἐκ τοῦ ναοῦ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Ἐν αὐτῷ ἀναβλύζει μέχρι τῆς σήμερον ἀγίασμα. Εἰς τὴν αὐτὴν συνοικίαν, ἐκτὸς τῶν τειχῶν, ἐπὶ τῆς παραλίας, ὑπάρχει ἀξιόλογον βιομηχανικὸν κατάστημα ἐριούχων καὶ φεσίων. Ἐνταῦθα περατοῦται ἡ βορειοδυτικὴ τῆς πόλεως γωνία, ἥτις περικλείεται μὲ τείχος.

ΣΤ'. ΕΓΙΟΥΠ

Ἐγιουπ (κοινῶς *Ἰποί*), ΒΔ τοῦ Ἐγιβᾶν Σεράγι, εἶναι προάστειον ὀθωμανικὸν καίμενον ἔξω τοῦ περιτειχίσματος πρὸς τὴν βόρειον πλευρὰν τοῦ Κερατίου Κόλπου. Ὀνομάσθη

δ' οὕτως ἀπὸ τὸ κομψότατον καὶ ἀξιοπεριέργον τέμενος Ἐγιοῦπ, τὸ ὁποῖον ἰδρύθη ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Β' πρὸς τιμὴν τοῦ στρατηγοῦ Ἐμποῦ Ἐγιοῦπ Ἐνσαρί, τὸν ὁποῖον οἱ Ὀθωμανοὶ θεωροῦσιν ὡς μέγαν ἄγιον. Ἦτο δὲ οὗτος μαθητὴς καὶ συνεργὸς τοῦ προφήτου Ἐγιοῦπ (Ἰώβ), φονευθέντος καὶ ταφέντος ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν Ἀράβων. Ὁ τάφος αὐτοῦ, θεωρούμενος θαυματουργός, εἶναι σκεπασμένος μὲ πολύτιμον ὕφασμα καὶ φωτίζεται ὑπὸ 70 λύχνων ἀκοιμητῶν. Ἐνταῦθα μετὰ πομπῆς καὶ παρατάξεως γίνεται ἡ τελετὴ *Takliti Serif* καθ' ἣν ζωννύονται τὴν σπάθην τοῦ Ὄσμάν οἱ Σουλτάνοι κατὰ τὴν 6 ἢ 9 ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἀναγορεύσεώς των ὑπ' ἐνὸς Σέχη ἐκ τῶν Μεβλεβήδων (ἀσκητῶν), ὅστις ἔρχεται ἀπὸ τὸ Ἰκόνιον. Μόνον οἱ Ὀθωμανοὶ δύνανται νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ τέμενος τοῦτο. Πλησίον τοῦ προαστείου τούτου εὐρίσκεται μέγα ὀθωμανικὸν κοιμητήριον, ὅπου ἀναπαύονται πολλοὶ μεγιστάνες ὀθωμανοί, βασιλεῖς καὶ βασίλισσαι.

Η'. ΜΠΑΧΑΡΙΕ ΚΑΙ Θ'. ΑΙΝΑΛΗ ΚΑΒΑΚ

Ὀθωμανικὰ χωρία κείμενα ἐκείθεν τοῦ Ἐγιοῦπ. Ὀλίγον ἐκείθεν τοῦ Μπαχαριέ περατοῦται ὁ Κεράτιος Κόλπος.

Αἱ κατὰ τὴν παραλίαν τῆς Προποντίδος συνοικίαι εἶναι αἱ ἑξῆς.

1) Σεράγιον, 2) Ἀγία Σοφία, 3) Ἀχμεδιέ, 4) Κοντοσχάλιον, 5) Βλάχκα, 6) Ὑψωμαθεῖα, 7) Ἐπταπύργιον, 8) Μικρῦκιοι, 9) Ἁγιος Στέφανος.

ΠΑΡΑΛΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΠΟΝΤΙΔΟΣ

Ἐκ τῆς συνοικίας Γενί ἢ Βαλιδέ Τσαμισί προχωροῦντες ΝΑ ἐρχόμεθα εἰς τὸ Σεράγιον.

Α'. ΣΕΡΑΓΙΟΝ

Σεράγιον είναι λέξις τουρκική, ἣτις σημαίνει παλάτιον, καὶ ἦν μεταχειρίζονται μόνον διὰ τὰς βασιλικὰς κατοικίας. Ἡ ὀθωμανικὴ αὕτη συνοικία συνεχομένη μετὰ τῆς Γενί ἢ Βαλιδὲ Τσαμισὶ ὠνομάσθη οὕτως ἀπὸ τὸ ἐν αὐτῇ σεράγιον, ὅπερ εὑρίσκεται πλησίον τοῦ παλατιοῦ τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων χρησιμεῦσαν καὶ ὡς ἀνάκτορον τῶν Σουλτάνων μέχρι τοῦ Σουλτάν Σελίμ. Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Σουλτάν Μαχμούτ κατὰ πρῶτον μετέστησε τὸν θρόνον αὐτοῦ εἰς τὰ παρ' αὐτοῦ οἰκοδομηθέντα ἀνάκτορα, ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Σουλτάν Μεδζιτ ἀνφοκοδόμησε τὰ τοῦ Δολμᾶ Βαζέ καὶ μετέφερε τὸν θρόνον ἐκ τοῦ Βυζαντίου, διότι κατὰ τὴν ἐν τῷ 1865 συμβᾶσαν πυρκαϊάν, διαρκέσασαν ἐπὶ 22 ὥρας, κατεστράφησαν πλέον τῶν 8000 οἰκιῶν, ὡς καὶ ἐν μέρος τοῦ Σεραγίου.

Ἐν τῇ συνοικίᾳ ταύτῃ, πλησίον τῆς ἀποβάθρας Σιρκετζί, ὑπάρχει καὶ ὁ σταθμὸς τοῦ σιδηροδρόμου τῆς γραμμῆς Ἄδριανουπόλεως.

Ἡ συνοικία αὕτη εἶναι ἐστολισμένη μὲ μεγάλας οἰκοδομὰς μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνονται τὰ ἀρχαία ἀνάκτορα, ἡ παλαιὰ καὶ νέα Ὑψηλὴ Πύλη καὶ τὸ Νομισματοκοπεῖον.

Β'. ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ

Ἡ συνοικία αὕτη κειμένη πρὸς Ν τοῦ Σεραγίου μεθ' οὗ συνέχεται εἶναι ὀθωμανικὴ ὠνομάσθη δ' οὕτως ἀπὸ τὸ ἐν αὐτῇ τεμένος τῆς Ἁγίας Σοφίας.

(Περὶ τοῦ ναοῦ ἰδὲ τὴν Σελ. ἐν τῷ πίνακι).

Γ'. ΣΟΥΛΤΑΝ ΑΧΜΕΤ Η ΑΧΜΕΔΙΕ

Ἡ συνοικία αὕτη οὕσα ὀθωμανικὴ κείται πρὸς Δ τῆς Ἁγίας Σοφίας μεθ' ἧς συνέχεται ὠνομάσθη δ' οὕτως ἀπὸ τοῦ ὀνό-

ματος τοῦ ἰδρυτοῦ τοῦ ἐν αὐτῇ τεμένουσ' Ἀχμέτ τοῦ Α'. Μεταξὺ Ἀγίας Σοφίας καὶ Ἀχμεδιέ παρὰ τὴν θάλασσαν ὑπάρχει πύργος (φάρος) φωτίζων τὰ ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰσπλέοντα πλοῖα.

Δ'. ΚΟΝΤΟΣΚΑΛΙΟΝ (ΚΟΥΜ ΚΑΗΥ)

Τὸ Κοντοσκάλιον εἶναι συνοικία ἐκτεταμένη καὶ πολυάνθρωπος, συνεχομένη μετὰ τῆς Ἀχμεδιέ καὶ κατοικεῖται ὑπὸ Ἀρμενίων καὶ Ἑλλήνων, ὅπου ὑπάρχει καὶ τὸ Πατριαρχεῖον τῶν Ἀρμενίων, καὶ δύο ἐκκλησῖαι τῶν ὀρθοδόξων.

Ε'. ΒΛΑΓΚΑ

Ἡ συνοικία αὕτη κατοικεῖται τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων· περιέχει δὲ κήπους εὐρυχωροτάτους, πρὸ πάντων δὲ τὸ ἀπέραντον Βλάχκα μποστάν (κῆπος μετὰ τριῶν κρηνῶν).

ΣΤ'. ΥΨΩΜΑΘΕΙΑ (ΣΑΜΜΑΤΙΑ)

Ἡ ἐκτεταμένη αὕτη συνοικία, συνεχομένη μετὰ τῆς Βλάχκας, σύγκεται ἐκ πέντε ἐνοριῶν, ὧν ἐπισημοτέρα εἶναι ἡ τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου. Ὠνομάσθη δ' οὕτως ἐκ τῆς εἰς τὴν παρὰ τὴν ἑπισωρευομένης ψάμμου· κατοικεῖται δ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑλλήνων, ὀλίγων Ἀρμενίων καὶ κατὰ τὸ μῆκος τῶν τειχῶν ὑπὸ Ὄθωμανῶν.

Ζ'. ΕΠΤΑΗΥΡΓΙΟΝ (ΓΕΔΙ ΚΟΥΑΕ)

Ἡ συνοικία αὕτη συνεχομένη μετὰ τῶν Ὑψωμαθείων κεῖται δυτικῶς τῆς εἰσόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, λαβοῦσα τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπὸ τοῦ περιτειχίσματος τῶν ἐπτὰ πύργων, ἐξ ὧν σήμερον σώζονται μόνον τρεῖς ἄχρηστοι. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι ὀθωμανοὶ καὶ Ἕλληνες.

Η'. ΜΑΚΡΥΚΙΟΙ Η ΜΑΚΡΟΧΩΡΙΟΝ

Τὸ Μακρύκιο εἶναι ἀπώτερον ὑγιεινὸν προάστειον τῆς Κων) πόλεως καὶ κείται νοτίως τοῦ Ἑπταπυργίου, μεθ' οὗ συγκοινωνεῖ διὰ τοῦ Σιδηροδρόμου. Ἔνεκα τῆς ὥρας αὐτοῦ ἐξοχῆς καὶ τῶν λουτρῶν ἐπιφοιτᾶται τὸ θέρος ὑπὸ πολλῶν ἐκ Κων) πόλεως οἰκογενειῶν. Κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Ἑλλήνων, Ἀρμενίων καὶ Εὐρωπαίων.

Θ'. ΑΓΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Ὁ Ἅγιος Στέφανος εἶναι ἐπίσης προάστειον εὐχέρον καὶ κείται νοτίως τοῦ Μακρύκιο μετὰ τοῦ ὁποίου συγκοινωνεῖ διὰ τοῦ Σιδηροδρόμου. Ἐν αὐτῷ συχνάζουσι κατὰ τὸ θέρος πολλοὶ ἀριστοκρατικοὶ ἐκ Κων) πόλεως, καὶ πρὸ πάντων οἱ θηρευταὶ τῶν ὀρτύγων. Κατὰ τὸ ἔτος 1879 ὅτε τὸ προάστειον τοῦτο κατεῖχετο ὑπὸ τῶν Ρώσων ἔγινε συνθήκη μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ρωσσίας, ἣτις κατὰ τὰ κυριώτερα μέρη ἠκυρώθη ὑπὸ τῆς Βερολινείου συνθήκης.

Γ'. Η ΛΟΙΠΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΧΩΡΑ

Αἱ εἰς τὰ ἐνδότερα κυριώτεροι συνοικίαι εἰσὶν αἱ ἑξῆς:

1 Σουλεϊμανιέ, 2 Σουλτάν Βεγιαζίτ, 3 Νουρῆ Ὀσμανιέ, 4 Σάχ-ζαδέ, 5 Ἄκ Σεράι, 6 Μεχμετιέ ἢ Φετιχιέ, 7 Σελιμιέ, 8 Ἐγρί καπύ, 9 Ἐδινέ καπύ, 10 Σαρμασίκη, 11 Τὸπ καπύ, 12 Σαλμά τομπρούκ, 13 ἔξωκιόνιον, 14 Σηλυβρί καπύ.

1. ΣΟΥΛΕΪΜΑΝΙΕ

Ἡ συνοικία αὕτη οὖσα ἐντελῶς ὀθωμανικὴ κείται ΝΔ τῆς συνοικίας Γενί ἢ Βηλιδέ κατέχουσα τὸ ὄροπέδιον τοῦ γ'. λόφου κατὰ τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς πόλεως. Ὀνομάσθη δὲ

οὕτως ἀπὸ τὸ ἐν αὐτῇ περίφημον ὁμώνυμον τέμενος τοῦ Σουλτάν Σουλεϊμάν τοῦ Α'. τοῦ ἐπικληθέντος Κανουνῆ ἤτοι Νομοθέτου. Πλησίον αὐτοῦ ὑπάρχει καὶ τὸ Μαυσωλεῖον τοῦ ἴδρυτοῦ εἰς σχῆμα ὀκτάγωνον. Νοτίως τῆς συνοικίας ταύτης ὑπάρχει τὸ στραταρχεῖον (Σερασκεράτον) καὶ πλησίον τούτου πύργος (Σταμπούλ Κουλεσί).

2. ΣΟΥΑΤΑΝ ΒΕΓΙΑΖΗΤ

Ἡ συνοικία αὕτη κεῖται Ν. τῆς Σουλεϊμανιέ. Τὸ τέμενος τῆς συνοικίας κείμενον ἐπὶ τοῦ γ'. λόφου ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ ἴδρυτοῦ κατὰ μίμησιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας. Πρὸς Δ. τοῦ τεμένους Βεγιαζήτ ἤτό ποτε τὸ Γεσίρ-παζάρ (Σκλαβοπάζαρον).

3. ΝΟΥΡΗ ΟΣΜΑΝΙΕ (ΦΩΣ ΤΟΥ ΟΣΜΑΝ)

Κεῖται δὲ αὕτη ΒΑ τῆς συνοικίας Σουλτάν Βεγιαζήτ ὀνομασθεῖσα οὕτως ἐκ τοῦ ὁμωνύμου τεμένους τοῦ Σουλτάν Ὁσμάν τοῦ Γ'.

4. ΣΑΧ-ΖΑΔΕ (ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΣΟΥΑΤΑΝΟΥ)

Κεῖται ΝΔ τῆς Σουλεϊμανιέ, ὀνομασθεῖσα οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ τεμένους, τὸ ὅποτον ἱδρυσε Σουλεϊμάν ὁ Νομοθέτης εἰς τιμὴν τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ του Μεχμέτ. Ἐνταῦθα ἦσαν ἄλλοτε οἱ στρατῶνες τῶν Γενιτσάρων.

5. ΑΚ ΣΕΡΑΓ'.

Συνοικία ἐκτεταμένη βορείως τῆς Βλάχκας.

6. ΜΕΧΜΕΤΙΕ ἢ ΦΕΤΙΧΙΕ

Ἡ συνοικία αὕτη κεῖται πρὸς Δ τῆς Σουλεϊμανιέ. Εἶναι ἡ μεγαλειτέρα ὄλων τῶν ὀθωμανικῶν συνοικιῶν, ὀνομασθεῖσα οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ τεμένους τοῦ πορθητοῦ Μωάμεθ κειμένου

ἐπὶ τοῦ γ'. λόφου. Ἐνταῦθα ἔρχονται οἱ Σουλτάνοι ἀφοῦ ζωσθῶσι τὴν σπάθην ἐν Ἐγιοῦπ ἵνα προσκυνήσωσι.

Πλησίον εἶναι ἡ συνοικία Ἄτ Μειδάν, ὅπου κατὰ τὸ 1826 ὁ Σουλτάν Μαχμούτ κατέστρεψε τοὺς Γενιτσάρους.

7. ΣΕΛΑΙΜΙΕ

Ἡ συνοικία αὕτη κεῖται νοτίως τοῦ Φαναρίου, ὀνομασθεῖσα οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ τεμένουσ Σελήμ τοῦ Α'.

8. ΕΓΡΙ ΚΑΠΥ

Ἡ συνοικία αὕτη κεῖται ΝΔ τῆς Ξυλοπόρτας, ὀνομασθεῖσα οὕτως ἐκ τῆς πύλης τῆς κειμένης ἐπὶ τοῦ πρὸς τὸ ΒΔ καὶ Δ περικλειόντος αὐτὴν τείχους. Ἐνταῦθα ἦσαν ἄλλοτε πρὸς Α, ἔνθα εἶναι σήμερον κῆποι, τὰ βασιλικά τῶν Βλαχερνῶν παλάτια, τῶν ὁποίων σήμερον οὐδὲν ἔχνος σώζεται ἐκτὸς ἐρειπίων τοῦ πρὸς Α τείχους αὐτῶν. Εἰς τὸ ΒΑ ἄκρον τῆς συνοικίας σώζονται οἱ πύργοι τοῦ Ἰσαακίου Ἀγγέλου καὶ τοῦ Ἀνεμά, οἵτινες ἐχρησίμευον ὡς φυλακαὶ τῶν ἐπισήμων ἀνδρῶν. Ἐξω τοῦ τείχους πρὸς τὸ ΝΔ εἶναι τὸ ὕδατονομεῖον (ταξίμιον) ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀθροιζόμενα τὰ ἐκ τοῦ Βαξέκιοῦ δι' ὑπογείων ὀχετῶν ὕδατα διανέμονται εἰς διαφόρους συνοικίας τῆς Κων)πόλεως. Πλησίον τοῦ ὕδατονομείου ὑπάρχουσι τὰ Ἑλληνικὰ νεκροταφεῖα. Πρὸς Α κεῖται ἡ συνοικία Τεκίρ ἢ Τεκφοῦρ-σεράϊ.

9. ΕΔΙΡΝΕ ΚΑΠΥ (ΠΥΛΗ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ)

Ἡ συνοικία αὕτη κεῖται νοτίως τῆς Ἐγρί Καπύ, ὀνομασθεῖσα οὕτως ἀπὸ τῆς παρὰ τὸ τείχος πύλης· ἄλλοτε ἐκαλεῖτο Πολυάνδριον ἢ Μυριάνδριον. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει τὸ ὠραῖον καὶ μεγαλοπρεπές τέμενος τῆς Σουλτάνης Μιχριμάχ, θυγατρὸς Σουλεϊμάν τοῦ Α' τὸ ὅποιον κατὰ τὸ ὕψος ὑπερβαίνει καὶ αὐ-

τὸν τὸν πύργον τοῦ Γαλατᾶ· κατοικεῖται δὲ ἡ συνοικία αὕτη ὑπὸ Ὄθωμανῶν, Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων.

10. ΣΑΡΜΑΣΙΚ

ΝΑ τῆς Ἐδρινέ Καπὺ ἔχουσα καὶ ναὸν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου.

11. ΤΟΠ ΚΑΠΥ

ΝΔ τῆς Ἐδρινέ καπὺ ὀνομασθεῖσα οὕτως ἀπὸ τῆς ὁμωνύμου πύλης, κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Ὄθωμανῶν, Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων.

12. ΣΑΛΑΜΑ ΤΟΜΠΡΟΥΚ

Νοτίως τοῦ Μπαλατᾶ.

13. ΕΞΟΚΙΟΝΙΟΝ

Ἐξ Μάρμαρα, συνοικία Ἑλληνικὴ βορείως τῶν Ὑψωμαθείων.

14. ΓΕΝΙ ΚΑΠΥ—15. ΣΗΛΥΒΡΙ ΚΑΠΥ

Ὀνομάσθη οὕτως ἀπὸ τῆς πύλης, ἣτις συνήθως ὀνομάζεται Πύλη τῆς Πηγῆς, διότι ἀπ' αὐτῆς ἐξήρχοντο καθὼς καὶ σήμερον οἱ κατοικοῦντες πρὸς Ν τῆς πόλεως, εἰς προσκύνησιν τοῦ πλησίον ἐξώθεν τοῦ τείχους κειμένου ναοῦ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς (Μπαλουκλή). Ἐν τῷ παρακειμένῳ παρεκκλησίῳ ἀναβρῦει τὸ ἐξακουστὸν ἀγίασμα, τὸ ὁποῖον πολλοὺς προσερχομένους μετ' εὐλαθείας ἐθεράπευεν. Οἱ προσκυνηταὶ κατέρχονται εἰς τὸ παρακείμενον ἀγίασμα διὰ δύο ἐκατέρωθεν λιθίνων βαθμίδων. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἰχθῦς ἐν τῷ ἀγιάσματι. Ἐν τῷ προαυλίῳ τοῦ ναοῦ ὑπάρχουσι τάφοι πολλῶν Πατριάρχων· περίξ δὲ τοῦ ναοῦ σύνδενδρα καὶ σύσκια μέρη, τὰ ὅποια εἶναι πρὸ χρόνων νεκροταφεῖα τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων. Ὅχι μακρὰν τῆς Ζωοδόχου πηγῆς νοτίως ὑπάρχει τὸ Ἑλληνικὸν Νοσοκομεῖον ἀμφοτέρων τῶν φύλων, κτίριον εὐρυχωρά-

τατον καὶ καλῶς διηρημένον, παρ' αὐτῷ τὸ Φρενοκομεῖον καὶ πλησίον τούτων τὸ Ὀρφανοτροφεῖον.

Ἀπὸ τῆς πύλης τῆς Σηλυβρίας μέχρι τοῦ Ἑπταπυργίου πρὸς τὸ τεῖχος κείται ἡ Ἑλληνικὴ συνοικία Βελιγράδιον μετὰ μιᾶς ἐκκλησίας τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

ΟΙΚΟΔΟΜΑΙ.

Ἡ ἰδίως Κων/πολις εἶναι ἐστολισμένη μὲ μεγάλας οἰκοδομάς, μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνονται τὰ ἀρχαῖα ἀνάκτορα, τὰ μέγαρα τῶν Ὑπουργείων, εἰς ὑψηλὸς πύργος παρὰ τὸ Σερασκεράτον (Στραταρχεῖον), ἔχων 70 βαθμίδας, καὶ χρησιμεύων πρὸς σκοπιωρίαν τῶν πυρκαϊῶν, αἵτινες ἀναγγέλλονται τὴν μὲν ἡμέραν δι' ἀνεγκύσεως σφαιρῶν, τὴν δὲ νύκτα δι' ἀνεγκύσεως φανῶν, 14 τεμένη αὐτοκρατορικῆ, τὸ μέγαρον τῆς Ὑψηλῆς Πύλης (Πασᾶ-καπύ), ἐν ᾧ ὑπάρχουσι τὸ Πρωθυπουργεῖον, τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν καὶ Ἐξωτερικῶν, τὸ Συμβούλιον τοῦ Κράτους, ἡ Γερουσία, διάφορα ἐμπορικὰ καταστήματα, κήπος Ζωολογικὸς καὶ Μουσεῖα, θηριοτροφεῖον, τελωνεῖον, πτωχοκομεῖον, ἀπέραντοι στρατῶνες, ἐκκλησίαι διαφόρων δογμάτων, δεξαμεναί, λουτρῶνες (χαμάμ), τάφοι, βρύσεις καὶ διάφορα ἀρχαῖα μνημεῖα.

Ἐκ τῆς συνοικίας Γενί ἢ Βα.λιδὲ Τσαμισί, ἣν ἐλάβομεν κατὰ τὴν ἐν τῇ ἰδίως Κωνσταντινουπόλει περιοδείαν μας, ὡς σημεῖον ἀναχωρήσεως, προχωροῦντες ὀλίγον βορείως τῆς ὁδοῦ Ἐμὶν Ὀνού, φθάνομεν εἰς τὴν γέφυραν Καράκιοι· διελθόντες καὶ ταύτην, φθάνομεν εἰς τὸν Γα.λατᾶν προάστειον τῆς Περαιᾶς.

ΜΕΡΟΣ Β΄

Η ΠΕΡΑΙΑ

Περαία ονομάζεται τὸ κατάντικρον τῆς ἰδίως Κωνσταντινουπόλεως μέρος, ὅπερ, ὡς προείπομεν, χωρίζεται ἀπ' αὐτῆς διὰ τοῦ Κερατίου Κόλπου καὶ συγκοινωνεῖ κατὰ μῆκος διὰ δύο σιδηρῶν γεφυρῶν, ἀνοιγομένων ἐν τῷ μέσῳ ὅποτεν εἰσέρχονται καὶ ἐξέρχονται πλοῖα μεγάλα. Αἱ δύο αὗται γέφυραι εἶναι ἐξευγμέναι ἐπὶ τοῦ Κερατίου Κόλπου, καὶ κείνται ἢ μὲν μία, ἢ ἔξω, μεταξύ τοῦ *Γενὶ δζαμίου* τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ *Καράκιοῦ* κατὰ τὸν Γαλατᾶν, ὀνομαζομένη γέφυρα τοῦ *Καράκιοῦ*· κατὰ τὸ μῆκος δὲ ταύτης προσεγγίζουσι τὰ ἀτμόπλοια, τὰ ὅποια ταξιδεύουσιν εἰς τὸν Βόσπορον καὶ εἰς τὰς Νήσους. Ἡ δ' ἄλλη, ἥτοι ἡ ἔσω, (ἢ ὅποια εἶναι καὶ ἀρχαιότερα) ἐκτείνεται εἰς 620 βημάτων μῆκος μεταξὺ τοῦ *Ὀν Κατᾶν*, *δζαμίου* τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τοῦ *Ἀζᾶπ Καπὺ* κατὰ τὸν Γαλατᾶν· ὀνομάζεται δὲ γέφυρα τῆς συζύγου τοῦ *Μαχμουτ* ἢ τῆς βασιλομήτορος (*βαλιδέρ*), κατασκευασθεῖσα τὸ πρῶτον *ξυλίνη* κατὰ τὸ ἔτος 1837. Οἱ διερχόμενοι ἐπ' αὐτῶν πληρώνουσι διόδια.

Διὰ τὰ περιέλωμεν καὶ σπουδάσωμεν καλῶς τὴν Περαιάν λαμβάνομεν ὡς σημεῖον ἀναχωρήσεως τὸ ἔμπροσθεν τῆς γεφύρας *Καράκιοῦ* προάστειον, τὸν *Γαλατᾶν*, διακρίνομεν δὲ εἰς αὐτὴν τὰ ἐξῆς τρία μέρη :

α.) τὴν ἔξωθεν τῆς γεφύρας παραλίαν, ἣτις βρέχεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης ἐκείνης, ἢ ὅποια, ὡς προείπομεν, εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ Βοσπόρου, τῆς Προποντιδος καὶ τοῦ Κερατίου Κόλπου.

- β'.) τὴν ἐνδοθεν τῆς γεφύρας Καράκιοι παραλίαν, βρεχομένην ὑπὸ τοῦ Κερατίου κόλπου, καὶ
γ'.) τὴν μεσόγειον χώραν.

ΠΡΟΑΣΤΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΟΙΚΙΑΙ

Κυριώτερα προάστεια καὶ συνοικίαι τῆς Περαιᾶς εἶναι τὰ ἑξῆς :

Α'. Ἐπὶ τῆς ἔξωθεν τῆς γεφύρας παραλίας.

- 1) Γαλατᾶς, 2) Τοπχανές, 3) Σκλη Πιζάρ, 4) Φουντουκλή, 5) Καβατᾶς καὶ 6) Δολμᾶ Βαζέ.

Β'. Ἐπὶ τῆς ἐνδοθεν τῆς γεφύρας παραλίας.

- 1) Κασσίμ Πασσᾶς, 2) Χάσκιγι, 3) Πιρί Πασσᾶ, 4) Χαλιδζι Ὀγλού, 5) Σούτλουζε, 6) Καρά Ἀγάτζ καὶ 7) Κεατχανές ἢ Γλυκία ὕδατα τῆς Εὐρώπης.

Γ'. Ἐπὶ τῆς μεσογείου χώρας.

- 1) Σταυροδρόμιον ἢ Πέραν, 2) Τατκόουλα, 3) Παγκάλτιον, 4) Σισλή, 5) Νισαντὰ καὶ 6) Φερήκιοι.

Α'. Η ΕΞΩΘΕΝ ΤΗΣ ΓΕΦΥΡΑΣ ΠΑΡΑΛΙΑ

Α'. ΓΑΛΑΤΑΣ.

Ὁ Γαλατᾶς¹ εἶναι παράλιον προάστειον, καὶ καίται μέρος μὲν ἐπὶ τῆς πεδινῆς παραλίας, μέρος δὲ ἐπὶ λόφου ἐν εἴδει ἀμφιθεάτρου. Ὁ λόφος οὗτος ὑψοῦτο 180 μέτρα ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Εἰς τὸ ἀνώτατον μέρος, ὅπου ἐνοῦται ὁ Γαλατᾶς μετὰ τοῦ

¹ Ὁ Γαλατᾶς τὸν παλαιὸν καιρὸν ὠνομάζετο Συκώδης, ἐπειδὴ ἔλεγον, ὅτι κατὰ πρῶτον ἐδῶ ἐφύη συκῆ. Μετὰ ταῦτα, εἰς τοὺς

Σταυροδρομίου, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου, κεῖται ὁ ἀρκετὰ ὑψηλὸς πύργος τοῦ Γαλατᾶ (Γαλατᾶ Κουλεσί).

Ὁ πύργος οὗτος, ἔχων ὕψος 140 ποδῶν, ἐλέγετο τὸ πάλαι καὶ πύργος τοῦ Χριστοῦ, εἶναι δὲ ἀξιοσύστατος εἰς ὅλους ἐκείνους, οἵτινες θέλουσι νὰ ἴδωσι τὸ ὠραῖον πανόραμα τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τῶν προαστείων τῆς. Μία κλιμαξὶς μὲ 141 βαθμίδας, μὲ 8 πατώματα, μᾶς ὀδηγεῖ εἰς ἕτερον πάτωμα, παραθυροφόρον, ὅπου παραμένουσιν οἱ φύλακες τῆς πυρκαϊᾶς παρατηρηταί· ἐκείθεν δὲ πρὸς τὰ ἄνω 41 βαθμίδες φέρουσιν ἡμᾶς εἰς δεῦτερον πάτωμα παραθυροφόρον· ὑπάρχει δ' ἐν αὐτῷ καὶ μέγας περιστερεών.

Οἱ Βυζαντινοὶ μετεχειρίζοντο τὸν πύργον τοῦτον πρὸς διάκρισιν τῶν εἰσπλεόντων καὶ ἐκπλεόντων πλοίων ἐκ τῶν σημαίων των, ἐὰν ᾖσιν ἐχθρικά ἢ φιλικά. Ἐχρησίμειε δὲ καὶ ἄλλοτε ὁ πύργος οὗτος, καθὼς καὶ σήμερον, πρὸς διάκρισιν τῶν πυρκαϊῶν, τὰς ὁποίας οἱ φύλακες, οἱ ὅποιοι διαμένουσιν ἐντὸς αὐτοῦ, ἐπὶ τούτῳ ἀναγγέλλουσι, μὴ κρούοντες πλέον ὡς ἄλλοτε τὸ τύμπανον, τὸ ὅποιον ἐκρέματο ἐπὶ τῆς κορυφῆς, ἀλλ' ὑψοῦντες τὴν μὲν ἡμέραν σημαίαν, τὴν δὲ νύκτα ἕνα φανόν, ὅπως σημαίνωσιν ὅτι ἡ πυρκαϊὰ ἐξερράγη εἰς τι

ἀρχαίους χρόνους οἱ Βυζαντινοὶ μετεχειρίζοντο τὸν τόπον τοῦτον ὡς νεκροταφεῖον.

Τὸ προάστειον τοῦτο κατὰ τὸ ἔτος 550 μ. Χ. τὸ πρῶτον κατεκλήθη, ὃ δὲ βασιλεὺς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης Ἰουστινιανὸς περιέφραξε τὸ προάστειον τοῦτο μὲ τείχη, τῶν ὁποίων σήμερον σώζονται ὀλίγα εἰρεπίια ἐδῶ καὶ ἐκεῖ· ὠνομάζετο δὲ καὶ Ἰουστινιανούπολις ἐκ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὃ ὅποιος ἠθέλησε ν' ἀπαθνατίσῃ τὸ ὄνομα του πρῶτος συνειώσας τὴν Περσίαν μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Γαλατᾶς δὲ ὠνομάσθη ἴσως, ἀπὸ Γαλάτου τινὸς ἢ ἀπὸ τῶν Γαλακτιῶν.

(ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ)

2

μέρος τοῦ Πέραν, Χάσκιοι, Γαλατᾶ ἢ τῆς δυτικῆς ὄχθης τοῦ Βοσπόρου, δύο δὲ σημαίας ἢ δύο φανούς ἐάν ἡ πυρκαϊὰ ἐκραγῇ εἰς τὴν ἐντὸς τῆς κυρίως Κωνσταντινουπόλεως περιφέρειαν. Αἱ πυρκαϊαὶ ἀγγέλλονται συγχρόνως καὶ διὰ τῆς ἐκκενώσεως ἐπτὰ τηλεβόλων ἕκ τινος λόφου. Προσέτι συγκοινωνεῖ καὶ διὰ τηλεγραφικῶν σημείων ὁ πύργος οὗτος.

Οἱ ἐν αὐτῷ εὐρισκόμενοι φύλακες, διακρίνοντας καλῶς τὸ μέρος εἰς ὃ ἐξερράγη ἡ πυρκαϊὰ, ἀμέσως λαμβάνουσιν εἰς τὰς χεῖράς των λόγχην, τρέχουσι δὲ διευθυνόμενοι εἰς διάφορα δημόσια μέρη, ἵνα γνωστοποιήσωσι τοῦτο· προσέτι ἀγγέλλουσι τὴν πυρκαϊάν ἐν κειρῶ νυκτὸς καὶ διὰ τῶν ἐν ταῖς κεντρικαῖς ὁδοῖς σταθμευόντων νυκτοφυλάκων (μπεχτισίδων), πρὸς τοὺς ὁποίους γνωστοποιουσι τὸ μέρος ὅπου ὑπάρχει· οὗτοι δὲ κρατοῦντες εἰς τὰς χεῖράς των ῥάβδον χονδρὴν καὶ βαρεῖαν, ἔχουσαν ἐν τῷ ἄκρῳ αὐτῆς σίδηρον, καὶ ἦν κτυποῦσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, περιέρχονται ἕκαστος τὴν συνοικίαν τοῦ φωνάζοντες «Γιχακὶν βάρ», δηλ. πυρκαϊὰ ἐξερράγη εἰς. . . Παρευθὺς δὲ τρέχουσι πανταχόθεν ὑδροφόροι (τακκάδες) καὶ πυροβέσται (τουλουμπατζήδες) ἵνα σβέσωσι τὴν πυρκαϊάν.

Ὁ πύργος οὗτος κτισθεὶς κατ' ἀρχὰς ὑπὸ Ἀναστασίου τοῦ Δικόρου χαμηλότερος σχεδὸν κατὰ τὸ ἡμισυ ἐχρησίμευεν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ὡς νεκροταφεῖον. Βραδύτερον δὲ ὑπὸ τῶν Γενουαίων τῷ 1446 ἐπισκευάσθη καὶ τῷ 1824 ὑπὸ Σουλτάν Μαχμουτ τοῦ Β', πυρποληθείσης τῆς στέγης.

Ὁ Γαλατᾶς εἶναι σήμερον τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως· οἱ κάτοικοι τοῦ Γαλατᾶ εἶναι ἐπίσης Ἕλληνες, Ἀρμένιοι, Φράγκοι, Τοῦρκοι καὶ τινες Ἑβραῖοι. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι τέσσαρες ναοὶ τῶν Ὁρθοδόξων· α.) ὁ τῆς Θεοτόκου τῆς ἐπιλεγομένης Κεφακτιανῆς, ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῷ

ιεράς εικόνας, μετενεχθείσης ἀπὸ τοῦ ἐν Κριμαίᾳ Καφᾶ, ὅπου ἦτο ἐστημένη ἐπὶ τοῦ στομίου φρέατός τινος, β') ὁ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου, γ') ὁ τοῦ Ἀγίου Νικολάου καὶ δ') ὁ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος. Ἐχουσι δὲ καὶ τὰ ἄλλα ἔθνη τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ σχολεῖά των.

Αἱ κυριώτεραι σχολαὶ ἐν Γαλατᾶ εἶναι δύο· ἡ τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος πρότυπος ἀστική σχολὴ τῶν ἀρρένων καὶ ἐν παρθεναγωγείῳ τῆς αὐτῆς κοινότητος τῶν ἀπόρων κορασίων.

Ἐν Γαλατᾶ ὑπάρχουσι διάφορα καταστήματα, δηλαδή χρηματιστήριον, ἀσφαλιστικαὶ ἐταιρίαι, τελωνεῖα, κοσμηματοπωλεῖα, βιβλιοπωλεῖα, τυπογραφεῖα, λιθογραφεῖα καὶ χάνια, ἐντὸς τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι τὰ γραφεῖα καὶ καταστήματα τῶν μεγαλεμπόρων κλπ.

Τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ Γαλατᾶ, ὅπου εἶναι ἔζευγμένη ἡ γέφυρα τοῦ Καράκιοῦ, ὀνομάζεται Καράκιοῦ, ἦτοι Μαῦρον χωρίον, διότι πρὸς ἀριστερὰν τῆς γεφύρας ὑπῆρχεν ἄλλοτε ἡ ἑβραϊκὴ συνοικία, πλησίον τοῦ νῦν τελωνείου, τῆς ὁποίας αἱ οἰκίαι ἦσαν μαῦραι (τουρκ. Καρά).

Ἐν τῇ συνοικίᾳ ταύτῃ κεῖται τὸ Χαβικρόχανον καὶ τὸ χάνιον τῆς Δημαρχίας, τὸ ὅποῖον χρησιμεύει ὡς τὸ σημαντικώτερον τῆς πρωτεύουσος χρηματιστήριον.

Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Γαλατᾶ ὑπάρχει τὸ Γενί ἢ Βχλιδὲ-Σουλτάν δζαμί, τὸ ὅποῖον εἶναι τὸ μεγαλείτερον καὶ ὠραιότερον ὄλων τῶν δζαμιῶν τοῦ Γαλατᾶ. Πλησίον δ' αὐτοῦ ὑπάρχει τὸ Ἀράπ δζαμίον.

Πλησίον καὶ περὶ τοῦ δζαμίου τούτου συγκροτεῖται καθ' ἑκάστην πέμπτην ἀγορὰ (παζάρ)· ἐκ τῆς ἀγορᾶς δὲ ταύτης ὀνομάζεται καὶ ἡ περὶ συνοικία Πεμπτοπάζαρον.

Ὁ Γαλατᾶς διατέμεται ὑπὸ μιᾶς μεγάλης εὐρυτάτης ὁ-

δοῦ, ἥτις ἄρχεται ἀπὸ τὸ Ἄζάπ καπὺ καὶ λήγει εἰς τὸ Ὀρτάκιοι, ὀνομαζομένη Μαχμουδιέ. Ἐν Γαλατᾷ, ὀλίγον πέραν τῆς γεφύρας, εἶναι σταθμὸς τροchioδρόμων πρὸς εὐκολίαν τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς συγκοινωνίας. Ἡ γραμμὴ τῶν τροchioδρόμων ἐκτείνεται δεξιὰ μὲν, μέχρι τοῦ κατὰ τὸν Βόσπορον Ὀρτάκιοι, ἀριστερὰ δέ, μέχρι τῆς δευτέρας γεφύρας τοῦ Ἄζάπ καπὺ.

Ἐμπροσθεν τῆς θαλάσσης τοῦ Γαλατᾷ ἀγκυροβολοῦσι πολλὰ πλοῖα καὶ ἀτμόπλοια, πολεμικὰ καὶ ἐμπορικὰ, κομίζοντα ἐμπορεύματα καὶ ἀνθρώπους· ὥστε ὁ Γαλατᾷς εἶναι τὸ ἐπίγειον (σκάλα) τοῦ Σταυροδρομίου, τὸ ὅποιον κείται πρὸς βορρᾶν.

Διὰ τριῶν κυρίων ὁδῶν δύναται τις ν' ἀνέλθῃ εἰς τὸ Σταυροδρόμιον.

Β' ΤΟΠΧΑΝΕΣ (ΤΗΛΕΒΟΛΟΣΤΑΣΙΟΝ)

Ἡ παράλιος αὕτη συνοικία κείται πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Γαλατᾷ μετὰ τοῦ ὁποίου συνέχεται καὶ εἶναι ὀθωμανικὴ. Ὀνομάσθη δὲ οὕτως ἀπὸ τὰ ἐνταῦθα χυτήρια τῶν πυροβόλων καὶ τηλεβόλων. Ὀνομάζεται δὲ καὶ Μέτωπον, διότι κείται ἀπέναντι τῆς εἰσόδου τῆς Προποντίδος. Ἐνταῦθα ὑπάρχει τὸ ὑπουργεῖον τοῦ πυροβολικοῦ καὶ μέγας καὶ περίφημος στρατῶν τῶν πυροβολητῶν.

Ἀντικρὺ τοῦ μεγάλου στρατῶνος πρὸς τὴν θάλασσαν εἶναι τὸ μέγα χυτήριο τῶν κανονίων, πλησίον αὐτοῦ ὀπλοποιεῖον, καὶ ἐκατέρωθεν αὐτοῦ ἀποθήκαι διὰ τὰς ἀποσκευὰς τοῦ πυροβολικοῦ. Ἀπέναντι τοῦ στρατῶνος ὑπάρχει μικρὸν μὲν ἀλλὰ κομψὸν καὶ πολυτελὲς δζαμίον, τὸ ὅποιον διακρίνεται τῶν ἄλλων, ἀπὸ τοὺς μολυβδοσκεπεῖς αὐτοῦ θόλους. Μεταξὺ τοῦ τε-

μένους καὶ τοῦ χυτηρίου ἐκτείνεται μεγάλη πλατεία, ἐν τῇ μέσῳ τῆς ὁποίας ὑψοῦται ἐκ λευκοῦ μαρμάρου πύργος μεγαλοπρεπῆς, ἔχων ὥρολόγιον. Ἐνταῦθα εἶναι ὁ τρίτος σταθμὸς τοῦ ἀπὸ Ἀζάπ κατὰ εἰς Ὀρτάκιοῦ τροchioδρόμου. Ἐμπροσθεν τοῦ σταθμοῦ τοῦ τροchioδρόμου ὑπάρχει τριστρατον, τοῦ ὁποίου ἡ μὲν πρὸς τὰ δεξιὰ ὁδὸς φέρει εἰς Ὀρτάκιοῦ, ἡ δὲ πρὸς τὰ ἀριστερὰ εἰς Γαλατᾶν καὶ ἡ ἔμπροσθεν εἰς Σταυροδρόμιον, διερχομένη διὰ τοῦ Γενι-τσαρσί.

Γ' ΣΑΛΙ ΠΑΖΑΡ

Συνοικία ὀθωμανικῆ, ὀνομασθεῖσα οὕτως ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῇ τελουμένης ἀγορᾶς κατὰ πᾶσαν τρίτην (Σαλί), κεῖται δὲ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Τοπχανέ. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι τὰ θαλάσσια λουτρὰ τῆς Περαιῆς.

Δ' ΦΟΥΝΤΟΥΚΛΗ (ΑΡΓΥΡΟΠΟΛΙΣ)

Ἡ συνοικία αὕτη κεῖται πρὸς ἀνατολὰς τῆς πρώτης μετὰ τῆς ὁποίας συνέχεται, καὶ εἶναι ὅλη ὀθωμανικῆ· ὠνομάσθη δὲ οὕτως ἀπὸ ἑνα ὀθωμανὸν βαθύπλουτον, ὅστις ὠνομάζετο Χουσεῖν ἀγᾶς Γιουμπρουκτζής, καθὼς λέγουσιν, ἐπειδὴ εἶχε πλῆθος φλωρίων ὡς φουντούκλια (φουντούκ ἀλτινί).

Ε' ΚΑΜΠΑΤΑΣ

Ἡ μικρὰ αὕτη συνοικία συνέχεται μετὰ τῆς πρώτης καὶ εἶναι ὀθωμανικῆ· κεῖται δὲ πρὸς ἀνατολὰς ἐπὶ λόφου καὶ ἐπὶ πεδινῆς παραλίας. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει τὸ ὀθωμανικὸν τέμενος τοῦ Ἀπτούλ-Μεδζίτ, καὶ ἀποθηκὴ καὶ ξύλων καὶ ἀνθράκων. Ἐκ τῆς συνοικίας ταύτης ἀρχίζει κοιλάς, ἡ ὁποία φθάνει πρὸς βόρρᾶν μὲν μέχρι τοῦ στρατῶνος τοῦ Ταξιμίου, πρὸς ἀνατολὰς δὲ μέχρι τοῦ Δολμαῦ Βαζέ.

ΣΤ' ΔΟΛΜΑ ΒΑΞΕ

Δολμαῦ Βαζέ ὠνομάζεται ἡ πεδινὴ παραλία, ἐφ' ἧς εἶναι ἐ-

κτισμένα ἐκ λευκοῦ μαρμάρου τὰ ἀνάκτορα, τὰ ὁποῖα ὠκοδόμησεν ὁ Σουλτάν Ἀμπδὺλ Μεδζίτ, ὅστις καὶ τὸν θρόνον του ἐν αὐτοῖς ἐκ Βυζαντίου μετέφερε. Τὰ ἀνάκτορα ταῦτα εἶναι περίφημα διὰ τὴν λεπτὴν κομψότητα καὶ τὰ στολισματὰ των.

Τὸ μέρος τοῦτο τῆς πεδινῆς παραλίας ἦτο ἄλλοτε ἀπόκρημνον· συνέχωσε δ' αὐτὸ ὁ περίφημος Χαϊρουδὴν πασσᾶς, διὰ τῶν 16 χιλιάδων αἰχμαλώτων, τοὺς ὁποίους ἐσύναξεν εἰς πολλὰς καταδρομάς. Τὸ μέρος λοιπὸν τοῦτο ἐπειδὴ ἐχώσθη ὀνομάζεται σήμερον Δολμαῖ Βαζέ (ἦτοι γεμιστὸν περιβόλιον). Καταντικρὸ τοῦ παλατίου ὑπάρχει τέμενος κομψότατον καὶ παρ' αὐτῷ στρατῶν τῶν πυροβολητῶν.

Ἐκ τῆς ἀποβάθρας τοῦ Βολμαῖ Βαζέ, ἐὰν ἀνέλθῃ τις τὴν πρὸς βορρᾶν ὁδὸν τοῦ Ταξιμίου, θὰ ἴδῃ τὸ ἐργοστάσιον τοῦ ἀεριοφωτος (Γάζ), τὸ ὁποῖον διακρίνεται ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς καπνοδόχους καὶ τὰ σιδηρᾶ γαζόμετρα.

Ἐνωθεν τοῦ ἐργοστασίου τοῦ ἀεριοφωτος ἐπὶ λόφου εἶναι ἡ αὐτοκρατορικὴ σχολὴ τῆς μουσικῆς καὶ πλησίον νοσοκομεῖον στρατιωτικόν, ἐπὶ ἐτέρου δὲ ὀπλοστάσιον καὶ στρατῶν, καὶ ἐπὶ ἄλλου εὐρύτατοι στρατῶνες.

Ἐμπροσθεν τοῦ Δολμαῖ Βαζέ εἶναι σταθμὸς τοῦ τροχιοδρόμου.

Β' Η ΕΝΔΟΘΕΝ ΤΗΣ ΓΕΦΥΡΑΣ ΠΑΡΑΛΙΑ

Α'. ΚΑΣΣΙΜ ΠΑΣΣΑΣ

Τὸ παράλιον τοῦτο προάστειον κεῖται πρὸς δυσμὰς τοῦ Σταυροδρομίου μετὰ τοῦ ὁποίου συνέχεται διὰ τοῦ ἀρχαίου ὀθωμανικοῦ κοιμητηρίου (Μνηματάκια). Τὸ προάστειον τοῦτο στολιζέται ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν ναυτικῶν, ἐνὸς μεγάλου στρατῶνος, ἐνὸς μεγάλου τεμένους καὶ ἐνὸς στρατιωτικοῦ νο-

σοκομείου ἐπὶ λόφου κειμένου. Ἐνταῦθα πρὸς Δ ὑπάρχει τὸ ναυπηγεῖον (Τερσχνᾶς) τῆς ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως, τὸ σχολιοστροφεῖον καὶ τὸ προιονιστήριον, ἐργαζόμενον δι' ἀρίστων μηχανῶν. Πρὸς Δ τούτων εἶναι αἱ ἀποθήκαι τῶν πρὸς ναυπηγίαν ξύλων καὶ ἐκατέρωθεν αἱ δεξαμεναί, ὅπου ἐπισκευάζονται εἰσαγόμενα τὰ πλοῖα. Ὅπισθεν τῶν ἀποθηκῶν τούτων ἤτο ποτε τὸ Μπάνιον, τὸ ὅποιον ἐχρησίμευε κατ' ἀρχὰς ὡς νεώοικος, μετὰ δὲ ταῦτα ὡς δεσμωτήριον τῶν καταδεδικασμένων πειρατῶν καὶ κκούργων. Οἱ κάτοικοι τῆς συνοικίας ταύτης εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Ὀθωμανοί, Ἀρμένιοι καὶ Ἑλληγες. Ἐνταῦθα γίνεται ἀγορὰ (παζὰρ) καθ' ἑκάστην Παρασκευήν.

Βορείως τοῦ Κασσίμ πασσᾶ καὶ πρὸς Δ τοῦ ναυστάθμου κείται ἡ ὀθωμανικὴ συνοικία Πιαλῆ πασσᾶ, ὀνομασθεῖσα οὕτως ἀπὸ τὸν περίφημον Πιαλῆ πασσᾶν.

Β'. ΧΑΣΚΙΟΪ

Προάστειον πολυάνθρωπον κείμενον πρὸς Δ τοῦ Κασσίμ Πασσᾶ καὶ ἀντικρὺ τοῦ Μπαλατᾶ. Τὸ προάστειον τοῦτο προσβάλλεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τοὺς νοτίους ἀνέμους καὶ ἀπὸ τὸν μεσημβρινὸν κύσωνα, ὡς καὶ ἀπὸ τὰς ἀναθυμιάσεις τοῦ ποταμοῦ, πρὸ πάντων δὲ κατὰ τὸ θέρος. Ἐνταῦθα ὑπάρχει καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς. Ἐν τῷ προαυλείῳ τῆς ἐκκλησίας ταύτης τὸν παλαιὸν καιρὸν ἐθάπτοντο, διὰ τὸ πλησίον, οἱ ἐπισημότεροι ἐκ τῶν ἐν τῷ καταντικρὺ Φαναρίῳ Ἑλλήνων, Πατριαρχῶν, Ἀρχιερέων, ἀρχόντων, ἐμπόρων καὶ ἐν γένει ὅσοι ἠδύναντο ν' ἀγοράσωσι τάφον. Ἐνταῦθα ἐτάφη καὶ ὁ ἀοίδιμος Μελέτιος ὁ μητροπολίτης Ἀθηνῶν.

Οἱ κάτοικοι τοῦ προαστείου τούτου εἶναι οἱ πλείστοι Ἰου-

δαίοι, οἵτινες ἔχουσι τὴν συναγωγὴν των, ὑπάρχουσι ὅμως καὶ τινες Ἑλληνες, Ἀρμένιοι καὶ Ἄγγλοι.

Τὸν ὄπισθεν τοῦ Χάσκιοῦ λόφον σπεπάζει ὀλόκληρον τὸ ἰουδαϊκὸν νεκροταφεῖον τῶν κατοίκων τοῦ Χάσκιοῦ καὶ τοῦ Μπαλατζά. Πρὸς βορρᾶν τοῦ Χάσκιοῦ κεῖται ἡ πεδιάς τῶν τόξων (Ἄκ-Μεϊδάν), λόφος ἄδενδρος μὲν ἀλλὰ χλοερός. Ὁ λόφος οὗτος ἐχρησίμευεν ἄλλοτε πρὸς γύμνασιν καὶ ἀγωνοθεσίαν τῆς τοξοβολῆς, ἣτις ἐτελεῖτο κατὰ πᾶσαν ἄνοιξιν πανηγυρικῶς. Ἐπὶ τοῦ τόπου δὲ ὅπου ἐπιπτε τὸ βέλος ἀνηγείρετο μαρμάρινος στήλη, δι' ἧς ἀπηθανατίζετο τὸ ὄνομα τοῦ τοξότου. Εἰς τὴν τοξοβολὴν δὲ ταύτην διέπρεψαν καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν Σουλτάνων. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου Ἄκ-Μεϊδάν εἶναι μικρὸν μοναστήριον (τεκλές), κτισθὲν ὑπὲρ τῶν τοξοτῶν ὑπὸ Μουράτ τοῦ Δ'. Πρὸς Α τοῦ Ἄκ-Μεϊδάν εἶναι τὰ Χαβουζάκια, πλησίον δ' αὐτῶν πυριτοποιεῖον καὶ πυριταποθήκη.

Κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1883 μεγάλη πυρκαϊὴ κατέστρεψε σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου τὸ προκείμενον τοῦτο.

Γ'. ΠΙΡΙ ΠΑΣΣΑ

Τὸ προκείμενον τοῦτο κεῖται ἐπὶ τῆς πεδινηῆς παραλίας τῆς κοιλάδος, πρὸς Δ τοῦ Χάσκιοῦ καὶ εἶναι ὀθωμανικόν. Ὠνομάσθη δὲ οὕτως ἀπὸ τὸ ἐν αὐτῷ τέμενος, τὸ ὑποῖον ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ περιφήμου βεζύρου Πιρί Μεχμέτ πασσαῖ ἐκ Καραμανίας. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχει νεκροταφεῖον καὶ χυτήριον ὄλων.

Δ'. ΧΑΛΙΤΖΗ ΟΓΛΟΥ

Ἡ συνοικία αὕτη κεῖται πρὸς τὸ ΒΔ μέρος τῆς πρώτης καὶ εἶναι ὀθωμανικὴ. Κατοικοῦσι δὲ ὀλίγοι Ἑλληνες, Ἀρμένιοι καὶ Ἑβραῖοι.

Ε'. ΓΑΛΑΚΡΙΗΗ (ΣΟΥΤΑΟΥΤΖΕ)

Μικρά συνοικία ὀθωμανικὴ κειμένη πρὸς Β τῆς πρώτης, ἄλλοτε πλήρης παλατιῶν καὶ κήπων.

ΣΤ'. ΚΑΡΑ—ΑΓΑΤΣ (ΑΥΛΩΝ)

Προάστειον συνεχόμενον μετὰ τοῦ πρώτου καὶ κατοικοῦμενον ὑπὸ Ὀθωμανῶν. Ἐνταῦθα ὑπάρχει τὸ αὐτοκρατορικὸν ἐργοστάσιον τῶν φυσεκίων. Εἰς τὴν παραλίαν τοῦ λόφου τοῦ Καρὰ-Ἀγάτζ, ἔμπροσθεν τοῦ ποταμοῦ Κιδάρεως, κατασκευάζονται ἐκ τῆς ἰλύος τοῦ ποταμοῦ πλίνθοι (τούβουλα) καὶ κέραμοι.

Ζ'. ΚΕΑΤΧΑΝΕΣ ἢ ΓΑΥΚΕΑ ΓΑΤΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ὁ Κεατχανές εἶναι μέρος θελκτικώτατον καὶ μία τῶν κυριωτέρων ἐξοχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔνθα χάριν διασκεδάσεως πολλαὶ οἰκογένειαι μεταβαίνουνσι κατὰ τὸ θέρος, πρὸ πάντων δὲ κατὰ τὸν Μάιον. Τὴν ἐξοχὴν ταύτην καθιστᾷ εὐχάριστον ὁ ποταμὸς Κιδαρὶς, ὅστις εἶναι πλωτὸς μόνον δι' ἀκατίων διότι εἶναι ἀβαθῆς καὶ ἔχει πλάτος δέκα τοῦλάχιστον πήχεων. Περὶ τὰς ὄχθας αὐτοῦ δενδροστοιχίαι, ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν ὁποίων οἰκογένειαι διέχουσι κατὰ τὸ ἔαρ ὀλόκληρον ἡμέραν.

Ὁ Κεατχανές ὠνομάσθη οὕτως ἀπὸ ἓν ἀρχαῖον χαρτοποιεῖον, τὸ ὅποιον εὐρίσκειτο ἄλλοτε ἐκεῖ. Ἐντὸς αὐτοῦ συνέρχονται οἱ δύο ποταμοί, Κιδαρὶς καὶ Βορβύσης, ἐξ ὧν ὁ μὲν πρῶτος πηγάζων ὑπερένωθεν τοῦ χωρίου Πύργου, στρέφεται πρὸς δυσμὰς, ὁ δὲ δεύτερος πηγάζων ἄνωθεν τοῦ ὕδραγωγείου τοῦ Βελιγραδίου, ῥεεῖ ἀπὸ τὸ βυρειοδυτικὸν πρὸς τὸ νοτιοανατολικὸν καὶ ἀμφότεροι ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Κερᾶτιον Κόλπον.

Ἐνταῦθα ὑπάρχει ὠραῖον ἑαρινὸν παλάτιον τοῦ Σουλτάνου μετὰ κομψοτάτου τεμένους καὶ ἐκτεταμένου κήπου, περιτετριχισμένου ὑπὸ τείχους. Ἐν τῷ κήπῳ τούτῳ ὑπάρχουσιν ἀναβρυτήρια ἐκ μαρμάρου, ὠραῖα καὶ ὑψηλὰ σιάνια δένδρα καὶ ἄνθη. Μεγάλῃ πεδιάς γεμάτῃ ἀπὸ χλόης καὶ ἄνθη, ἀπὸ ὑψηλῶν πλατάνους καὶ ἄλλα δένδρα, ὑπάρχει ἕξωθεν τοῦ τείχους. Δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς ξένους ἵνα εἰσέρχωνται ἐντὸς τοῦ κήπου καὶ τοῦ παλατίου. Πλησίον τῆς εἰσόδου τοῦ παλατίου ὑπάρχει στρατῶν.

Γ'. Η ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΧΩΡΑ

Α'. ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΟΝ ἢ ΠΕΡΑΝ

Θέσις-ὄνομα. Τὸ Σταυροδρόμιον κεῖται ἐπὶ ὁμωνύμου λόφου καὶ ἄρχεται ἐκ τοῦ μέρους ὅπου κεῖται τὸ ἀσκητήριον (Τεκκές) τῶν Μεβλεβήδων (Διδισῶν) καὶ ὑψοῦται 110 μέτρα ὑπερᾶνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· ὀνομάζεται δὲ καὶ *Πέραν* διὰ τὴν κατ' ἀντικρὺ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θέσιν του. *Βέι Ὀγλοῦ* δὲ τουρκιστί, ἐκ τῆς ἐνταῦθα διαμονῆς τοῦ βασιλοπαιδὸς Ἀλεξίου, υἱοῦ τοῦ Κομνηνοῦ Καλοϊωάννου.

Ὅδοι. Τὸ Σταυροδρόμιον διατέμνεται ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς ὑπὸ μιᾶς στενῆς καὶ μακρᾶς ὁδοῦ καὶ ὑπὸ πολλῶν ἄλλων πλαγίων, αἱ ὅποια ἐνούμεναι μετ' αὐτῆς ἐκ δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν σχηματίζουσιν οὐχὶ ἓν, ἀλλὰ πολλὰ σταυροδρόμια (δηλαδὴ ὁδοὺς σχηματίζούσας σταυρόν), ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα Σταυροδρόμιον. Ἡ ὁδὸς αὕτη ὀνομάζεται *Μεγάλη ὁδὸς τοῦ Πέραν* ἢ *Μεθζιδιέ*, καὶ εἶναι μακρὰ καὶ στενὴ, ἄρχεται δὲ ἀπὸ τοῦ Τεκκὲ καὶ φθάνει μέχρι τῆς Ἀγγλικῆς πρεσβείας ἢ τοῦ κέντρου τοῦ Σταυροδρομίου. ἐκεῖθεν

δὲ πλατυνομένη πρὸς ἀνατολάς, τελειώνει εἰς τὸ Ταξίμιον. Εἰς αὐτὴν τὴν ὁδὸν εὐρίσκονται αἱ ὠραιότεραι οἰκοδομαί, διαφόρων δογμάτων ναοὶ καὶ τὰ λαμπρότερα ξενοδοχεῖα.

Τὸ Σταυροδρόμιον εἶναι τὸ καλλίτερον προάστειον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁμοιάζον ἐν μέρει πρὸς πόλιν εὐρωπαϊκὴν. Πρὸ διακοσίων περίπου ἔτων δὲν ὑπῆρχον οἰκίαι ἐν αὐτῷ ἀλλὰ μόνον ἀμπελωνες· κατῴκει δ' ἐν αὐτῷ τότε μόνον ὁ πρέσβυς τῆς Γαλλίας ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἐν ᾧ σήμερον κατοικοῦσι πρὸ πάντων Εὐρωπαῖοι καὶ οἱ περισσότεροι ἔμποροι καὶ τραπεζίται τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Εἰς τὸ Σταυροδρόμιον κκταικοῦσι χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι Ἕλληνες, Ἀρμένιοι, Γάλλοι, Γερμανοί, Ἀγγλοὶ, Ὀθωμανοί, Ἑβραῖοι κτλ.

Ναοί. Ἐν Σταυροδρομίῳ ὑπάρχουσι τρεῖς ναοὶ τῶν Ὀρθοδόξων· ὁ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, ὁ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ ὁ τῆς Ἁγίας Τριάδος. Καὶ τῶν ἄλλων δὲ ἔθνῶν αἱ κοινότητες ἔχουσι τοὺς ναοὺς των ἐν Σταυροδρομίῳ. Τῶν Ὀθωμανῶν οἱ ναοὶ λέγονται *τεμένη* (τζαμία), τῶν δὲ Ἰουδαίων *συναγωγαί*.

Σχολεῖα. Ἐν Σταυροδρομίῳ ὑπάρχουσι πολλὰ ἔξια λόγου σχολεῖα, ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι τὰ ἐξῆς· Τὸ Ἑλληνικὸν Λύκειον ἢ ἐνοριακὴ σχολὴ τῶν ἀρρένων· τὸ Ἑλληνικὸν Ἐκπαιδευτήριον· τὰ κεντρικὰ ἀνώτερα Παρθεναγωγεῖα Παλλάδος καὶ Ζάππειον· αἱ ἐνοριακαὶ σχολαὶ τῶν ἀρρένων καὶ τῶν θηλέων, καὶ τὸ ἐνοριακὸν νηπιαγωγεῖον.

Ἐκτὸς τῶν ἑλληνικῶν τούτων σχολῶν ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι πολλαὶ γαλλικαί, γερμανικαί, ἰταλικαί, ἀρμενικαὶ καὶ ὀθωμανικαὶ ἀρρένων τε καὶ θηλέων τῆς κατωτέρας καὶ μέσης παιδείσεως. Κυριώτατον γαλλοτουρκικὸν λύκειον εἶναι τὸ

κατὰ τὸ Γαλατᾶ Σερᾶγιον, ἐν ᾧ σπουδάζουσι φοιτῶντες διάφορων ἔθνικοτήτων παῖδες.

Πρεσβεῖαι καὶ προξενεῖα. Κυριώτεραι ἐν Σταυροδρομίῳ Πρεσβεῖαι εἰσὶν ἡ ἑλληνική, ἡ γαλλική, ἡ ἰταλική, ἡ ἀγγλική, ἡ γερμανική, ἡ σουηδική, ἡ ὀλλανδική, ἡ βελγική, ἡ ῥωσσική, ἡ αὐστριακὴ καὶ ἡ ἀμερικανική. Ἐκάστη τῶν ἀνωτέρω Πρεσβειῶν ἔχει καὶ τὸ Προξενεῖον αὐτῆς πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ἐμπορικῶν δικαιωμάτων τῶν ὑπηκόων τῆς.

Ἐπίσημοι οἰκοδομαί. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀξιοθεάτων δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν οἰκοδομῶν διακρίνονται αἱ ἑξῆς: 1) τὸ μέγαρον τῆς Δημαρχίας, 2) τὸ Τηλεγραφεῖον, 3) τὸ Ἀστυνομικὸν κατάστημα (Γαλατᾶ Σερᾶγι), 4) ἡ Ἀγορὰ τῆς εὐθηνίας (Bon Marché), 2) τὸ κατάστημα τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος τῶν Κυριῶν, παρέχον ἐργασίαν εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ δωρεὰν ἰατρικὴν περιθαλψιν, φάρμακα καὶ διάφορα βοηθήματα, καὶ 6) τὰ λουτρά τοῦ Λουξεμβούργου.

Δίοδοι. Ἡ δίοδος Χατζοπούλου, ἐν τῇ ὁποίᾳ συναθροίζονται τὸ ἑσπέρασ οἱ τοῦ χρηματιστηρίου θαμῶνες, τὸ Ἄστυ τοῦ Πέραν, ἡ δίοδος Κρεπέν, ἡ δίοδος Καμόνδου καὶ ἡ δίοδος τῆς Εὐρώπης.

Θέατρα. Τὸ τῆς Ὁμονοίας, τὸ Κρυστάλλινον, τὸ Ἐλδοράδον, τὸ Ἀλαζᾶρ καὶ τὸ Βέρδη.

Νοσοκομεῖα. Τὸ γερμανικόν, τὸ γαλλικὸν ναυτικόν, τὸ τῆς Δημαρχίας, τὸ ἰταλικόν, τὸ τοῦ Ἱερεμῖα, τὸ βλαχικόν, καὶ τινὰ ἰδιωτικά.

Κήποι. Κατὰ τὴν συνοικίαν Μνηματάκια (τεπέ μπα-σῆ), ἄνωθεν τοῦ ὀθωμανικοῦ νεκροταφείου, κατεσκευάσθη νέος κήπος ὑπὸ τῆς Δημαρχίας, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχει θέατρον, τεχνηταὶ λίμναι, βράχοι, κανονικαὶ δενδροστοιχίαι καὶ δέν-

δρα σπάνια. Ἐτερος κήπος ὑπάρχει ἐν Ταξιμίῳ ὅστις ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου τῆς ὁδοῦ μέχρι τοῦ ἄλλου. Ὁ κήπος οὗτος, τοῦ ὁποίου ἡ εἶσοδος δὲν εἶναι ἐλευθέρᾳ ἄνευ πληρωμῆς, ἔχει ἀρκετὴν ἔκτασιν. Εὐρίσκονται δ' ἐν αὐτῷ τεχνηταὶ λίμναι, βράχοι, ἄνθη σπάνια, δένδρα διάφορα καὶ σπάνια· ἐν τῷ μέσῳ δ' αὐτοῦ κηφενεῖον καὶ θέατρον, ὅπου παιανίζει ἡ μουσική. Ὅλα δὲ ταῦτα καθιστῶσι προτιμότερον τὸν ἐντὸς τοῦ κήπου περίπατον. Ἐκ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ κήπου ὁ θεατῆς βλέπει μέρος τοῦ Βοσπόρου καὶ ὄλην τὴν πρὸς ἀνατολὰς κοιλάδα τοῦ Δολμαῖ Βαξέ, εἰς τὴν ὁποίαν δύναται τις νὰ ὑπάγῃ διὰ πολλῶν ὁδῶν.

Μονή. Ἡ Μονὴ τῶν Δερβισῶν (Τεκκίς), ἡ ὁποία, ὡς προεῖπομεν, κεῖται ἐκεῖ ὅπου ἄρχεται τὸ Σταυροδρόμιον, εἶναι ἀξία ἐπισκέψεως διὰ τὴν ὡραίαν θέσιν τῆς καὶ διὰ τὴν ἐν αὐτῇ καθαριότητα. Ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ κατὰ πᾶσιν παρασκευῆν, περὶ μεσημβρίαν, μεταβαίνουνσι πολλοὶ Εὐρωπαῖοι, χάριν περιεργείας, ὅπως ἴδωσι καὶ θαυμάσωσι τὰ θρησκευτικὰ τῶν Δερβισῶν γυμνάσια. Αἱ εὐρυθμοὶ κινήσεις τῶν Δερβισῶν, οἱ ὅποιοι στρέφονται μετὰ μεγίστης ἐπιτηδειότητος περὶ ἑνός, ὅστις ἴσταται ἐν τῷ μέσῳ, διεγείρουσι τὴν περιέργειαν τῶν θεατῶν.

Ξενοδοχεῖα. Ἐπισημότερα ξενοδοχεῖα εἶναι τὸ τῆς Ἀγγλίας, τοῦ Λουξεμβούργου, τοῦ Βυζαντιῦ, τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Αἰγύπτου (Μισίρ), τῆς Πέστης, τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀνατολῆς, κτλ.

Βρύσσεις. Τὸ Ταξιμίον (ὕδατονομεῖον) εἶναι κτίριον κομψότατον εἰς ὀκτάγωνον σχῆμα, τὸ ὅποιον σκιάζεται ἀπὸ ὑψηλῆς πλατάνου καὶ ἄλλα δένδρα, ἐξ οὗ ὠνομάσθη καὶ ἡ συνοικία· ἀπὸ τῶν ἔσωθεν δ' αὐτοῦ τεσσάρων λεκανῶν (κρου-

νών) ποτίζονται αἱ περισσότεραι συνοικίαι τοῦ Πέραν. Τὸ ἐν αὐτῷ μοιραζόμενον ὕδωρ φημίζεται τὸ καλλίτερον τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, καίτοι ἡ χροιά αὐτοῦ εἶναι ξανθή, καθὼς ἡ τῶν κρηναίων ὑδάτων τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης, τὰ ὁποῖα συνάχονται ἀπὸ τῶν ὀπισθεν τοῦ Βαξέ-κιοῦ μερῶν καὶ διοχετεύονται δι' ὑπογείων ἀγωγῶν.

Ἐκάστη τῶν συνοικιῶν τοῦ Σταυροδρομίου ἔχει βρύσιν ἐξ ἧς ὑδροφόροι (σακκάδες) κομίζουσιν εἰς τὰς οἰκίας ὕδωρ διὰ πληρωμῆς.

Στρατῶνες. Πλησίον τοῦ ὕδατονομείου εἶναι ὁ στρατῶν τῶν τῶν πυροσβεστῶν.

Βορειοανατολικῶς τοῦ στρατῶνος τούτου ἐπὶ λόφου εἶναι τὸ κανονικώτατον κτίριον τοῦ στρατῶνος τοῦ ἐλαφροῦ πυροβολικοῦ. Ἀντικρὺ τοῦ στρατῶνος τούτου ὑπάρχει πλατεία ἐκτεταμένη, εἰς τὴν ὁποῖαν γίνεται ὁ ἑσπερινὸς περίπατος τῶν Σταυροδρομιτῶν καὶ τελοῦνται συνήθως τὰ στρατιωτικὰ γυμνάσια.

Τάφοι. Κάτωθεν τῶν Μνηματακίων, ὡς καὶ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ στρατῶνος τοῦ πυροβολικοῦ ἐπὶ τῆς νοτίου πλευρᾶς τῆς κοιλάδος τοῦ Δολμαῦ-Βαξέ, κείνται οἱ ἀρχαῖοι Ὀθωμανικοὶ τάφοι, οἱ ὁποῖοι σκιαζονται ὑπὸ ἀπεράντου κυπαρισσῶνος. Ἀντικρὺ δὲ καὶ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ κυπαρισσῶνος κείται ἡ γερμανικὴ Πρεσβεία.

Συγκοινωνία. Τὸ Σταυροδρόμιον συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Γαλατᾶ δι' ὑπογείου σιδηροδρόμου (tunnel) εὑρισκομένου πλησίον τῆς Δημαρχίας καὶ διὰ τροχιοδρόμου ἀρχομένου ἀπὸ τοῦ Γαλατᾶ καὶ λήγοντος εἰς Σισλί.

Κατὰ τὸ ἔτος 1870 τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ προα-

στείου τούτου κατεστράφη ὑπὸ μεγάλης πυρκαϊᾶς, ἥτις διήρκεσεν ὑπὲρ τὰς 10 ὥρας.

Β'. ΤΑΤΑΟΥΛΑ

Τὰ Τατάουλα κείνται ἐπὶ ὁμωνύμου λόφου βορειοδυτικῶς τοῦ Σταυροδρομίου· εἶναι δὲ προάστειον μεσόγειον, ὠραιότατον καὶ ὑγιεινότατον. Ὠνομάσθησαν δὲ οὕτω πιθανῶς ἀπὸ τοὺς σταύλους καὶ ἐπαύλεις τῶν Γενουησιῶν τοῦ Γαλατᾶ καὶ κατοικοῦνται μόνον ὑπὸ Ἑλλήνων.

Τὸ προάστειον τοῦτο εἶναι πλήρες ξυλίνων οἰκιῶν, αἱ ὁποῖαι διατέμνονται ὑπὸ πολλῶν στενῶν ὁδῶν καὶ σκεπάζουσι τὸν λόφον, ὅστις ἤτό ποτε κατάφυτος ὑπὸ κερσεῶν, ἐξ οὗ καὶ ὠνομάζετο Κερασχώριον. Τὰ Τατάουλα χωρίζονται τοῦ Σταυροδρομίου διὰ τινος κοιλάδος, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ χεῖμαρρος (ντερρές) τοῦ Κασίμ-Πασᾶ.

Ἐν τῷ προαστείῳ τούτῳ ὑπάρχει θέατρον καὶ Φιλόπτωχος ἀδελφότης, ἧς σκοπὸς εἶναι ἡ ὑποστήριξις τῶν σχολῶν καὶ ἡ περίθαλψις τῶν πτωχῶν. Εἰς τὸ βόρειον μέρος τοῦ προαστείου τούτου κείται ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Δημητρίου, πλησίον δ' αὐτοῦ ἡ Ἑλληνικὴ σχολὴ καὶ πρὸς δυσμὰς τὸ παρθενωγαγεῖον. Ἐν τῷ κέντρῳ δὲ τῆς κωμοπόλεως κατὰ τὰ Πηγαδάκια κείται ἡ δημοτικὴ σχολή. Πρὸς δυσμὰς τοῦ παρθενωγαγεῖου, καὶ κάτωθεν τοῦ λόφου τοῦ προαστείου κείται ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου μετ' ἀγίασμα.

Κατὰ τοὺς πρόποδας τῶν Ταταούλων, νοτιοανατολικῶς αὐτῶν, κείται ἡ ἐνορία τῆς Εὐαγγελιστρίας ὑπὸ τριῶν χιλιάδων ψυχῶν κατοικουμένη, μετ' ὁμώνυμον ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας εἰς τὸν ὅποιον εὕρσκεται ἡ κέρα (κεφαλή) τοῦ ἁγίου Ἰακώβου· πλησίον αὐτῆς εἶναι ἡ ἐνοριακὴ δημοτικὴ σχολή. Ἐν-

ταῦθα κατὰ τὴν συνοικίαν Γενί-Σεϊρ γίνεται καθ' ἐκάστην Κυριακὴν μεγάλη ἀγορὰ (παζάρ).

Γ'. ΠΑΓΚΑΛΤΙΟΝ

Τὸ λοφῶδες τοῦτο προάστειον κείται πρὸς βορρᾶν τοῦ Σταυροδρομίου· κατοικεῖται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ὑπὸ Ἄρμενίων, Καθολικῶν, καὶ τινων Ὀρθοδόξων, οἵτινες ἔχουσιν ἐν αὐτῷ τοὺς ναοὺς καὶ τὰ σχολεῖα των. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχει Ὀθωμανικὴ στρατιωτικὴ σχολὴ (χαρμπιέ), εἰς τὴν ὅποιαν οἱ ἐκπαιδευόμενοι εἶναι προωρισμένοι νὰ καταλάβωσι θέσεις ἐν τῷ στρατῷ ὡς ἀξιωματικοί. Ὀλίγον δὲ νοτίως τοῦ στρατῶνος ὑπάρχει ἐν παλαιὸν ἀρμενικὸν νεκροταφεῖον ἐκτεταμένον καὶ τετοιχισμένον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ναὸς καὶ σχολή.

Δ'. ΝΙΣΑΝ-ΤΑΣΣΗ

Συνοικία Ὀθωμανικὴ ἐπὶ λόφου κειμένη πρὸς Α τοῦ Παγκαλτίου. Ἐνταῦθα ὑπάρχει Ῥωσικὴ ἐκκλησία καὶ νοσοκομεῖον Ῥωσικόν. Κατοικοῦσι δὲ καὶ τινες Εὐρωπαῖοι.

Ε'. ΣΙΣΛΙ

Συνοικία μικρὰ ἐπὶ λόφου, κειμένη πρὸς βορρᾶν τῆς πρώτης. Ἐνταῦθα εἶναι ἡ ἔδρα τῶν τροχιοδρόμων καὶ ὁ τελευταῖος αὐτῶν σταθμὸς. Πέριξ αὐτῆς εὕρισκονται ὅλων τῶν ἔθνῶν τὰ νεκροταφεῖα δηλ. τῶν Δυτικῶν, τῶν Ἀγγλων, τῶν Ἀρμενίων καὶ τῶν Ὀρθοδόξων. Μᾶλλον ἀξιοπεριεργον εἶναι τὸ νεκροταφεῖον τῶν Δυτικῶν· τὰ ἐν αὐτῷ εὕρισκόμενα ἐκ μαρμάρου οἰκογενειακὰ μνημεῖα καὶ μαυσωλεῖα εἶναι κατεσκευασμένα μὲ μεγάλην κομψότητα καὶ τέχνην. Ἐντὸς τοῦ περιτοιχισμένου τούτου νεκροταφείου ὑπάρχει μικρὸς μὲν ἀλλὰ κομψὸς ναὸς ἐκ μαρμάρου καὶ πλησίον αὐτοῦ κοιμητήρια οἰκογενειακὰ, ἐντὸς τῶν ὁποίων τίθενται μετὰ τὴν ἀνακομιδὴν τὰ τῶν τάφων

ὅστ' ἂν. Βορειότερον τοῦ νεκροταφείου τῶν Δυτικῶν ὑπάρχει τὸ τῶν Ὁρθοδόξων, τὸ ὁποῖον τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος. Τὸ νέον τοῦτο νεκροταφεῖον ἔχει εὐρυθμίαν εἰς τὴν διαίρεσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτοῦ μέρους κατὰ τὸ βᾶθος, θάπτονται δὲ ὅσοι δὲν δύνανται νὰ ἔχωσιν οἰκογενειακοὺς ἰδιοκτητήτους τάφους.

ΣΤ' ΦΕΡΙΚΙΟΪ

Τὸ νέον τοῦτο προάστειον κεῖται πρὸς δυσμὰς τοῦ πρώτου. Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἶναι Ἕλληνες, Μαυροβούνιοι (Χαρβάται), Ἀρμένιοι καὶ τινες Φράγκοι. Ἐνταῦθα ὑπάρχει ναὸς μικρὸς καὶ κομψότατος, τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ παρ' αὐτῷ δημοτικὴ σχολή, καὶ τὸ παρθεναγωγεῖον τὰ ὁποῖα διατηροῦνται ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἀδελφότητος. Καὶ οἱ Ἀρμένιοι ἔχουσιν ἐν τῷ προαστείῳ τούτῳ ναὸν καὶ σχολεῖον.

ΜΕΡΟΣ Γ'

Ο ΒΟΣΠΟΡΟΣ

Α' ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΒΟΣΠΟΡΟΥ

Ἐάν ἐκ τῆς ἔμπροσθεν τῆς γεφύρας Καράκιου θαλάσσης, ἥτις ὡς προείπομεν εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ Βοσπόρου, τῆς Προποντιδὸς καὶ τοῦ Κερατίου Κόλπου, ἐπιβῶμεν εἰς λέμβον ἢ ἀτμόπλοιον καὶ πλεύσωμεν πρὸς βορρᾶν τῆς θαλάσσης ταύτης, θ' ἀπαντήσωμεν μίαν στενὴν θάλασσαν, καὶ θὰ ἔχωμεν δύο ὥρας σχεδὸν ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ ἀριστερῶν ἐλικοειδεῖς ξηρὰς καὶ ἔπειτα πρὸς τὸ τέλος θὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιόν μας μία μεγάλη θάλασσα, ἡ ὁποία ὀνομάζεται *Εὐξείνους Πόντος* ἢ *Μαύρη Θάλασσα*.

Ἡ στενὴ αὕτη θάλασσα, ἥτις ἀπὸ τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἔχει ξηρὰς καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα δύο μέρη θαλάσσης, ὀνομάζεται *Βόσπορος*.

Ἐνομάσθη Βόσπορος¹, δηλαδὴ πόρος (πέρασμα) τῆς βοῦς, διότι οἱ παλαιοὶ οὕτως ὠνόμαζον ὅλους τοὺς στενοὺς πορθμοὺς, ἐπειδὴ, ὅταν ἤθελον νὰ διαβῶσιν αὐτούς, κατεσκευάζον σχεδίας καὶ ζευγνύοντες εἰς αὐτάς βόας διέβαινον δι' αὐτῶν. Ἡ, κατ' ἄλλους, ἐκ τῆς βοῦς ἥτις ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν· ἡ βοῦς αὕτη ἦτο ἡ θυγάτηρ τοῦ Κάδμου Ἰώ, τὴν ὁποίαν ἡ

---

¹ Περὶ τῆς λέξεως Βόσπορος πολλὴ καὶ ποικίλη ἡ πρὸς ἀλλήλους τῶν συγγραφέων διαφωνία· διότι περὶ αὐτῆς ἀμφισβητοῦσι καὶ ἡ μυθολογία καὶ ἡ ἱστορία καὶ ἡ φύσις αὕτη τῶν τόπων.

(Κωνστ/πολις), Σκαρλ. Βυζ. τοπογ. διαίρ. σελ. 8.)

Ἦρα μετεμόρφωσεν εἰς βοῦν φθονοῦσα αὐτήν. Παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν ὀνομάζεται *Μπογαζ* δηλ. λαιμός.

Ἡ ζήρὰ ἐκείνη, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἀπὸ τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ Βοσπόρου καὶ πλησιάζει εἰς τὴν θάλασσαν, ὀνομάζεται *Ἀσιατικὴ ἀκτὴ ἢ Ἀνατολική*, ἡ δὲ ἄλλη ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἀπὸ τὸ ἀριστερὸν μέρος καὶ πλησιάζει εἰς τὴν θάλασσαν λέγεται *Εὐρωπαϊκὴ ἀκτὴ ἢ Ρούμελη*.

Ἐκ τῶν δύο τούτων ἀκτῶν τοῦ Βοσπόρου ἡ Ἀσιατικὴ ἢ Ἀνατολικὴ εἶναι ὀρεινὴ καὶ πλέον εὐχάριστος καὶ ἔχει περισσότερα θέληγητρα ἀπὸ τὴν εὐρωπαϊκὴν. Αἱ κοιλάδες τῆς ἀκτῆς ταύτης εἶναι χλοερώτεροι, τὰ ὕδατα ἀφθονώτερα καὶ καλλίτερα, τὰ δὲ δένδρα πυκνότερα καὶ ὑψηλότερα.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἀκτὴ εἶναι μᾶλλον πεδινὴ καὶ ἔχει περισσότερας κοιλάδας καὶ κόλπους βαθυτέρους.

Αἱ ἀκταὶ τοῦ Βοσπόρου, ἐκτὸς τῶν ὀπωροφόρων δένδρων, στολιζονται καὶ ὑπὸ πλήθους ἄλλων ἀκέρπων, πρὸ πάντων πλατάνων καὶ κυπαρίσσω, τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ μόνα ἀγαπητὰ εἰς τοὺς Ὀθωμανούς.

Αἱ ἐντὸς τοῦ Βοσπόρου ὑπ' αὐτοῦ σχηματιζόμεναι ἐπτὰ φυσικαὶ στροφαὶ τῶν δύο ἀκτῶν, σχηματίζουσιν ὠραῖον πανόραμα καὶ εἶναι ἡ μόνη θελκτικὴ θέσις καὶ χῶρος τῆς οἰκουμένης, τὴν ὁποῖαν πολλὰκις ρήτορες καὶ ποιηταὶ τεχνηέντως ἐξύμνησαν.

Ὁ Βόσπορος χωρίζει τὴν Εὐρώπην ἢ Ρούμελην ἀπὸ τὴν Ἀσίαν ἢ Ἀνατολήν. Τὸ πλάτος τοῦ Βοσπόρου εἶναι ἄνισον, δηλαδὴ εἰς ἄλλο μὲν μέρος εἶναι πλατύτερον εἰς ἄλλο δὲ στενώτερον. Μόνον δ' εἰς τὸν κόλπον τοῦ Βουγιούκδερε μέχρι τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς εἶναι 2500 καὶ 3500 μέτρα· εἰς δὲ τὸ στενώτατον μέρος, ὅπου κεῖνται τὰ φρούρια τὰ μεταξὺ

Ευρώπης καὶ Ἀσίας, Χισάρ καὶ Καθάκ, εἶναι 550 μέτρα· τὸ δὲ μῆκος εἶναι 27 χιλιάδες περίπου μέτρα καὶ τὸ μεγαλιτέρον βῆθος του εἶναι ἕως 50 ὄργυιαί.

Β' ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Κυριώτερα προάστεια τοῦ Βοσπόρου ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς καὶ Ἀσιατικῆς ἀκτῆς εἶναι τὰ ἑξῆς :

Α' ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΚΤΗ

Διπλοκίονιον (Βεσικτάς)

Μεσαχώριον (Ὀρτάκιοι)

Ξηροκρήνη (Κουρού-τσεσμέ)

Μέγα ρεῦμα (Ἀρναούτκιοι)

Χηλαί (Βεβέκ)

Φρούριον Εὐρώπης (Ρούμελι Ἰσάρ)

Λιμὴν τοῦ Πελέκωσ (Μπαλτά λιμάν)

Βαφροχώριον (Βογιατζίκιοι)

Ἐμιργκιάν

Σωσθένιον (Στένη)

Νεοχώριον (Γενίκιοι)

Θεραπεῖα

Βαθυρρούαξ (Βουγιούκ δερέ)

Σίμας (Μεζάρ μπουρνου)

Σαρρῆ γερὶ

Δυτ. Λεύκη (Ρούμελι Καθάκ)

Φαναράκιον (Ρούμελι φενέρ.)

Β' ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΑΚΤΗ

Χρυσόπολις (Σκούταρι)

Χρυσοκέραμος (Κουσκουντζούκι)

Σταύρωσις (Σταυρός)

Βεϊλέρ Βεϊ

Τσεγκέλικιοι

Βανῆ-κιοι

Κανδυλί

Γκιόκ σουγιού

Ἄνατόλ Ἰσάρ

Κάνλιδζα

Ριφάτ πασσά μαλεσι

Τσιμπουκλῆ

Πισσᾶ Βαζέ (Ἰντζίρ κιοι)

Σουλτανιέ

Βέικοζ

Ἄνατ. Λεύκη (Ἄνατόλ καθάκ)

Φαναράκιον (Ἄνατόλ φενέρ.)

Α'. Εὐρωπαϊκὴ ἀκτὴ ἢ Ῥούμελη.

Ἐκ τῆς γεφύρας Καράκιοι κατὰ μῆκος τῆς ὁποίας εἶναι ὠρμημένα τὰ ἀτμόπλοια, τὰ ὅποια ταξειδεύουσι τὸν Βόσπορον,

ἀποπλέοντες διευθυνόμενοι πρὸς Α καὶ ἀφίνοντες πρὸς τὰ ἀριστερὰ κατὰ σειράν τὸν Τοπχανέ, τὸ Φιντικλί, τὸ Καμπατάς καὶ τὸν Δολμαῖ-Βαζέ, συνοικίας τῆς Περαιᾶς, φθάνομεν εἰς τὸ

ΔΙΠΛΟΚΙΟΝΙΟΝ (ΒΕΣΙΚΤΑΣ).

Τὸ προάστειον τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον, ὅπερ ἀναπλέων τις τὸν Βόσπορον θέλει ἀπαντήσῃ ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς. Ὁνομάσθη δὲ οὕτω, ἀπὸ δύο διπλοῦς κίονας, οἱ ὅποιοι ἦσαν τὸν παλαιὸν καιρὸν ἐστημένοι εἰς τὴν παραλίαν. Βεσικτάς δὲ τουρκιστί, ἦτοι λίθος κοιτίδος (κούνιας), ἀπὸ τινος τάφου, ὅστις ἔχει σχῆμα κοιτίδος τοῦ περιβοήτου ναυάρχου Χαϊρεδίν πασσᾶ, τὸν ὅποιον οἱ Εὐρωπαῖοι ὀνομάζουσι Βαρβαρόσα. Εἶναι δὲ παράλιον καὶ ἀρκετὰ ἐκτεταμένον καὶ ἀντικρύζει εἰς τὸ στόμιον τοῦ Βασπόρου ὃν περικυκλωμένον ἀπὸ ζωγραφικούς λόφους. Κεῖται δὲ εἰς τὴν πεδινήν παραλίαν τῆς δευτέρας κοιλάδος τοῦ Δολμαῖ-Βαζέ, ἡ ὅποια τὸν παλαιὸν καιρὸν ἦτο ἀμπελόφυτος. Ὀλίγον μακρὰν τῆς ἀποβάθρας, βορείως, εἶναι τὸ κέντρον τοῦ προαστείου, τὸ ὅποιον ὀνομάζουσι κοινῶς *χωρλό*, ὅπου ὑπάρχει σχολὴ Ἑλληνικὴ, δημοτικὴ καὶ παρθεναγωγεῖον.

Τὸ προάστειον τοῦτο ἔχει πρὸς βορρᾶν μίαν ἐξοχὴν σύσκιον καὶ θελκτικὴν ἐπὶ ὥραϊας καὶ ζωγραφικῆς θέσεως, ἡ ὅποια ὀνομάζεται *Φλαμουρίον* ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῇ φιλυρῶν (φλαμουρίων). Πλησίον δὲ τῆς ἐξοχῆς ταύτης ὑπάρχει κήπος μεγαλοπρεπῆς καὶ ἐντὸς αὐτοῦ ἑαρινὸν Σουλτανικὸν περίπτερον περίξ τοῦ ὁποίου πρὸ πάντων γίνεται ὁ καλλίτερος περίπατος τῶν κατοίκων τοῦ Βεσικτασίου. Μετὰ τὸ Βεσικτάς κεῖνται τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὑσεραγιᾶν μὲ κήπον μεγαλοπρεπέστατον. Διὰ τοῦ προαστείου τούτου διέρχεται ὁ τροχιόδρομος.

Β' ΜΕΣΑΧΩΡΙΟΝ (ΟΡΤΑΚΙΟΪ)

Τὸ προάστειον τοῦτο ὀνομάζετο ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν καὶ Ἅγιος Φωκᾶς, ἀπὸ τὸ ἐν αὐτῷ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Φωκᾶ, τὸ ὅποιον ἔκτισεν ὁ βασιλεὺς Βασίλειος ὁ Μικεδών. Τὸ προάστειον τοῦτο κεῖται εἰς τὴν τρίτην πεδινήν παραλίαν μετὰ τὴν κοιλάδα τοῦ Δολμᾶ Βαζέ, καὶ περικυκλοῦται ἀπὸ ὠραίους λόφους, οἱ ὅποιοι φθάνουσι μέχρι τῆς παραλίας. Μικρὸς χεῖμαρρος χυνόμενος εἰς τὴν θάλασσαν διατέμνει αὐτὸ εἰς δύο μέρη.

Οἱ κάτοικοι τοῦ προαστείου τούτου εἶναι Ὀθωμανοί, Ἑλληνας, Ἀρμένιοι, Ἑβραῖοι, οἵτινες ἔχουσι πλησίον τῆς ἀκτῆς τὴν συναγωγὴν των, καὶ ὀλίγοι Βούλγαροι σχισματικοί. Ἐν τῷ προαστείῳ τούτῳ ὑπάρχει καὶ ἡ κατοικία τοῦ ἐξάρχου τῶν Βουλγάρων. Πλησίον τῆς ἀποβάθρας (σκάλας) ὑπάρχει τὸ μαρμάρινον τέμενος τῆς Βαλιδῆ Σουλτάνας. Μεσογειῶς δὲ καὶ ὑπερθεὶν τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ἐσραγιάν ἐπὶ τῶν ὕψωματων τοῦ ἀνακτορικοῦ κήπου κεῖται τὸ αὐτοκρατορικὸν περίπτερον (κρόσκι) τοῦ Ἀστέρος (Γιλδίτζ). Ὀλίγον βορείως τῆς ἀποβάθρας εἶναι τὸ *Κλειθρον* ἀκρωτήριο (Δεφτερδάρ-μπουρνοῦ) ἔνθα τὸ ρεῦμα εἶναι πολὺ ὀρμητικόν. Ἐδῶ εἶναι ὁ τελευταῖος σταθμὸς τοῦ τροχιοδρόμου.

Γ' ΞΗΡΟΚΡΗΝΗ (ΚΟΥΡΟΥ-ΤΣΕΣΜΕ)

Τὸ μικρὸν τοῦτο προάστειον περικυκλούμενον ἀπὸ λόφους, ἐχρησίμωσεν ἄλλοτε ὡς ἐνδιαίτημα τῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνων τῆς Βλαχίας καὶ τῶν συγγενῶν αὐτῶν. Αὐτόθι ἀπὸ τοῦ 1804 μέχρι τοῦ 1850 ἔτους ὑπῆρχε καὶ ἡ Πατριαρχικὴ Μεγάλη τοῦ Γένους σχολή, ἡ ὅποια μετεφέρθη τῶρα εἰς τὸ Φινάριον, ἵνα ἐπιβλέπεται κάλλιον ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου. Ἐδῶ ἦτο καὶ ἡ

ἐαρινή κατοικία τῶν Πατριαρχῶν. Οἱ δὲ κάτοικοι τοῦ προαστείου τούτου εἶναι Ἕλληνες καὶ Ἑβραῖοι.

Δ' ΜΕΓΑ ΡΕΥΜΑ (ΑΡΝΑΟΥΤ-ΚΙΟΪ)

Τὸ χωρίον τοῦτο συνεχόμενον μετὰ τοῦ Κουρού Τσεσμέ κείται ἐπὶ πεδινῆς παραλίας, περίξ δ' αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη ὑπάρχουσι κατηφορικαὶ κοιλάδες. Ὡνομάζετο δὲ ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν *Μιχαήλιον* καὶ τῶν Ἀσωμάτων· σήμερον δὲ Μέγα Ρεῦμα, διότι εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς θαλάσσης τὰ ρεύματα εἶναι πολὺ ὀρμητικὰ. Τὸ χωρίον τοῦτο διαρρέεται ἀπὸ ἔν ρυάκιον, τὸ ὅποιον εἶναι χαραδρῶδες καὶ φθάνει μέχρι τῆς θαλάσσης. Πλησίον δὲ τῆς ἀποβάθρας σχηματίζεται ὄρμος πολὺ βαθύς καὶ κακῶς ἠσφαλισμένος. Εἰς τὸ κέντρον τοῦ χωρίου ὑπάρχει ὁ ναὸς τῶν Ταξιαρχῶν, πλησίον δ' αὐτοῦ ὑπάρχουσιν ἑλληνικὴ σχολή, δημοτικὴ καὶ παρθεναγωγεῖον. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου εἶναι Ἕλληνες, Ἀρμένιοι καὶ τινες Ἑβραῖοι.

Εἰς τὸ ἐπάνω μέρος τῆς πεδιάδος, μετὰ τῶν δύο λόφων, ὄπου τελεόνει ἡ κοιλάς τοῦ Μιχαηλίου, ὑπάρχει κομψότατος ναὸς τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ. Ἐν τῷ προαυλίῳ αὐτοῦ, πλησίον εἰς τὴν ρίζαν μεγάλης πλατάνου, ἀναθρῦει ἀγίασμα. Ὁ λόφος δέ, ὁ ὅποιος ἐκτείνεται πρὸς βορρᾶν τοῦ χωρίου, σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριο Ἐστίαί τουρκ. (*Ἀκιντί*), τὸ ὅποιον χωρίζει δύο λιμένας, πρὸς νότον μὲν τὸν τοῦ Ἀρναούτκιοῦ, πρὸς βορρᾶν δὲ τὸν τῶν Χηλῶν.

Β' ΧΗΛΑΙ (ΒΕΒΕΚ)

Τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι ζωγραφικώτατον καὶ κείται ἐντὸς τοῦ βήθους τῆς κοιλάδος, τοῦ μυχοῦ τοῦ ὠραιότερου κόλπου τοῦ Βοσπόρου, ὁ ὅποιος περικλείεται καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη ἀπὸ

λόφους ύψηλοῦς, οἱ ὁποῖοι καθιστῶσι τὸν ὄρμον αὐτοῦ ἤσυχον καὶ ἀκύμαντον.

Ἐδῶ ὑπάρχει ἡ γαλλικὴ σχολὴ τῶν Λαζαριστῶν. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου εἶναι Εὐρωπαῖοι, Ἕλληνες, Ὀθωμανοὶ καὶ Ἀρμένιοι. Βορειοανατολικῶς τῶν Χηλῶν κεῖται τὸ Ἐρμάκιον ἀκρωτήριον (Κηζιλάρ μπουρνού), τοῦ ὁποῖου τὴν πρὸς τὸ Βεβέκ πλευρὰν καλοῦσιν οἱ Ὀθωμανοὶ Σεϊτάν ἀκιντισί (Διχθόλου βεῦμα) ἕνεκα τῆς σφοδροτάτης αὐτοῦ ὀρμῆς.

Βορειοανατολικῶς τοῦ Βεβέκ ὑπάρχει ἀνηφορικὴ παραλία, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑπάρχουσι τάφοι Ὀθωμανικοὶ, οἵτινες σκιάζονται ἀπὸ πολλὰς κυπαρίσσους καὶ ἄλλα δένδρα. Ὀνομάζεται δὲ τουρκιστὶ *Καριαλάρ* διὰ τοὺς βράχους (τουρκιστὶ κχιζ). Τὸ νεκροταφεῖον τοῦτο θεωρεῖται πολυτέλειστον ἐκ μέρους τῶν Ὀθωμανῶν, διότι, καθὼς λέγουσιν, ἐν αὐτῷ κείνται τὰ ὀστᾶ τῶν πρώτων Ὀθωμανῶν, οἱ ὁποῖοι διέβησαν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν καὶ ἐφονεύθησαν ἐνταῦθα. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ὑπάρχει καὶ ἐν μοναστήριον Ὀθωμανικὸν (Γεκκές).

ΣΤ'. ΦΡΟΥΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ (ΡΟΥΜΕΛΙ-ΧΙΣΑΡ).

Τὸ προάστειον τοῦτο κεῖται εἰς τὴν προσβόρειον πλευρὰν τοῦ φρουρίου. Ὀνομάσθη δὲ οὕτως ἀπὸ τὸ ἐν αὐτῷ φρούριον, τὸ ὁποῖον ἐκτίσθη ἐπὶ ἀποτόμου καὶ ὑψηλοῦ κρηνοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1452 ἐπὶ τοῦ Ἐρμάκιου ἀκρωτηρίου ὑπὸ Σουλτάν Μεχμέτ τοῦ Β', κατ' ἀπομίμησιν τοῦ πάππου αὐτοῦ Μεχμέτ τοῦ Α' κτίσαντος ἕτερον καταντικρὸν ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς. Τὸ φρούριον τοῦτο εἶναι ἰσχυρὸν καὶ ἔχει τρεῖς πύργους. Τὰ θαλάσσια τοῦ φρουρίου τείχη εἶναι διπλᾶ καὶ ἀπέχουσιν ἀπ' ἀλλήλων ἕξ πόδας. Ὀνομάζεται προσέτι καὶ Νέον Κάστρον καὶ Λαχιμοκοπεῖον, διότι ὡς ἀπὸ λαίμου κόπτεται ὑπ' αὐτοῦ ὁ Βόσπορος. Εἰς τὰ ἐνδότερα τὸ προάστειον τοῦτο κατοικ-

κείται υπό Ἀρμενίων, κατὰ δέτην παραλίαν υπό Ὄθωμανῶν.

Ἐπὶ τοῦ ὑπερκειμένου λόφου ὑπάρχει τὸ Ῥοβέρτειον Λύκειον (Ἀγγλικὴ Σχολή) ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἐν ᾧ διδάσκονται διάφοροι λαλούμενοι γλῶσσαι.

Ἐνταῦθα λέγουσιν ὅτι ὁ Δαρείος μὲ πολυκρίθμον στρατὸν διέβη ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, διὰ τῆς γεφύρας, τὴν ὅποιαν ἔσκησεν ὁ ἀρχιτέκτων Μανδροκλῆς ὁ Σάμιος, ὅτε ἔξεστράτευσε κατὰ τῶν Σκυθῶν. Ἐδῶ ὁ Βόσπορος ἔχει πλάτος 300 γαλ. ὀργυιῶν.

Ζ'. ΛΙΜΝΗ ΤΟΥ ΠΕΛΕΚΕΩΣ (ΜΗΠΑΤΑ ΛΙΜΑΝ).

Τὸ πρόκστειον τοῦτο ὠνομάσθη οὕτως ἀπὸ τὸν περίφημον Ναύαρχον τοῦ Σουλτὰν Μεχμέτ τοῦ Β', ὅστις ὠνομάζετο Μπατὰ-ὄγλου, ἔτι δὲ Γυναικόπολις καὶ κόλπος τῆς Φειδαίας ἀπὸ τῆς συζύγου, ὡς λέγεται, τοῦ Βύζαντος Φειδαίας. Πέριξ τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου ὑπάρχει κοιλάς, ἡ ὅποια εἶναι ἢ εὐρυχωροτέρα καὶ ὠραιοτέρα ὅλων τῶν κοιλάδων τοῦ Βοσπόρου· ἐκτείνεται δὲ πρὸς δυσμὰς μέχρι τοῦ Λεβέντ-τσιφλίκ. Πέριξ τῆς κοιλάδος ταύτης ὑπάρχουσι λόφοι τραχεῖς καὶ ἀμπελόφυτοι· ἡ δὲ κοιλάς αὕτη ποτίζεται ἀπὸ ῥύακα, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τοῦ προαστείου. Οἱ κάτοικοι τοῦ προαστείου τούτου εἶναι Ὄθωμνοί.

Η'. ΒΑΦΕΟΧΩΡΙΟΝ (ΜΠΟΓΙΑΤΖΗ ΚΙΟΙ).

Τὸ χωρίον τοῦτο συνοικισθὲν ἐπὶ τῆς κορυφῆς καὶ τῆς κλιτύος τοῦ Κυπουρώδους λόφου κατοικεῖται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων. Αἱ οἰκίαι αὐτοῦ ἐκτείνονται μέχρι τοῦ ἄνωθεν τοῦ χωρίου λόφου. Ὄνομάσθη δὲ Βαφεοχώριον ἐκ τῆς συνοικίας τῶν ἐνταῦθα βαφείων, οἵτινες εἶναι ἄ-

παντες μέτοικοι, και κατάγονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ Σαράντα Ἐκκλησιῶν. Οἱ Ὀρθόδοξοι τοῦ προαστείου τούτου ἀνήγειραν ἐκκλησίαν, ἣτις σεμνύνεται ἐπ' ὀνόματι τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἐπ' αὐτῆς τῆς ἄκρας τοῦ λόφου. Ἐκ τῆς ἄκρας τούτου τοῦ λόφου οἱ κάτοικοι ἀπολαύουσι τῆς θελκτικῆς θέας τοῦ Βοσπόρου και τοῦ καθαροῦ ἀέρος.

Θ'. EMIRGIAN.

Τὸ χωρίον τοῦτο συνεχόμενον μετὰ τοῦ πρώτου εἶναι μικρὸν μὲν ἀλλὰ χαριέστατον. Παρωνομάσθη δὲ οὕτως ἀπὸ ἑνα Πέρσιν ὀμιλητῆν τοῦ Σουλτάν Μουράτ Δ' ὅστις ὠνομάζετο Ἐμιργκιάν ὀγλοῦ. Ἐνταῦθα ὑπάρχει τὸ ὠραῖον βασιλικὸν παλάτιον τοῦ πρώην ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου Ἰσμαήλ πασᾶ, μετὰ κήπου ἀρκετὰ ἐκτεταμένου και ἐστολισμένου μὲ διάφορα δένδρα και σπάνια ἄνθη. Οἱ κάτοικοι εἶναι Ὀθωμανοί, Ἀρμένιοι και τινες Ἑλληνες.

Ι'. ΣΤΕΝΗ (ἄλλοτε ΣΩΣΘΕΝΙΟΝ ἢ ΛΕΩΣΘΕΝΙΟΝ).

Ὀνομάσθη δὲ Σωσθένιον ἀπὸ τινος ἴσως Σωσθένους ἢ ἀπὸ τοῦς Ἀργοναύτας, οἵτινες σωθέντες ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ἀμύκου κατεσκευάσαν ναόν, τὸν ὅποιον ὠνόμασαν Σωσθένιον· ὁ νῦν ναὸς τοῦ χωρίου τούτου τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ. Λεωσθένιον δὲ ὠνομάσθη ἀπὸ τὸν Μεγαρέα Λεωσθένη. Κάλλιστος κόλπος και βαθὺς σχηματίζεται ἐνταῦθα ὑπὸ τῆς φύσεως τεχνήντως, ὅστις εἶναι ὁ μεγαλύτερος, ὠραιότερος, ἀσφαλέστερος, εὐρυχωρότερος τῶν ἐν τῷ Βοσπόρῳ και δεύτερος μετὰ τὸν Κεράτιον Κόλπον. Ὁ κόλπος οὗτος ἔχων σχῆμα κέρατος βούς, προχωρεῖ βαθέως εἰς τὴν Ξηράν, ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς, ἕως 1400 βήματα και εἶναι κατάλληλος διὰ ναυπηγίαν και ἀσφάλειαν τῶν πλοίων.

Ἡ κοιλὰς τοῦ χωρίου τούτου εἶναι τερπνὴ καὶ βαθεῖα πλήρης δένδρων ὀπωροφόρων ἔχουσα πανταχόθεν λόφους ἀμπελοφύτους. Οἱ κάτοικοι εἶναι Ἀρμένιοι, Ὁθωμανοὶ καὶ Ἕλληνες.

ΙΑ'. ΝΕΟΧΩΡΙΟΝ (ΓΕΝΙ-ΚΙΟΙ)

Τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι τὸ μεγαλειότερον σχεδὸν τῶν χωρίων τοῦ Βοσπόρου καὶ ὁμοιάζει μὲ πόλιν. Εἶναι δὲ διηρημένον εἰς τρεῖς ἐνορίας, αἵτινες παρωνομάσθησαν ὡς τὰς ἐν αὐταῖς ἐκκλησίας 1) ἢ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, μετοχίου ἁγιοταφιτικοῦ, 2) ἢ τοῦ ἁγίου Νικολάου καὶ 3) ἢ τῆς Παναγίας, παρὰ τὸ Κυρὶ μπασή ἢ Κεφαλοχώριον, ὅπου προσκυνεῖται εἰκὼν ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Κουμαριώτισσα.» Ἡ ἀρχαία αὕτη εἰκὼν εὗρεθη ἐντὸς τοῦ δάσους τῶν κομάρων παρὰ τὸ Κυρὶ-μπασή, ὅπου λέγουσιν ὅτι ὑπῆρχεν ἡ μονὴ τῆς Κατασκέπης καὶ Λιωνῆς ὀνομαζομένης.

Κατὰ τὸν χειμῶνα τὸ χωρίον τοῦτο διαρρέεται ἀπὸ ρύακα. Εἰς τὸ βόρειον μέρος αὐτοῦ, ἀπὸ τῆς ὄχθης τοῦ ρύακος, ἡ ἀκτὴ ἀρχίζει νὰ στρέφεται ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς καὶ σχηματίζει γωνίαν, τὴν ὅποιαν οἱ ἄλιες ὀνομάζουσι *Κόμαρον*, διότι ἐνταῦθα ὑπῆρχε δάσος κομάρων ἐξ οὗ καὶ ὁ τόπος οὗτος ὀνομάζετο *Κομαρώδης*. Κατὰ τὸ ἀνωφερὲς τοῦτο μέρος οἱ ἄλιες ξηραίνουσι τοὺς νοστήμους τσίρους των καὶ ἀπλώνουσι τὰ δίκτυά των. Τὸ χωρίον τοῦτο περικυκλοῦται ἄνωθεν ἀπὸ ὠραίους λόφους καταφύτους ἀπὸ ὑψηλὰ δένδρα καὶ ἀμπελῶνας χαμοκεράσων καὶ σταφυλῶν. Μέχρι τούτου τοῦ προαστείου ἐκτείνεται ἡ πνευματικὴ δικαιοδοσία τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὡς Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως. Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἶναι Ἕλληνες, Ἀρμένιοι, Φράγκοι καὶ Ὁθωμανοί. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσιν ἑλληνικὴ σχολή, δημοτικὴ καὶ παρθεναγωγεῖον. Ἐνταῦθα πολλοὶ τῶν ἀριστοκρατῶν ἔ-

χουσι τὰς ἑαρινὰς τῶν κατοικίας πλησίον τῆς ἀκτῆς, ἔμπροσθεν δὲ αὐτῶν τὰ θαλάσσια λουτρά τῶν. Βορειότερον τοῦ προαστείου τούτου ὑπάρχει μικρὸς τις κόλπος, ὁ ὁποῖος ὠνομάζετο Πιθῆκου λιμὴν· ὁ λιμὴν οὗτος περικλείεται ὑπὸ δύο ἀποκρήμνων ἀκρωτηρίων, καὶ εἶναι κατάλληλος δι' ἀλιεῖαν καὶ προσόρμησιν τῶν πλοίων· ὠνομάζετο δὲ ὁ τόπος οὗτος σήμερον *Kalenderdéri* ἐκ τοῦ ὀνόματος τέγματος τινος τῶν Δερβισῶν, τὸ ὁποῖον δηλοῖ *πρωχόν*, διότι, ὡς φαίνεται, ἐνταῦθα ἐτάφη ἐπίσημὸς τις Δερβίσσης. Πλησίον τῆς ἀκτῆς ὑπὸ τινὰ θόλον ἀναθρύβει ἀγίασμα, τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου. Τὸ μέρος τοῦτο τῆς παραλίας εἶναι σύσκιον καὶ θεωρεῖται μία τῶν κυριωτέρων ἐξοχῶν.

IV'. ΘΕΡΑΠΕΙΑ.

Τὸ προκείμενον τοῦτο εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ κυριώτερα καὶ μᾶλλον ἐξοχικὰ, ἐν τῷ ὁποίῳ πολλῶν προκρίτων οἰκογένειαι μέχρι τοῦ 1821 εἶχον ἐνταῦθα τὰς θερινὰς κατοικίας τῶν. Ὄνομάσθη δὲ Θεραπεία ἀπὸ τινὰ ἀρχαίον Πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἀττικὸν ὀνομαζόμενον, ὅστις πάσχων ἐθεραπεύθη ἐν αὐτῷ. Ὁ μικρὸς αὐτοῦ κόλπος ὀνομάζεται Φαρμακίας ἢ Φαρμακεὺς ἐκ τῆς φαρμακίδος Μηδείας, διότι κατὰ τινὰ παλαιὸν μῦθον ἢ Μήδεια, ἡ ὁποία μετήρχετο τὸν ἰατρόν, συνάξουσα φάρμακα, ἀφῆκε τὸ κιβώτιόν της, τὸ ὁποῖον περιεῖχεν αὐτά. Ἔχει δὲ περιφέρειαν 1400 βημάτων ὧν πανταχόθεν ἠσφαλισμένους ἀπὸ τοὺς ἀνέμους, διὰ τε τὴν γαλήνην καὶ τὸ μέγα αὐτοῦ βάθος, λιμενίζονται αἱ τῶν πρεσβειῶν φυλακίδες. Αἱ οἰκίαι τῶν Θεραπειῶν εἶναι περίπου 600· οἱ δὲ κάτοικοι ἕως δύο χιλιάδες. Ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ τὸ θερινὸν μέγαρον τῆς ἰταλικῆς πρεσβείας, τὸ τῆς ἀγγλικῆς, κτίριον κομψότατον ξύλινον μετὰ ὠραίου κήπου καὶ δάσους, τὸ τῆς

γαλλικῆς, ὅπερ εἶναι ἐπίσης ξύλινον, ἀλλὰ κομψόν, ἔχον δάσος ἀπέραντον.

Ἐκκλησίαι τῶν Ὀρθοδόξων εἶναι ἡ τοῦ ἁγίου Γεωργίου πλησίον τῆς Μητροπόλεως, ἡ τῆς ἁγίας Παράσκευης, νεόκτιστος, ἐν ἧ ὑπάρχει ἁγίασμα, ἡ ὁποία κατεσκευάσθη δι' ἐξόδων τῶν προκρίτων κυρίων καὶ κυριῶν, ἡ τῆς ἁγίας Ἑλένης, ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ νεκροταφείου, κτισθεῖσα δι' ἐξόδων τῆς κυρίας Ἑλένης Ζαρίφη, τὸ ἁγίασμα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου καὶ τὸ τῆς ἁγίας Φωτεινῆς. Ὑπάρχει ἔτι ἐπὶ τοῦ λόφου Ἀλέξ ἡ Φραγκομαχαλᾶς καὶ εἰς ναὸς τῶν Δυτικῶν· ἔτι δὲ τηλεγραφεῖον, ταχυδρομεῖον, τὸ ξενοδοχεῖον τῆς Ἀγγλίας, ὁ κήπος τῆς Δημαρχίας, ὅστις κοσμεῖ τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου, κατασκευασθεὶς δι' ἐξόδων τοῦ κυρίου Ζαρίφη, τοῦ ὁποίου τὸ ἑαρινὸν μέγαρον εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀριστερὰν παραλίαν τοῦ κόλπου· ὑπάρχουσι δ' ἐν αὐτῷ καὶ ἄλλα μέγαρα πλουσίων, σχολὴ ἑλληνικὴ, δημοτικὴ καὶ πρῶθυναγωγεῖον.

Τὸ προκρίτειον τοῦτο εἶναι ἔδρα τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Δέρκων.

Βορειότερον τῶν Θεραπειῶν ὑπάρχει ἄρα τις ὀνομαζομένη *Κιρὲτζ-Μπουρνου* ἄλλοτε *Κλειθρα*, ἔνθα, ὑπάρχουσιν ἑρείπια παλαιῶν κτηρίων καὶ τὸ ἁγίασμα τῆς ἁγίας Κυριακῆς. Ὀλίγον ἀνωτέρω αὐτοῦ κεῖται τὸ *Τεφελίχι*. Παρ' αὐτὸ *Τεφελίχι* εἰσώζετο ἄλλοτε ἡ Δικαία Πέτρα.

ΙΓ'. ΒΟΥΓΓΙΟΥΚ ΔΕΡΕ (ΒΑΘΥΡΡΥΑΞ)

Τὸ προκρίτειον τοῦτο θεωρούμενον ἐν μέρει ὑπὸ πάντων τὸ ἀριστοκρατικώτατον ἐξ ὅλων τῶν χωρίων τοῦ Βοσπόρου, καὶ ἔνθα τὸ θέρος μετοικοῦσιν ἐν αὐτῷ ἐκ Κων)πόλεως πολλοὶ οἰκογένειαι, κεῖται ἐντὸς ὁμωνύμου κόλπου βελθός καὶ τοῦ ὁποίου τὸν μυχὸν περικλείει καιλὰς μεγάλῃ, ἐκτεινομένη εἰς

μακρὸν διάστημα. Ὠνομάσθη δ' οὕτως ἐκ τοῦ μεγάλου ρύακος ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον.

Ἐνταῦθα ὑπάρχει τὸ θερινὸν μέγαρον τῆς Ῥωσικῆς πρεσβείας, μετὰ τῶν ὠραίων αὐτοῦ κήπων ἐν μέσῳ τῆς πεδινῆς κοιλάδος τῆς περκαλίας. Ἡ κοιλὰς ὠνομάζετο *Kalòs Ἀγρός*, σήμερον δὲ Κίρκ ἀγῆς (40 δένδρα)· εἶναι δὲ κατὰφυτος ἐκ πυκνοφύλλων πλατάνων, μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνεται ἡ μεγάλη ἐκείνη πεντάδελφος πλατάνος, ἥτις ὠνομάσθη οὕτως ἀπὸ τοὺς πέντε μεγάλους αὐτῆς κορμούς ἐκτεινομένους εἰς πεδιάδα πλατεῖαν. Λέγουσι δέ, ὅτι τὰς πλατάνους ταύτας ἐφύτευσε, πιθανῶς, ὁ Σουλτάν Ἀχμέτ εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἑπτὰ ἀδελφῶν του.

Ἄνωθεν τοῦ προαστείου ὑπάρχουσι λόφοι ὠραῖοι καὶ κατὰφυτοι, εἰς τοὺς ὁποίους οἱ κάτοικοι κάμνουσι τοὺς ποθεινοτάτους περιπάτους των. Κυριώτεροι δὲ περίπατοι εἶναι ἡ *Κοιλὰς* τῶν *Ῥόδων* καὶ τὰ *Ῥάδατα* τῶν *Καστάνων* (Κεστάνε σουγιού).

Μεσογείως τοῦ Βουγιουκ-δερὲ καίται τὸ Βαξέ-κιοῖ (χωρίον τῶν κήπων), ἔχον καὶ πεδιάδα ὁμώνυμον, ἐντὸς τῆς ὁποίας εὐρίσκεται ἐν ὑδροαγωγείῳ, τὸ ὅποιον κατεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ Σουλτάν Μαχμουτ καὶ ἔχει 1270 μέτρων πλάτος καὶ 82 ὕψος. Πλησίον δὲ τούτου ὑπάρχει τὸ ὠραῖον δάσος τοῦ Βελιγραδίου καὶ ὁμώνυμον χωρίον καίμενον ἐντὸς τῆς κοιλάδος. Πλησίον δὲ τοῦ Βελιγραδίου εἶναι τὸ μέγα ὑδραγωγεῖον (Μπέντ), κτισθὲν ὑπὸ τοῦ Σουλτάν Μουσταφᾶ τοῦ Γ'· κατὰ τὸ 1765.

ΙΑ'. ΣΙΜΑΣ ΜΕΖΑΡ ΜΠΟΥΡΝΟΥ (Μνημάτων ἄκρα)

Συνοικία Ὄθωμανικὴ ὀνομασθεῖσα οὕτως ἐκ τοῦ δάσους τῶν τάφων, οἵτινες ὑπάρχουσιν ἐκεῖ πλησίον.

Πλησίον δὲ τῆς συνοικίας ταύτης καίται τὸ *Σαρῆ-γμερί*, ἐκ τοῦ ὁποίου παρονομάζεται καὶ ὁ ἐν αὐτῷ κόλπος. Εἰς τὴν εἰς-

οδον τοῦ κόλπου τούτου κείττι τὸ ὀμώνυμον Ὀθωμανικὸν χωρίον μετὰ μικρᾶς ἐνορίας ἑλληνικῆς. Ἡμίσειαν ὦραν μακρὰν τοῦ χωρίου ἀνεκαλύφθησαν ἔχνη χαλκωρυχείου. Ἐνταῦθα ἐνεκα τῶν καλῶν ὑδάτων, τῶν λαμπρῶν κήπων καὶ τῶν ὠραίων περιπλάτων, συχνάζουσι κατὰ τὸ θέρος πολλοὶ ἄνθρωποι διαφόρων ἐθνικοτήτων.

ΙΕ'. FENI-MAXAABE (Νέα συνοικία).

Ἡ συνοικία αὕτη ἀπέχει ὀλίγον τοῦ Σαρῆ-γερί. Ἐν αὐτῇ κατοικοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Ἕλληνες, οἵτινες καταγίνονται εἰς τὴν ναυτικὴν, ἀλιεῖαν καὶ τὴν ἰχθυοεμπορίαν.

Βορειότερον κείνται τὰ ὀχυρώματα *Δελή τάμπια*. Ἐπὶ τῆς ἀντικρῆ δ' αὐτοῦ Ἀσιατικῆς ὄχθης κείνται τὰ ὀχυρώματα *Ἰούσα τάμπια*.

ΙΣΤ'. ΡΟΥΜΕΛΗ ΚΑΒΑΚ (Δυτικὴ λεύκη)

Χωρίον μικρὸν Ὀθωμανικὸν μὲ 130 οἰκίας πλησίον τοῦ ῥάακος Χρυσορρόου εἶναι δὲ ὁ τελευταῖος σταθμὸς τῶν ἀτμοπλοίων τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς.

Μετ' αὐτὸ εἶναι ὁ *Μέγας Λιμὴν* (Μπουγιούκ λιμάν), ἄλλοτε λιμὴν τῶν Ἐφεσίων. Ὁ λιμὴν οὗτος εἶναι ὁ πρῶτος, τὸν ὅποιον ἀπαντῶσιν ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς τὰ ἐκ τῆς Μαύρης Θαλάσσης εἰσπλέοντα πλοῖα. Μετὰ ταῦτα τὸ *Ἀφροδίσιον ἀκρωτήριον*, ὅπουθεν ἀρχίζει νὰ πλατύνηται ὁ Βόσπορος. Πλησίον τούτου καὶ ἡ ἀρχαία *Γυπόπολις* (λιμὴν τῶν λυκίων), ἥτις ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν ὀνομάζεται *Καριπόξ* καὶ ὅπου τινὲς λέγουσιν ὅτι ἀναφέρεται ὁ μῦθος τῶν Ἀρπυιῶν μετὰ τοῦ Φινέως. Προχωροῦντες βορειότερον ἀπαντῶμεν τὸ *Πάριον ἀκρωτήριον*.

ΙΖ'. ΡΟΥΜΕΛΗ ΦΕΝΕΡ ἢ ΦΑΝΑΡΑΚΙΟΝ.

Τὸ χωρίον τοῦτο, ἔχον 150 οἰκίας, εἶναι τὸ τελευταῖον ὄριον τοῦ Βοσπόρου. Ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ταύτης ὑπάρχει.

φανός, ὁ ὁποῖος εἶναι ποικιλόχρους καὶ σιρέφεται διὰ μηχανῆς καθ' ὄλον τὸ δικάστημα τῆς νυκτός φωτίζων τὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα εἰσέρχονται ἐντός τοῦ Βοσπόρου, διὰ νὰ προφυλάττωνται ἀπὸ τῆς ξηρᾶς.

Ἐπὶ τῶν σχηματιζομένων ἐξοχῶν τῆς ξηρᾶς ὑπάρχουσι φρούρια ὄχυρά καὶ κατὰ τὰς δύο ἀκτᾶς, ἅτινα ἐμποδίζουσι τὰ ἐχθρικά πλοῖα.

Ἀπέναντι τοῦ Φαναρικού κείνται αἱ *Κυάνεαι Νησίδες* ἢ *Σκόπελοι* (Οὐρεκιχ τασσι). Οἱ ποιηταὶ τὰς ὀνομάζουσι Πλαγκτᾶς καὶ Συμπληγάδας, διότι εἶναι ὅλα ἐμοῦ συμπεπλεγμένα. Οἱ Σκόπελοι οὗτοι κείνται ἀντικρὺ ἀλλήλων καὶ εἶναι κυρίως πέντε ὄγκοι βράχου. Ὡς ἐκ τοῦ κυανοῦ χρώματός των ὀνομάζονται Κυάνεαι, Συμπληγάδες δὲ καὶ Πλαγκταὶ διότι κατὰ τὸν μῦθον συνέτρεχον καὶ συνεκρούοντο μεταξύ των, καὶ ἄλλοτε μὲν ἤνοιγον, ἄλλοτε δὲ ἔκλειον, δι' ὃ καὶ οἱ παλαιοὶ ἔλεγον ὅτι ἦσαν ζῶσαι καὶ ἔμψυχοι.

Β'. Ἀσιατικὴ ἢ ἀνατολικὴ ἀκτὴ.

Ἀποπλέοντες καὶ πάλιν ἐκ τῆς γεφύρας Καρῆκιοῦ, ἵνα ἀναπλεύσωμεν τὸν Βόσπορον κατὰ τὴν Ἀσιατικὴν ἀκτὴν, διευθυνόμενοι πρὸς Α, βλέπομεν κατὰ τὸ στόμιον αὐτοῦ ἐν τῇ μέσῃ τῆς θαλάσσης ἐπὶ ὑφάλων πυργίσκον τινὰ ὀνομαζόμενον *Κχῆζ-κου.ιῆ* (Πύργος Παρθένου). Ὁ πύργος οὗτος, κτισθεὶς κατὰ τινὰ παράδοσιν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Χάρητος πρὸς τιμὴν τῆς συζύγου του Δαμάλεως, ἐξ ἧς ὀνομάζετο καὶ *Δάμα.ις*, χρησιμεύει σήμερον ὡς φάρος· ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθα τὰ ρεύματα εἶναι πολὺ ὀρμητικὰ, ἀνάπτεται καθ' ἐκάστην νύκτα φανός, πρὸς ἀσφαλῆ ὁδηγίαν τῶν πλεόντων. Οἱ Βυζάντιοι τὸν ὀνομάζουσι *Ἀρχ.λα*, οἱ δὲ Εὐρωπαῖοι *Πύργον τοῦ Λεῶνδρου* καὶ

οὐκ Ὀθωμανοί, κατὰ τινα παράδοσιν αὐτῶν χαρίεσαν μὲν, ἀλλὰ μυθώδη, *Κχῆζ-Κουλέ*. Ἡ παράδοσις, ἐξηγοῦσα τὴν αἰτίαν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἔχει ὡς ἐξῆς: Ὁ πύργος οὗτος λέγουσιν, ὅτι ἐχρησίμωσεν ὡς κατοικία τῆς *Μιχάρ-γιεδίν*, θυγατρὸς τοῦ Σουλτάν *Μεχμέτ*, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε προείπει Ἀθιγγανίς, ὅτι ἔμελλε ν' ἀποθάνῃ ἐκ δῆγματος ὄφρεω· διὰ τοῦτο ὁ πατήρ της, θέλων νὰ τὴν σώσῃ, κατεσκεύασεν αὐτὸν τὸν πύργον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου τὴν ἔκλεισεν. Ἡ φήμη τῆς ἐξαισίου ὠραιότητος της ἔφθασε μέχρι τοῦ υἱοῦ τοῦ Σάχου τῆς Περσίας, ὅστις καὶ ἠγάπησεν αὐτήν. Ἦλθε τέλος πρὸς συνάντησιν αὐτῆς, καὶ μετὰ πολλῶν ἀγώνων καὶ μέσων κατώρθωσε νὰ τῇ προσφέρῃ συμβολικὴν τινα ἀνθοδέσμην, ἐν ᾗ εἶχε παρεισερπίσει μικρὸς δηλητηριώδης ὄφις (*ἀσπίς*), ὅστις ἔδηξεν αὐτήν. Ἀκούσας τὰς φωνὰς αὐτῆς ὁ νέος παραυθὺς εὐρέθη πλησίον της ἀφόβως, θέτει τὰ χεῖλη του ἐπὶ τῆς πληγῆς καὶ ἐκμυζᾷ τὸ δηλητήριο. Οὕτως ἡ βασιλόπαις, ἣτις ἔμελλε ν' ἀποθάνῃ ἐκ τοῦ θανατηφόρου δῆγματος τῆς ἀσπίδος, ἐσώθη, ὁ δὲ πατήρ της, ἀνταμείβων τὴν γενναιότητα τοῦ Πέρσου βασιλόπαιδος, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ὡς σύζυγον τὴν θυγατέρα του.

Μετὰ τὸ *Κχῆζ-κουλέ*, διευθυνόμενοι πρὸς Α. ἀπαντῶμεν τὴν

ΧΡΥΣΟΠΟΛΙΝ (ΣΚΟΥΤΑΡΙ ΟΥΣΕΚΙΟΥΔΑΡ).

Ἡ Χρυσόπολις κεῖται εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Βοσπόρου ἀπέναντι τῆς ἰδίως Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ θέσεως λαμπρᾶς, εὐαέρου, σχηματίζουσα ἐπτά γηλόφους· περικυκλοῦται δὲ ὑπὸ ὠραίων κήπων, ἐξοχῶν καὶ ἀμπελώνων, δι' ὃ καὶ πολλοὶ τῶν πλουσιῶν Ὀθωμανῶν ἔχουσιν ἐνταῦθα τὰ ἑαρινὰ των μέγαρον. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει τὸ μεγαλοπρεπέστατον Ὀθωμανικὸν κυπαρισσόφυτον νεκροταφεῖον τῆς Ἀνατολῆς, τὸ ὁποῖον σκιάζεται

ἀπὸ ἀειθαλεῖς γηρικίας κυπαρίσσους καὶ ἔχει ἕκτασιν πλέον τῶν τριῶν λευγῶν. Ἡ πόλις αὕτη ἦτο ἐπίνειον ἄλλοτε τῆς ἀρχαίας Χαλκηδόνος, τῆς ὁποίας τὰ ἐρείπια φαίνονται σήμερον μακρὰν αὐτῆς. Ἐδῶ ἦταν ἄλλοτε τὰ βασιλικά παλάτια τῶν αὐτοκρατόρων Κομνηνῶν, ὧν ἐπισημότερον ἦτο τὸ Σκουτάριον, ἐξ οὗ καὶ ἡ πόλις ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο· ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι ἐδῶ κατεσκευάζον τὰ σκουτάρια, γνωστὸν ἀμυντικὸν ὄπλον (ἄσπιδες, τουρκ. καλκάν).

Κυριώτεροι οἰκοδομαὶ εἶναι τὸ Μέγα Τέμενος (Βουγιούκ Τζαμί) καὶ τὸ Νέον Τέμενος (Γενή Τζαμί) τῆς Βαχλιδὲ Σουλτάνας.

Λέγουσι τινες ὅτι ὁ Χρῦσης, υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἔκτισεν αὐτήν, ἐξ οὗ ὠνομάσθη οὕτως, ἄλλοι δέ, ὅτι οἱ Πέρσαι, ὅτε εἶχον πόλεμον κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐκυρίευσαν αὐτήν καὶ τὴν ἔκαμον ταμεῖον τοῦ Χρυσοῦ, τὸν ὁποῖον ἐσύναζον ἀπὸ τὰς ἄλλας πόλεις καὶ ἀποθήκην πολεμεροδίων. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι ὠνομάσθη οὕτω, πιθανῶς, ἐπειδὴ κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου γίνεται ἀντανάκλασις τῶν τελευταίων αὐτοῦ ἀκτίνων ἐπὶ τῶν ἡέλων τῶν οἰκιῶν αὐτῆς, καὶ μακρῶθεν φαίνεται ὡς πυρπολουμένη, ἀπαστρέπτουσα καὶ χρυσίζουσα. Οὐσκιουδάρ δὲ ὠνομάσθη ἕνεκα τῆς θέσεώς της καὶ σημαίνει σταθμὸν, εἶναι δὲ ὁ πρῶτος σταθμὸς διὰ πάντα μεταβαίνοντα ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ἀσίαν, καὶ τελευταῖος διὰ πάντα ἐρχόμενον ἐξ Ἀσίας.

Πρὸς Α τῆς Χρυσοπόλεως εἰς ἀπόστασιν μόλις μιᾶς ὥρας ἐκτείνεται ὁμαλῶς ἐπὶ πεδιάδος τὸ ἀνωφερὲς ὄρος Μπουργουρλού (Ἐλαιῶν). Εἰς τὸ ὄρος τοῦτο δύναται τις ν' ἀνέλθῃ ἀκολουθῶν τὴν μεγάλην ὁδὸν τῆς Χρυσοπόλεως. Ἡ ὁδὸς αὕτη, διερχομένη διὰ τοῦ ὁμωνύμου χωρίου Μπουργουρλούκιοῖ καὶ ἐ-

κείθεν πρὸς ἀριστερὰ στρεφόμενη, φθάνει μέχρι τοῦ μέσου τῆς κλιτύος τοῦ ὄρους, ἔνθα ὑπάρχει θέσις κατάσκιος ὑπὸ ὑψηλῶν πλατάνων, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων ῥεῖ πηγὴ διαυγεσιᾶτη, τῆς ὁποίας τὸ ὕδωρ φημίζεται ὡς τὸ ἀριστον τῆς Κων/πόλεως. Μέχρι τῆς τερπνῆς ταύτης θέσεως δύναται τις ἐφ' ἀμάξης ν' ἀνέλθῃ, ἐκείθεν δὲ μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους μόνον πεζός. Ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ὁ θεατῆς παρατηρεῖ ἐξαισιον καὶ μεγαλοπρεπὲς πανόραμα, ἔνθεν μὲν τὸν Βόσπορον, ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου αὐτοῦ μέχρι τοῦ ἐτέρου, καὶ ἀπολαμβάνει τὰ θέλητρα αὐτοῦ, ἔνθεν δὲ τὰ ὕδατα τῆς Προποντίδος καὶ ἐκείθεν πρὸς Α τὰ ὄρη καὶ τὰς πεδιάδας τῆς Ἀσίας. Ἔνεκα τῆς τερπνῆς θέσεως καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἀναβρυόντων ὑδάτων, τὸ ὄρος τοῦτο ἐπιφοιτᾶται κατὰ τὸ θέρος συχνάκις ὑπὸ τῶν ἀριστοκρατικῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Περὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους κείνται δύο κωμοπόλεις, *Μεγάλη Τζάμ.ιθζα* καὶ *Μικρὰ Τζάμ.ιθζα*.

Βορείως τῆς Χρυσοπόλεως ὑπάρχει ὄρμος τις μικρός, ὀνομαζόμενος *Βοδὸς πόρος* (Οὐκιοῦζ λιμάν), ἔνθα ὑπάρχουσιν ἀποθῆκαι σίτων.

Β'. ΧΡΥΣΟΚΕΡΑΜΟΣ (ΚΟΥΣΚΟΥΝΤΖΟΤΚ)

Τὸ προᾶστειον τοῦτο, κατοικούμενον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑβραίων καὶ τινῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων, διαρρέεται ὑφ' ἐνὸς ῥυακος, ὅστις κατὰ τὸ θέρος ξηραίνεται. Ἐν τῷ προαστείῳ τούτῳ κατοικεῖ ὁ Ἀρχιρραβίνος τῶν Ἑβραίων (Χαχάμ-πασης). Ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς κορυφῆς τοῦ ὑπερκείμενου λόφου ὑπάρχουσι τὰ νεκροταφεῖα τῶν Ἑβραίων. Ὀνομάσθη τὸ χωρίον τοῦτο Χρυσοκέραμος ἴσως ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος ἢ μᾶλλον τῆς Θεοτόκου, ὃν κτίσας ἐπὶ Ἰουστίνου τοῦ Β' ὁ πρωτοσπαθάρχιος Ναρσῆς τῷ 563, ἐ-

στέγασε δι' ἐπιχρύσων κεράμων. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχει καὶ ναὸς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ὡς καὶ Ἀγίασμα.

Γ'. ΣΤΑΥΡΩΣΙΣ (ΣΤΑΥΡΟΣ)

Ἀρχαῖον μικρὸν προάστειον συνεχόμενον μετὰ τοῦ πρώτου.

Δ'. ΒΕΙΑΕΡ ΒΕΗ

Προάστειον ἐντελῶς Ὄθωμανικόν, κείμενον κατ' ἀντικρὺ τοῦ ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς Ὁρτάκτρι, ἐπὶ θέσεως ὠραιότητας καὶ τερπνῆς, δι' ὅ, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του, οἱ πρότερον Σουλτάνοι ἐξέλεξαν αὐτὸ ὡς ἐαρινὴν κατοικίαν. Ἐνταῦθα φκοδόμησε μεγαλοπρεπῆς τὸ μαγευτικὸν θερινὸν παλάτιον ὁ Σουλτάν Μαχμούτ ὁ Β', ὅπερ κατηδάφισε καὶ ἀνεκαίνισεν, ὡς φαίνεται σήμερον κομψόν, ὁ υἱὸς του Σουλτάν Ἀζίζ.

Ε'. ΤΣΕΓΚΕΑ-ΚΙΟΙ (ΛΗΠΑΓΗΣ ΧΩΡΙΟΝ)

Τὸ προάστειον τοῦτο ὠνομάσθη οὕτως, ἴσως, ὑπὸ ἀγκυροποιῶν κατοικούντων ἐνταῦθα.

Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου εἶναι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, Ἕλληνες, οἵτινες ἔχουσι σχολεῖα καὶ ναὸν τοῦ Ἁγ. Γεωργίου.

Κούλελι (Πυργωτόν), ἄκρα τις ὀνομασθεῖσα οὕτως ἀπὸ τὸν πλησίον τῆς παραλίας εὐρισκόμενόν ποτε πύργον (κουλέ) Ἐνταῦθα ὑπῆρχε πρὸ ὀλίγου καιροῦ μεγαλοπρεπέστατος κήπος, ὀνομαζόμενος κῆπος τοῦ πύργου, μεθ' ἑνὸς Σουλτανικοῦ περιπτέρου. Κατὰ μῆκος τῆς παραλίας ταύτης εἶναι ἰδρυμένος εὐρὺς στρατῶν.

ΣΤ'. ΒΑΝΗΚΙΟΙ

Προάστειον Ὄθωμανικόν, ὀνομασθὲν οὕτως, ἴσως, ἀπὸ τοῦ διασήμου ἱεροκήρυκος Βανῆ ἐφέντη.

Ζ'. ΚΑΝΔΥΛΛΙ

Προάστειον πολυάνθρωπον, ὑγιεινὸν καὶ ἐκ τῶν ὠραιωτέρων

τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς, κατοικοῦμενον ἐν μὲν τῇ περαλίᾳ αὐτοῦ ὑπὸ Ὀθωμανῶν, εἰς δὲ τὰ ἐνδότερα ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων, ἐχόντων τοὺς ναοὺς καὶ τὰ σχολεῖά των. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχει καὶ ὁ ναὸς τῆς Μεταμορφώσεως, ἔνθα ἐτάφη ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθιμος ὁ ΣΤ΄. ὁ Κουταλιανός.

Ἄνω τοῦ προκταίου τούτου ὑπάρχει λόφος τις ὀνομαζόμενος Ἰθζαδισ, ἐκ τοῦ ὁποίου ὁ θεατῆς δύναται νὰ ἴδῃ τὸν Βόσπορον ὡς λαμπρὸν πανόραμα καὶ τὴν κυρίως Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῶν πλησίον αὐτῆς μερῶν. Ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦτου σκοπιᾶς ἀγγέλλονται αἱ πυρκαϊαὶ δι' ἐκκενώσεως ἐπιτὰ τηλεβόλων.

Γκιόκ-σουγιού, Κυάνεα ὕδατα ἢ γλυκέα ὕδατα τῆς Ἀσίας. Ἐνταῦθα ὑπάρχει πεδιάς μεγάλη, ὠραία, τερπνὴ καὶ κατάφυτος ἀπὸ πλατάνους καὶ κυπαρίσσους, ἧτις ποτίζεται ὑπὸ δύο ἀενάων ποταμῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν εἰς ὀνομάζεται Ἀρεταί (ἢ Μέγα Γκιόκ-σουγιού), πηγάζων ἐκ τοῦ ὑπερκειμένου ὄρους Ἀλέμ-Δάγ, ὁ δὲ ἄλλος Ἀζάριος ἢ Μικρὸν Ὑδωρ (Κιουτσουκ-σουγιού). Ἐκ τῶν δύο τούτων ποταμῶν μόνον ὁ Ἀρεταί εἶναι πλωτὸς διὰ πλοιαρίων (καϊκ). Πλησίον τοῦ στομίου τοῦ ποταμοῦ πρὸς τὸ ἀριστερὸν μέρος ἐπὶ τῆς πεδιάδος ὑπάρχει περίπτερόν τι Ὀθωμανικόν, τὸ ὁποῖον ἐκτίσθη ὑπὸ τῆς Βασιδῆ Σουλτάνας, μετὰ τῶν ὠραίων αὐτοῦ κήπων καὶ πλησίον αὐτῶν ὠραία μαρμαρίνη βρύσις. Εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ μέρους τούτου ὑπάρχει ἀγίασμα τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου, ἀνακαλυφθὲν τῷ 1875, ἐν ᾧ τελεῖται πανήγυρις τῇ 8 Σεπτεμβρίου. Ἐν τῷ ἀγιάσματι τούτῳ προσήλθον πολλοὶ χωλοί, τυφλοί, παράλυτοι καὶ ἐξ ἄλλων ἀσθενειῶν πάσχοντες καὶ ἔθεραπεύθησαν.

Η'. ΑΝΑΤΟΛΗ ΧΙΣΑΡ (ΦΡΟΥΡΙΟΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ)

Τὸ προάστειον τοῦτο εἶναι ὀθωμανικὸν συνφιτισμένον πλησίον τῆς εἰσόδου τοῦ ποταμοῦ. ὠνομάσθη δὲ οὕτως ἀπὸ τὸ ἐν αὐτῷ φρούριον. Τὸ φρούριον τοῦτο, τὸ ὁποῖον σήμερον δὲν ἔχει κανένα ἐξοπλισμὸν, εἶναι ἐκτισμένον ἐπὶ τῆς ἀκτῆς καὶ σύγκαιται ἐξ ἑνὸς τετραγώνου πύργου, ὅστις ἔχει περίξ αὐτοῦ ἄλλους τέσσαρας μικροτέρους καὶ στρογγύλους. Ὁ ἐν τῷ μέσῳ πύργος ὀνομάζεται *Karà-Kalé*, ἤτοι Μαῦρος Πύργος· ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Βαγιαζήτ τοῦ Α'. τοῦ ἐπικαλουμένου Κεραυνοῦ. Ἐξῶθεν τῶν τειχῶν τοῦ φρουρίου πρὸς ἀνατολὰς ἐκτείνεται μέγας κυπαρισσῶν, ὅστις σκιάζει τὸ κοιμητήριον τοῦ προαστείου τούτου.

Θ'. ΚΑΝΑΙΤΖΑ

Τὸ μέγα καὶ ὠραιότατον τοῦτο προάστειον εἶναι ὀθωμανικόν. Ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῆς ὠραιότερας Ἀσιατικῆς τοῦ Βοσπόρου ἀκτῆς καὶ κεῖται εἰς τὴν πεδινὴν παραλίαν τοῦ μικροῦ καὶ βαθέος κόλπου Φρίξου ἢ Πλακός.

Νοτίως ὑπάρχει τὸ χωρίον Κιόρφες.

Ι'. ΡΙΦΑΤ ΠΑΣΣΑ ΜΑΧΑΛΕΣΙ

Μικρὸν χωρίον κείμενον ἐν τῷ μυχῷ τοῦ κόλπου.

ΙΑ'. ΤΣΙΜΠΟΥΚΛΗ

Μικρὸν χωρίον ὀθωμανικόν, οὔτινος οἱ κῆποι εἰσι περίφημοι διὰ τὰ ὠραία ἀκρόνια (κράνια) ἅτινα παράγουσιν. Ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ ἄκρου τοῦ πρὸς βορρᾶν κόλπου φαίνονται ἔγνη τοῦ μοναστηρίου τῶν Ἀκοιμητῶν. Κεῖται δὲ εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ κόλπου ἐπὶ τῆς πεδινῆς παραλίας τῆς κοιλάδος ἢ ὅποια σκιάζεται ὑπὸ ὠραίων πλατάνων καὶ ἄλλων ὑψηλῶν δένδρων. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοιλάδος ταύτης πλησίον τῆς ἀκτῆς ὑπάρχουσιν ὠραῖαι κινστέρναι, πλησίον δ' αὐτῶν δε-

Ξαμεναί. Ἔνεκα τῆς εὐαέρου τοποθεσίας του τὸ μέρος τοῦτο συχνάζεται τὸ θέρος ὑπὸ των Ὁθωμανῶν μεγιστάνων.

ΙΒ'. ΠΑΣΣΑ ΒΑΞΕ (Ἰνδίζι-κιοϊ)

Τὸ προάστειον τοῦτο εἶναι Ἑλληνικὸν καὶ Ὁθωμανικόν. Ἐνταῦθα ὑπάρχουσι σχολὴ ἑλληνικὴ, ἀρχαῖον ἀγίασμα τῆς Ἁγίας Κυριακῆς, τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ ναὸς τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου. Οἱ κάτοικοι τούτου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπιδίδονται εἰς τὴν κηπουρικὴν. Ἐν τῷ μικρῷ τούτῳ προαστείῳ ὑπάρχουσιν ἐκτεταμένοι καὶ ὠραῖοι κῆποι οἱ ὅποιοι παράγουσι διαφόρους καρπούς καὶ ἰδίως σῦκα.

Νοτίως κεῖται τὸ Τσακάλ-μπουρνού, ὅπου ὑπάρχει φωλεὰ ὄστρειδίων καὶ καρκίνων.

Μετὰ ταῦτα κεῖται τὸ Σουλτανιέ, σύσκιος καὶ θελκτικὴ πεδιὰς ἐκτεινομένη εἰς ἀπόστασιν 2 μιλλιῶν. Πρὸς βορρᾶν τῆς πεδιάδος ταύτης ὑπάρχει ὁ αὐτοκρατορικὸς κῆπος, ὅπου ἐξάγονται τὰ περιφημότερα τοῦ Βοσπόρου λαχανικά, τὰ ὅποια ποτιζονται ὑπὸ τοῦ ἀργυροῦ ῥύακος (Γκιμούς-σουγιού), ὅστις καταρρέει ἀπὸ τὸ πλησίον ὄρος. Τὸν πρὸ αὐτοῦ κόλπον κλείει πρὸς Ν. τὸ ἀκρωτήριον Μπαχτσέ-μπουρνού (ἀκρωτήριον κήπων).

ΙΓ'. ΒΕΪΚΟΖ

Τὸ πάλαι Νυμφαῖον. Ὁ κόλπος αὐτοῦ εἶναι πρὸ πάντων καταλληλότατος πρὸς ἀλιείαν· διὰ τοῦτο καὶ ὑπάρχουσι πλησίον τῆς παρχίας πολλὰ ἰχθυοσκοπεῖα (ταλιάν). Ἐνταῦθα ὑπῆρχε προσέτι ἡ περίφημος μυθώδης *Μαιρομένη Δάφρη*, ἡ ὅποια ἐτιμῶρει δι' ἀναισθησίας ἐκείνους, οἵτινες συνέλεγον τοὺς κλάδους αὐτῆς. Πέριξ τοῦ προαστείου τούτου ὑπάρχει δάσος τερπνότατον μετὰ κοιλάδων θελκτικῶν καταφύτων, καὶ ὁ μεγαλοπρεπέστατος κῆπος τοῦ Ἀβραάμ πασσαῦ. Ἐν τῷ

κέντρον τοῦ προαστείου τούτου ὑπάρχει βρύσις ἀένναος μαρμαρίνη, ἐξ ἧς ῥέει ὕδωρ πόσιμον ψυχρότατον. Ἡ βρύσις αὕτη εἶναι ὑψηλὴ ὡς οἰκία καὶ σκεπασμένη, περιέχουσα στοὰς πολυστύλους καὶ σκιαζομένη ἀπὸ ἀειθαλεῖς καὶ ὑψηλὰς πλατάνους, αἱ ὁποῖαι διατηροῦσι δρόσον παντοτεινήν. Αἱ πηγαὶ αὐτῆς εἶναι ἄγνωστοι. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου εἶναι Ὅθωματοί, ὀλίγοι Ἕλληνες καὶ τινες Ἀρμένιοι.

Γαλι-κιοὶ ἢ Μπαλουκ-κιοὶ, ὅπου ὑπάρχουσι βυρσοδειψία τῆς κυβερνήσεως, μεθ' ἑνὸς στρατῶνος, ἐν ᾧ οἱ στρατιῶται διδάσκονται τὴν ὑποδηματοποιίαν.

Χουγκιάρ-Ἰσκελεσί (βασιλικὴ ἀποβάθρα), μία ἐκ τῶν ὠραιότερων καὶ εὐαερωτέρων κοιλάδων τοῦ Βοσπόρου. Ἐνταῦθα σχηματίζεται κόλπος καὶ ἐκβάλλει ἐν αὐτῷ ῥύαξ. Ἄλλοτε ἐν αὐτῷ ὑπῆρχον τὰ θερινὰ ἀνάκτορα τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων· σήμερον δὲ ὑπάρχει τὸ παλάτιον τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ πασσᾶ τῆς Αἰγύπτου, τὸ ὁποῖον, ὡς λέγουσιν, ἐστοίχισεν ἐξ ἑκατομμύρια φράγκων. Ἐντεῦθεν δύναται τις νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ χωρίον *Ἀκ-μπαπᾶ*, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται ἐντὸς χαράδρας, ἐν τῇ μέσῳ δάσους ῥοδακινεῶν, συκῶν καὶ κερασεῶν, δύο ὥρας μακρὰν εἰς τὸ *Ἀρβανιτοχώριον*, καὶ τέσσαρας ὥρας μακρὰν εἰς τὸ *Καράκ-κουλάκ σουγιοῦ* (μέλανος ὠτὸς ῥύαξ) ὅπου ἀναδρῦει ὕδωρ διαυγέστατον καὶ τὸ ὁποῖον μεταφέρουσιν οἱ κάτοικοι διὰ φορτηγῶν εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καθότι λέγουσιν, ὅτι συντελεῖ εἰς θεραπείαν διαφόρων νοσημάτων.

Σελβι-μπουργοῦ (ἀετόρρυχον) ἀκρωτήριο πετρῶδες. Ἐνταῦθα ὑπάρχει πιδιάς πρὸς τὴν θάλασσαν ἐκτεταμένη, ἣτις εἶναι κατάφυτος ἀπὸ πλατάνους.

Ὁμοῦρ-γιερὴ χωρίον με' ὁμώνυμον κόλπον. Μετὰ ταῦτα

τὸ ἀκρωτήριον *Μαδζάρ-μπουργου*, ὅπου ὑπῆρχε τὸ πάλαι ναὸς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος μετὰ λωβοκομείου, κτισθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ἐνταῦθα ὑψοῦται τὸ δικόρυφον ὄρος τοῦ *Γίγαντος*, ἔχον ὕψος 180 μέτρων. Ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου ὑπάρχει τὸ πελώριον μνημεῖον τοῦ Ἑλληνοσ, τὸ ὅποιον ἔχει μῆκος μὲν ἕξ μέτρων, πλάτος δὲ ἡμίσεος. Τὸ μνημεῖον τοῦτο ἀνεκαλύφθη πρὸ 300 περίπου ἐτῶν ὑπὸ τινων ποιμένων, σήμερον δὲ ἐπιτηρεῖται ὑπὸ δύο δερβισῶν, οἱ ὅποιοι κατοικοῦσιν εἰς τὸν πλησίον αὐτοῦ εὐρισκόμενον Τεκκέν. Κατ' ἀρχὰς ὠνομάζετο *Κ.Μνη* τοῦ Ἡρακλέους, ὕστερον ὠνομάσθη μνημεῖον τοῦ Ἑλληνοσ, εἶναι δὲ πιθανῶς μνημεῖον τοῦ Ἀμύκου, βασιλέως τῶν Βεβρύκων, φονευθέντος ὑπὸ τοῦ Πολυδεύκουσ. Εἰς τοὺς πρόποδας τῆς ἐτέρας κορυφῆς κεῖται τὸ φρούριον Ἰοῦσα. Πλησίον τούτου ὑπάρχει φρέαρ ἀρίστου ὕδατος· ἐκ τῆς κορυφῆς δὲ τοῦ ὄρους τούτου δύναται τις νὰ ἴδῃ κάλλιστα τὸν Εὐξεινον Πόντον καὶ τὸν Βόσπορον.

ΙΑ'. ΑΝΑΤΟΛ ΚΑΒΑΚ (ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΛΕΥΚΗ).

Ἰθωμανικὸν χωρίον μικρὸν μὲ φρούριον ὄχυρόν, κτισθὲν ὑπὸ Μουράτ τοῦ Δ'. Εἶναι δὲ ὁ τελευταῖος σταθμὸς τῶν ἀτμοπλοίων, τὰ ὅποια ταξιδεύουσι τὸν Βόσπορον κατὰ τὴν Ἀσιατικὴν ἀκτὴν.

Βοσπόρειον Παρτεῖχιον (Κεδζελὶ λιμάν, δηλαδὴ λιμὴν διανυκτερεύσεως), ὀνομαζόμενον οὕτω πρὸς διέκρισιν τοῦ ἐν Βιθυνίᾳ Παντειχίου. Ἐπὶ τῆς ἀκτῆς εἶναι συναφισμένον γραφικώτατον Ἰθωμανικὸν χωρίον. Μετ' αὐτὸ κεῖται τὸ Ἰορδὺ καλεσί, ἔνθα ὑπῆρχεν ἄλλοτε ναὸς τοῦ Οὐρίου Διός.

Φίλ-μπουργου (ἀρχ. Κορχκειον), καταντικρὸ τοῦ λιμένος τῶν Ἐφεισίων. Μετ' αὐτὸ κεῖται ὁ *Λιμὴν τῶν Χηλῶν* (Ποργιάζ λιμάν), ὅστις ὠνομάσθη οὕτως ὑπὸ τῶν Ἰθωμανῶν διότι

κείται ἀπέναντι τοῦ Βορρᾶ καὶ ἐπομένως προσβάλλεται ὑπ' αὐτοῦ σφοδρότατα. Ἐνταῦθα ὑπάρχει φρούριον καὶ μικρὸν Ὀθωμανικὸν χωρίον.

ΙΕ'. ΑΝΑΤΟΛΑ ΦΕΝΕΡ.

Ἐνταῦθα ὑπάρχουσιν ὀχυρώματα τὰ ὅποια ἐμποδίζουν εἰς τὰ πλοῖα τὴν εἴσοδον τοῦ Βοσπόρου. Ἐδῶ ὑπάρχει προσέτι ὁ ἀνατολικὸς φάρος, ὅστις ἔχει ὕψος 70 ποδῶν περίπου καὶ ἀνάπτεται καθ' ἐκάστην νύκτα πρὸς ἀσραλῆ ὀδηγίαν τῶν πλεόντων πλοίων. Ὁ φάρος οὗτος διαφέρει τοῦ τῆς δύσεως κατὰ τοῦτο, ὅτι ὁ μὲν τῆς Ἀνατολῆς εἶναι ποικιλόχρους καὶ στρέφεται διὰ μηχανῆς καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς νυκτός, ὁ δὲ τῆς Δύσεως εἶναι λευκὸς καὶ ἀκίνητος.

ΜΕΡΟΣ Δ'.

ΝΗΣΟΙ ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΙΠΟΣ

Ἐκ τῆς γεφύρας Καράκιοι πάλιν ἀποπλέοντες καὶ λαμβάνοντες διεύθυνσιν Ν διατρέχουσαν τὴν Προποντίδα ἀφίνοντες ἀριστερᾶ ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς τῆς βρεχομένης ὑπὸ τῆς Προποντίδος :

1) Τὸν ὀρμίσκον Ἐσκί Χαρῆμ Ἰσκιεσί, ἔνθα ὑπάρχει ὁ μέγας στρατῶν Σελιμίε καὶ κοιμητήριον ἀφιερωμένον εἰς τοὺς Ἄγγλους, οἵτινες ἐφρονεῦθησαν κατὰ τὸ ἔτος 1854 — 55.

2) Τὸ Χαϊδάρ Πασσᾶ, ἔνθα ὑπάρχει ὁ αὐτοκρατορικὸς σιδηρόδρομος τῆς Ἀνατολῆς.

3) Τὴν Χαλιηδόρα (Καδί-κιοῖ) ἔχουσιν ὠραίαν τοποθεσίαν καὶ κτισθεῖσαν τῷ 685 π. Χ. ὀλίγον πρὸ τῆς θεμελιώσεως τοῦ Βυζαντίου ὑπὸ τῶν Μεγαρέων. Ὠνομάσθη δὲ οὕτως

ἐκ τοῦ ποταμοῦ Χαλκῆτου, ὅστις ῥέει πλησίον αὐτοῦ τοῦ μέ-
ρους, ἢ ἐκ τοῦ Χαλκηδόνος, υἱοῦ τοῦ Κρόνου. Ἐνωμάσθη δὲ
καὶ *Τυφλόπολις*, διότι οἱ κτίσαντες αὐτὴν δὲν εἶδον τὴν ὠ-
ραιοτέρην θέσιν τοῦ Βυζαντίου. Ἐνταῦθα συνέστη ἡ ὑπὸ 650
Πατέρων Οἰκουμενικῆ Σύνοδος. Οἱ κάτοικοι τοῦ προαστείου
τούτου εἶναι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, Ἕλληνες, Ἀρμένιοι καὶ
Φράγκοι, οἵτινες ἔχουσι τοὺς ναοὺς των καὶ τὰ σχολεῖά των.
Ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι λαμπραὶ καὶ εὐάρεστοι ἐξοχαὶ κατὰ
τὸ ἔαρ καὶ κατὰ τὸ θέρος· διότι πολλοὶ τῶν πλουσίων κα-
τὰ τὸ θέρος χάριν τῶν θαλασσίων λουτρῶν μεταβαίνουσιν
ἐνταῦθα. Ἐνταῦθα εἶναι ἡ ἐδρα τοῦ Μητροπολίτου Χαλκη-
δόνης.

4) *Μόδα-μπουργοῦ* ἢ *Μολᾶ*, ἀκρωτήριο Χαλκηδόνος. Τὸ
ἀκρωτήριο τοῦτο μετὰ τοῦ Φενέρ-Βαξέ κλείει τὸν κόλπον τοῦ
καλοῦ ἄγροῦ τοῦ μετονομασθέντος *Εὐτροπίου* καὶ ἀκολουθῶς
Καλαμίτσου ἀπὸ τῶν ἐκεῖ φυομένων κηλκμῶν. Ἐν τῷ μυχῷ
τοῦ κόλπου ὑπάρχει ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου με ἀγίασμα.

5) *Φενέρ βαξέ* (Ἡραῖον ἀκρωτήριο), ἐφ' οὗ ὑπάρχει φανὸς
ὅπως ὀδηγῇ τὰ εἰσερχόμενα τὴν νύκτα πλοῖα. Τὸ Φενέρ βαξέ
θεωρεῖται ὡς μία τῶν καλλίστων ἐξοχῶν, δι' ἣν συχνάζεται
κατὰ τὸ θέρος ὑπὸ πολλῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες θέλουσι νὰ δια-
σκεδάσωσι καὶ ν' ἀπολαύσωσι τὴν θέαν τῆς θαλάσσης.

Ἀπέναντι τοῦ Ἡραίου ἀκρωτηρίου, νοτίως αὐτοῦ καὶ ΝΑ
τῆς Κωνσταντινουπόλεως βλέπομεν

Τὰς νήσους τοῦ πρίγκιπος.

Αἱ νῆσοι αὗται εἶναι ἑννέα τὸν ἀριθμόν, ἐξ ὧν 4 μεγάλαι
καὶ 5 μικραὶ· θεώμεναι δὲ μακρόθεν, φαίνονται ὡς μία καὶ
μόνη. Ἐκ τούτων ἡ Πρώτη, Ἀντιγόνη, Χάλκη καὶ Πρίγκιπος

είναι μεγάλοι, αὶ δὲ λοιπαί, ἦτοι Τερέβινθος, Ὁξεία, Πλάτη, Νείανδρος καὶ Πήτα εἶναι μικραί. Ὀνομάζονται δὲ Πριγκιπόνησοι διότι ἄλλοτε ἐχρησίμευον διὰ τοὺς βασιλοπαιδας καὶ πρίγκιπας ὡς κατοικία.

Οἱ ἀρχαῖοι ὠνόμαζον αὐτὰς Δημονήτους (νήσους τοῦ λαοῦ) ἢ Δαιμονήτους ἔκ τινος Δαιμονήσου, ὁ ὅποιος εἰργάσθη πρῶτος, Προποντίδας καὶ Πανδονήσις. Οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ ὀνομάζουσιν αὐτὰς *Κχιζιλ ἀδαλάρ*, ἦτοι ἐρυθρὰς νήσους ἔκ τοῦ χρώματος τῆς μεγαλειτέρας.

Προχωροῦντες λοιπὸν διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου, ὅπως ἔκ τοῦ πλησίον περιέλθωμεν αὐτάς, ἢ πρώτη τὴν ὁποῖαν θ' ἀπαντήσωμεν ὀνομάζεται

ΠΡΩΤΗ

Ἡ **Πρώτη** ἀπέχει τῆς Κωνσταντινουπόλεως 11 χιλιομέτρα. Τὸ εὐχάριστον χωρίον τῆς νήσου ταύτης, ἔχον ἕως 80 οἰκίας, κείται πλησίον τῆς θαλάσσης, πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν ἀκτὴν. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ὁ ναὸς τοῦ Χριστοῦ, πλησίον τοῦ ὁποῦ ἐγείρεται ἤδη γηροκομεῖον τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου. Ἡ νῆσος αὕτη κατοικεῖται ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων. Οἱ Ὀθωμανοὶ ὀνομάζουσιν αὐτὴν *Κχιναλῆ ἀδὰ* (ἐρυθρὰ γῆ). Ἐλέγετο δὲ καὶ Ἀκόνη ἢ Ἀκονίτις ἕνεκα τοῦ πλήθους τῶν ἐν αὐτῇ λίθων, οἱ ὅποιοι ἐχρησίμευον ὡς ἀκόνοι.

Β'. ANTIΓONH

Ἀντιγόνη (τουρκ. Μπουρκάζ-ἀδὰ ἢ Μπουγαζλῆ ἀδὰ).

Ἡ νῆσος αὕτη ὠνομάζετο ἀρχαιότερα Πάνορμος διὰ τὸν μικρὸν μὲν, ἀλλὰ πανταχόθεν ἡσφαλισμένον αὐτῆς λιμένα. Ὀνομάσθη δὲ Ἀντιγόνη ἀπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Καίσαρος Βάρδα Ἀντιγόνου, τοῦ ὁποῦ ὡς λέγουσί τινες, ἦτο κτῆμα ἢ Πάνορμος. Αἱ μὲν βόρειοι καὶ νότιοι πλευραὶ τῆς νήσου εἶναι

ύψηλαι και ἀπόκρημνοι, αἱ δὲ πρὸς δυσμὰς ὀλίγον ταπεινότεραι.

Τὸ χαριέστατον χωρίον τῆς νήσου κεῖται ἐπὶ τῆς πρὸς ἀνατολὰς πεδινῆς και κολπώδους τῆς νήσου αὐτῆς, ἀριθμεῖ δὲ μόλις 120 οἰκίας, ὧν αἱ πλεῖσται ξύλινοι. Πέριξ τοῦ χωρίου ὑπάρχουσι ἄμπελῶνες και περιβόλια. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου εἶναι χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι και ζῶσιν ἐκ τῆς ἀλιείας, καλλιιεργείας μικρῶν κήπων και ἐξ ἄλλων βιοποριστικῶν ἔργων.

Ὑπάρχουσι ἐν αὐτῇ τρεῖς ναοὶ τῶν Ὀρθοδόξων, ὁ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ὁ τῆς Μεταμορφώσεως και ὁ τοῦ ἁγίου Γεωργίου· ἔτι δὲ Σχολεῖα ἀρρένων, θηλέων και Νηπιαγωγεῖον. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι Ἑλληνες Χριστιανοί.

Γ'. ΧΑΛΚΗ (ΧΕΙΜΠΕΛ, ΔΙΣΑΚΚΟΕΙΔΗΣ)

Χάλκη, ἀπέχουσα τῆς Ἀντιγόνης 4 στάδια· ὠνομάσθη δὲ οὕτως ἐκ τοῦ χαλκοῦ, ὅστις ἐμεταλλεύετο ἐν αὐτῇ τὸ πάλαι κατὰ τὴν θέσιν *Τσαμ-λιμὰν* ἔνθα φαίνεται και σήμεραν ἡ σκωρία.

Ἡ νῆσος αὕτη διαιρεῖται εἰς τρία ὀρεινὰ μέρη, τὰ ὅποια χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων δι' ἐνὸς ἀύχενος, ὁ ὅποιος ἐκτείνεται ἀπὸ τὸ βορειοανατολικὸν πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν. Πλησίον τῆς ἀκτῆς, ἣτις βλέπει πρὸς ἀνατολὰς κεῖται τὸ χωρίον. Τὸ χωρίον τῆς νήσου ταύτης κατοικεῖται ὑπὸ 2,500 ψυχῶν και σύγκειται ἐκ δύο συνοικιῶν δηλ. ἐκ τῶν κατὰ τὸ θέρος διαμενόντων παροίκων και τῶν ἐνοίκων νησιωτῶν. Ἐμπροσθεν τῆς ἀποβάθρας εἶναι ἐκδομημένη ἡ Ὀθωμανικὴ Ναυτικὴ Σχολὴ μετὰ τζαμιου. Ἐπὶ τοῦ Α'. λοφίσκου κεῖται ἡ Πατριαρχικὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐν τῇ μονῇ τῆς Ἁγίας Τριάδος και ἐπὶ ἐτέρου λόφου ἡ Ἑλλη-

νική Ἐμπορικὴ Σχολή. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης ἀσχολοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἀλιείαν καὶ πορθμείαν. Τὸ θέρος χρησιμεύει εἰς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει πλουσίους ὡς τερπνὴ ἐξοχὴ. Πρὸς τὸ νότιον μέρος τῆς νήσου ὑπάρχει μικρὸς λιμὴν τῶν πευκῶν (Τσαμ-λιμάν).

Δ'. ΠΡΙΓΚΙΠΟΣ.

Πρίγκιπος, 625 βήματα ἀπέχουσα τοῦ πλησιεστάτου μέρους τῆς Χάλκης, καὶ ἀμιλλωμένη πρὸς ἐκείνην κατὰ τὴν καλλιέργειαν, τὴν ὠραιότητα καὶ τὴν πολυανθρωπίαν. Ἡ Πρίγκιπος εἶναι διπλασία τῆς Χάλκης κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὸ ὕψος, ὅθεν ὀνομάζεται Μεγὰλη Νῆσος (Μπουγιούκ-ἀδά), ἔχουσα περιφέρειαν 8 μιλίων καὶ ἀπέχει τῆς Κωνσταντινουπόλεως 17 μίλια. Ὀνομάζεται Πρίγκιπος, διότι ἐπὶ Βυζαντινῶν ἡ νῆσος αὕτη ἰδίως ἦτο ἐνδιαίτημα πριγκίπων καὶ μάλιστα πριγκιπισσῶν, ὅσας ἡ Βυζαντινὴ ἀκαταστασία ἔστειλε νὰ περιορίζωνται ἐνταῦθα. Οἱ Ὀθωμανοὶ τὴν ὀνόμαζον Κιζιλ-ἀδά (Ἐρυθρὰν Νῆσον) διὰ τὸ χαλκόχρουν χρῶμα τῶν πρὸς τὸ βόρειον βράχων τῆς.

Τὸ χωρίον τῆς νήσου ταύτης κείμενον πρὸς τὸ βόρειον αὐτῆς, ἐπὶ τῆς πεδινῆς παρχλίας, ἔχει περὶ τὰς χιλίας οἰκίας λαμπροτέρας τῶν τῆς Χάλκης μετὰ 5 χιλ. ψυχῶν· ἔτι δὲ λαμπρὰς οἰκοδομὰς, πολυτελεῆ ξενοδοχεῖα, καφενεῖα, ὕδους εὐρείας καὶ ἀμαξωτὰς καὶ ὠραίους περιπάτους. Κυριώτερα ἐξοχικὰ μέρη εἶναι τὸ *Διάσκελο*, τὸ *Νιζάμ*, καὶ τὰ πλησίον τῶν μονῶν σύσκια μέρη. Ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ὑπάρχουσι τρεῖς μοναί· εἰς τὸ νοτιοανατολικὸν τῆς νήσου πλησίον τῆς ἀκτῆς ἐπὶ τινος κοιλάδος ἡ τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἐπὶ τοῦ πρὸς βορρᾶν λόφου, περισκιαζομένου ὑπὸ δάσους πευκῶν, ἡ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας κορυφῆς τοῦ πρὸς νότον

βουνοῦ κείται ἡ μονὴ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἐπιλεγομένη τοῦ Κουδουνᾶ. Εἰς τὸν ναὸν τῆς μονῆς ταύτης μεταφέρονται ἀνάκαθεν οἱ φρενοβλαβεῖς πρὸς θεραπείαν, ἐξ οὗ καὶ ἡ φράσις «κείναι διὰ τὸν Κουδουνᾶ».

Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης εἶναι Ἕλληνες, Γάλλοι, Ἀγγλοὶ, Ἀρμένιοι καὶ Ὀθωμανοί. Τὸ θέρος οἱ πολῖται μεταβαίνοντες εἰς αὐτήν, χάριν λουτρῶν καὶ ἀναψυχῆς, ἀπαντῶσι παντός γένους, πάσης θρησκείας καὶ πάσης τάξεως ἀνθρώπους, διασκεδάσεις καὶ τὰ αὐτὰ ἔθιμα, τὰ ὅποια ἀφῆκαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἐν τῷ χωρίῳ ὑπάρχουσι δύο ἐκκλησίαι, ἡ τῆς Παναγίας καὶ ἡ τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ἔτι δὲ Σχολεῖα δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ ἀρρένων τε καὶ θηλέων.

Ε'. ΑΝΤΙΡΡΟΒΙΘΟΣ (ΑΡΧ. ΤΕΡΕΒΙΝΘΟΣ).

Ἀντιρρόβιθος, μικρὰ καὶ ἀκατοίκητος νῆσος, κειμένη ἀπέναντι τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου πρὸς τὴν ΝΑ πλευρὰν τῆς νήσου Πριγκίπου. Τουρκιστὶ ὀνομάζεται Σεδάφ-ἀδᾶ (νῆσος ἀγριοπηλίνου) διότι βρῖθαι τοῦ φυτοῦ τούτου.

ΣΤ'. **Νεϊάνδρος** ἢ **Νεάνδρος** (τουρκ. Ταφσανλὺ Λαγούσα), κειμένη πρὸς τὸ ΝΔ τῆς Πριγκίπου.

Ζ'. **Πήτα**, ὀνομασθεῖσα οὕτως ἕνεκα τοῦ σχήματός της, κείται δὲ ΒΔ τῆς Χάλκης, πρὸ τοῦ λιμένος τῆς Ἀντιγόνης, εἶναι ἡ μικροτέρα ὄλων καὶ στερεῖται ἐντελῶς δένδρων καὶ θάμνων.

Η'. **Ὄξειᾶ** καὶ **Πλάτη**, νῆσοι μικραὶ κείμεναι ΝΔ τῆς Πρώτης καὶ Ἀντιγόνης. Ἐκ τούτων ἡ μὲν νοτιωτέρα λέγεται Πλάτη καὶ ἡ βορειοτέρα Ὄξειᾶ. Αἱ νῆσοι αὗται ἐχρησίμειον ὡς ἐνδιαίτημα μοναχῶν ἢ ὡς τόπος ἐξορίας τῶν ἐπικινδύνων πολιτικῶν ἐνόχων. Πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς ἐρημονήσου Ὄξειᾶς ὑπάρχει μικρὸς λιμῆν, ὁ ὅποιος ἔχει δύο μικρὰς προκυ-

μαίας και περί αὐτὸν διακρίνονται τὰ ἐρείπια ὀχυρώματος, ὅπου διέμενον οἱ φρουροῦντες στρατιῶται τοὺς ἐν αὐτῷ περιωρισμένους.

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

Α'. Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ.

Κείμενος ἐν τῇ ὁμωνύμῃ συνοικίᾳ ἐκτίσθη κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου κατὰ τὸ ἔτος 325· μέρος αὐτοῦ ἐκῆν τῷ 404, καὶ ἀνφοδομήθη ὑπὸ τῆς Πουλχερίας ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Β'. ἐκῆν δὲ καὶ πάλιν κατὰ τὴν μεγάλην πυρκαϊάν τῷ 531 ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ. Τότε ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ἀνφοδομήσεν αὐτὸν ἐκ θεμελίων. Ἡ οἰκοδομὴ ἤρχισε τῇ 28 Φεβρουαρίου 533 καὶ ἐτελείωσε μετὰ πέντε ἔτη, δέκα μῆνας καὶ δέκα ἡμέρας. Εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν εἰργάζοντο 100 ἀρχιτέκτονες καὶ 10,000 ἐργάται. Τὸ σχῆμα τοῦ ναοῦ εἶναι τετράγωνον, ἔχει δὲ μῆκος 270 γεωμετρ. ποδῶν, πλάτος 240 καὶ ὕψος 188. Ἔνεκα τοῦ τοσοῦτου μεγέθους, καὶ διότι ἦτο ἡ ἔδρα τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὠνομάζετο ἡ ἐκκλησία αὕτη πρὸ πάντων *Μεγάλη*, τὸ ὅποιον ἐπίθετον διατηρεῖ μέχρι τῆς σήμερον ἡ τοῦ Πατριαρχείου ἐκκλησία. Ὁ ναὸς οὗτος ἐφωτιζέτο ὑπὸ τριῶν χιλιᾶδων ἀργυρῶν πολυελαίων· εὕρισκοντο δὲ ἐν αὐτῷ 800 κληρικοὶ καὶ ὑπηρεταί, καὶ 100 ψάλτριοι, αἵτινες ἔφαλλον καὶ διηκόνουν εἰς τὰς βασιλικὰς τελετὰς ἐντὸς τοῦ καλατίου· κατῴκουν δ' αὐταὶ εἰς τὰ πλησίον τοῦ ναοῦ μοναστήρια. Οἱ κίονες τοῦ ναοῦ εἶναι ἐν ὅλῳ 107, ἐκ τῶν ὁποίων 40 εἰς τὸ κάτω μέρος καὶ 67 εἰς τὸ γυναικεῖον ἢ ὑπερφῶνον. Ἐκ τῶν κίωνων τούτων 40 εἶναι πράσινοι, 20 ἐξ ἰάσπιδος, 8 πορφυροὶ καὶ οἱ λοιποὶ ἐξ αἰγυπτιακοῦ γρᾶνίτου.

Γ'. ΤΟ ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΟΝ

Μεταξὺ Ἀγίας Σοφίας καὶ Σουλτάν Ἀχμέτ ἔκειτο τὸ εὐρύ-
τατον ἵπποδρόμιον (Ἄτ-Μεϊδάν), τὸ ὁποῖον ἦτο ἄλ-
λοτε μεγάλη πεδιάς, ἔχουσα μῆκος 370 μέτρων καὶ πλά-
τος 185, ἐνῶ σήμερον μῶλις ἔχει μῆκος 250 βημάτων καὶ
πλάτος 150. Ἐνταῦθα ἐτελοῦντο ἵπποδρομίαι, συνήθως κα-
τὰ τὸν Μάϊον. Ἐκτὸς τοῦ ἀγῶνος τῶν ἵππων, λέγουσιν ὅτι
ἀφέθησαν εἰς τὸ θέατρον 20 λέοντες, 30 παρδάλεις καὶ ἄλ-
λα ἄγρια θηρία. Συνέρρεον δ' ἐνταῦθα παλαισταί, ὄρχησταί,
παντομίμοι, σχοινοβάται καὶ θαυμαστοποιοί, ἵνα ἕκαστος ἐπι-
δείξῃ τὴν τέχνην του.

Δ'. ΟΙ ΚΙΟΝΕΣ.

Πλησίον τοῦ ἵπποδρομίου ὑπῆρχον διάφορα ἀγάλματα μαρ-
μάρινα καὶ χάλκινα, ἐκ τῶν ὁποίων σώζονται σήμερον μόνον
τὰ ἐξῆς τρία.

1) Ὁ Ὀβελίσκος (τουρκ. Δικιλλή-τάς), ὅστις εἶναι
μονόλιθος ἐκ θηβαίου αἰγυπτιακοῦ γρανίτου λίθου, πεποι-
κιλένος ἄνωθεν ἕως κάτω ἐπὶ τῶν τεσσάρων αὐτοῦ πλευ-
ρῶν μὲ ἱερογλυφικούς χαρακτῆρας καὶ ἔχων ὕψος σχεδὸν 30
μέτρων.

2) Ἡ Ὀφιοειδῆς στήλη κειμένη πλησίον τοῦ ὀβε-
λίσκου, τῆς ὁποίας σώζεται σήμερον μόνον τὸ ἥμισυ μέρος,
συνιστάμενον εἰς χαλκίνην στήλην, ὕψους 5 μέτρων, ἐλικοει-
δῶς ἐσχηματισμένην ἐν εἴδει τριῶν ὄφρων συνεστραμμένων,
τῶν ὁποίων αἱ κεφαλαὶ μὲ ἀνοικτὰ στόματα ἐξείχον ποτε
περὶ τὴν κορυφήν. Οἱ Τοῦρκοι τὴν ὀνομάζουσι Γιλανλή-τάς,
ὅπερ ὄνομα ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς διαφόρους ἐξηγήσεις, ἂν καὶ
ἡ ἐξήγησις εἶναι ὅτι ἐκ τοῦ στόματος τῶν ὄφρων καθ' ὅλον
τὸ διάστημα ἔρρεεν ὕδωρ, οἶνος καὶ γάλα. Ἡ στήλη αὕτη

μετεφέρθη ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἐκ Δελφῶν, κατασκευασθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀφιερωθείσα εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος.

3) Ἡ **λειόκτιστος στήλη** συνηρμοσμένη ἐκ πολλῶν τετραγώνων λίθων, ἡ διὰ τοῦτο ὀνομαζομένη Κτιστή· ἔχει ὕψος 58 πήγμων καὶ ἐχρησίμευεν ἄλλοτε ὡς βαλβίς καὶ νύσσα τῶν ἀγωνιζομένων ἐν τῇ ἵπποδρομίᾳ.

Ἡ στήλη αὕτη περιεκλείετο ἀπὸ χαλκῶν περιεχυρωμένων ἀπὸ τῆς κορυφῆς μέχρι τῆς βάσεως, ὅστις κατόπιν ἀφηρέθη.

Πλησίον καὶ πρὸς νότον τῶν ἄνω στηλῶν ὑπάρχει τὸ πολυτεχεῖον, καὶ ἐντὸς αὐτοῦ εἰς τὰ ἐνδότερα ὑπάρχουσιν ἐκ γύψου οἱ ὄντως πραγματικοὶ καὶ ζωηροὶ ἀνδριάντες τῶν ἀρχαίων *Γεμισάραν*, οἵτινες ἔχουσι τὰς ἐν διαφόροις ἀξιώμασιν ἀρχαίας αὐτῶν ἐνδυμασίας. Ἡ εἴσοδος εἶναι καθ' ἐκάστην ἐλευθέρα.

4) Ὁ **Κεκαυμένος στύλος** (τουρκ. Γιανμῖς-τάς), ἡ Στεφανόδετος (Τσεμπερλή-τάς, ἔχων ὕψος 170 ποδῶν κείμενος ἄνωθεν τοῦ τεμένου Νουρῆ Ὀσμανιῆ καὶ ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι μονόλιθος, ἀλλὰ σύγκειται ἐκ διαφόρων τεμαχίων λίθου πορφυρίτου, ὅστις ἐκ πυρκαϊῆς μετέβαλε τὸ φυσικόν του χρῶμα. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς του ὑψοῦτο ἀνδριάς τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, ἀλλὰ κεραυνὸς πεσὼν κατέστρεψε τὸν ἐπ' αὐτοῦ ἀνδριάντα καὶ μέρος τῶν δύο ἀνωτέρω αὐτοῦ τμημάτων, τὰ ὅποια ἐπισκεύασε καὶ περιέζωσε διὰ σιδηρῶν στεφανῶν (τσεμπερ) Μανουήλ ὁ Κομνηνός, φοβηθεὶς μὴ πέση καὶ βλάβη τινὰ τῶν πέριξ. Ἐντεῦθεν ὠνομάσθη καὶ *Τσεμπερλή-τάς*.

5) Ἡ **στήλη τοῦ Μαρκιανοῦ**, κειμένη ἐντὸς ὀθωμανικοῦ κήπου μεταξὺ τοῦ Ἀτ-μεϊδάν καὶ Μεχμεδιῆ (τουρκ.

Κηλίζ-τασή). Τὰ ἐρείπια τῶν Βυζαντινῶν ἀνακτόρων (Τεκίρ-Σερζί).

6) **Τὸ ὕδραγωγεῖον τοῦ Οὐάλεντος** (Μποσδογάν Κεμερί) ΝΑ τοῦ Μεχμεδιέ μεταξύ τοῦ τρίτου καὶ πέμπτου λόφου πλησίον τοῦ "Ατ-παζάρ, χρησιμεῖον καὶ σήμερον πρὸς διανομὴν τῶν ὑδάτων.

Ε'. ΔΕΞΑΜΕΝΑΙ.

Ἐντὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπῆρχον πολλὰ δεξάμεναί (κινστέριναί), αἱ ὁποῖαι ἐχρησίμευον ἐν καιρῷ πολιορκίας εἰς προμήθειαν ὕδατος λαμβάνουσαι τοῦτο δι' ὑπογείων ὀχετῶν. Αἱ δεξάμεναί αὗται κατεσκευάσθησαν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ὑπὸ διαφόρων βασιλέων οὔσαι 19 τὸν ἀριθμόν· αἱ κυριώτεραι εἶναι αἱ ἐξῆς.

1) **Ἡ βασιλική** (Γερέ-μπατάν) κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ μέχρι τῆς σήμερον περιέχουσα ὕδωρ· κεῖται δὲ πρὸς δυσμὰς τῆς Ἁγίας Σοφίας.

2) **Ἡ Δεξάμενὴ τοῦ Φιλοξένου** (τουρκ. Μπίν-πιρ διρέκ) ἦτοι χίλιαί μίαι στήλη, κειμένη μεταξύ Κεκαυμένης στήλης καὶ Ἰπποδρομίου. Σήμερον σώζονται μόνον 224. Ἐν αὐτῇ δ' ἐργάζονται τὴν μέταξαν.

3) **Ἡ τοῦ Ἄσπαρος** (Γσουκούρ Μποστάν) κειμένη πλησίον τοῦ Βουδροῦμ τζαμίου.

ΣΤ'. ΑΓΟΡΑΙ, ΧΑΝΙΑ καὶ ΛΟΥΤΡΩΝΕΣ.

Ἡ Κωνσταντινούπολις ἔχει πολλὰς ἀγοράς, αἱ ὁποῖαι εἶναι θολοσκέπαστοι καὶ ὀνομάζονται **Βεζεστέν** ἢ **Τσαρ-σία**. Εἶναι δὲ κυρίως αὗται μακραὶ καὶ στεναὶ τινες δίοδοι μὲ ὕψηλὰς ὀροφὰς καὶ ἀρκετὰ ὕψηλους θόλους, λαμβάνουσαι φῶς ἀμυδρὸν πρὸς μέγα ὄφελος τῶν ἐνδιαφερομένων.

Αἱ κυριώτεραι ἐκ τῶν ἀγορῶν εἶναι αἱ ἐξῆς τρεῖς·

1) **Ἡ Ἀγορὰ τῶν αἰγυπτίων**, τουρκιστί Μισίρ-ταρσί, κειμένη πρὸς Δ τοῦ Γενί ἢ Βαλιδέ τσαμισί· ἐκτείνεται ἕως 130 βήματα. Ἐν αὐτῇ δὲ πωλοῦνται συνήθως τὰ ἐμπορεύματα τῆς Αἰγύπτου καὶ τὰ ὄρυκτά καὶ φυτικά ἱατρικά ἀρώματα.

2) **Ἡ Μεγάλη Ἀγορὰ** ἢ τὸ μέγα **Βεζεστέν**· κείται μεταξύ τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου λόφου ἐπὶ τοῦ ζυγοῦ τῆς κοιλάδος, εἶναι δὲ ἀληθῆς λαβύρινθος, ὅπου οἱ ξένοι ἀπαντῶσι μεγάλας δυσκολίας πρὸς εὑρεσιν τῆς εἰσόδου, δι' ἧς εἰσῆλθον. Εὐχαριστεῖται τις νὰ περιπατῇ ἐντὸς τῆς ἀγορᾶς ταύτης. Ἡ ἀγορὰ αὕτη διήρηται εἰς δύο μέρη· καὶ εἰς μὲν τὸ ἓν ἐξ αὐτῶν πωλοῦνται διάφορα βρῦτιμα μεταξωτά, εἰς δὲ τὸ ἄλλο τὰ πολυτιμότερα χρυσοουργήματα καὶ κοσμήματα.

Ἡ μεγάλη ἀγορὰ κλείεται πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου καὶ ἀνοίγεται τὴν 9 π. μ. Τὰ ἐν αὐταῖς καταστήματα τῶν μὲν Ὀθωμανῶν τὴν Παρασκευὴν, τῶν Ἑβραίων τὸ Σάββατον καὶ τῶν Χριστιανῶν τὴν Κυριακὴν διατελοῦσι κεκλεισμένα.

9) **Οὐζοῦν-τζαρσί**, ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ γ' λόφου ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀκμάζει ἡ ἐθνικὴ βιομηχανία τῶν Τούρκων, ἰδίως δὲ ἡ τορνευτικὴ καὶ ἡ ξυλουργικὴ, ἧτις παράγει πλῆθος μικρῶν χειροτεχνημάτων καὶ οἰκιακῶν ἐργαλείων.

Ἐκτὸς τῶν προρρηθειςῶν ἀγορῶν ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι ἀγοραὶ οὐχὶ βεβαίως θολοσκεπάστοι.

Ἡ ἀγορὰ τῶν ἵππων, **Αι-παζάρ**, ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ συνοικίᾳ **Μεχμεδιέ**.

Ἡ ἀγορὰ τῶν ὄρνιθων, **Ταοὺκ-παζάρ**, παρὰ τὸ τέμενος Ὀσμανιέ.

Ἡ ἄλλοτε ἀγορὰ τῶν δούλων, **Γεσίρ-παζάρ**, πρὸς Δ τοῦ Βαγιαζήτ.

Ἡ ἀγορὰ τῶν ἀποικιακῶν, σενδουκίων, ἐπαπλωμάτων καὶ λοιπῶν.

Μεταξὺ τοῦ τεμένουσ Βαγιαζήτ καὶ Νουρῆ Ὁσμκνιέ κείται τὸ *Bahdè Xâr*, περιέχον δωμάτια διὰ τρεῖς χιλιάδας ἀνθρώπους. Τὸ *Γενὶ Χâr* καὶ τὸ *Βεζιρ Χâr* πλησίον τοῦ ὁμωνύμου τεμένουσ· ὑπάρχουσιν ἔτι καὶ ἄλλα 80.

Οἱ Βυζαντινοὶ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἔκτισαν διαφόρους λουτρῶνας, ὧν οὐδεὶς σώζεται, ἐκτὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου κτισθέντος καὶ εἶτα ἐπονομασθέντος *Τσουκοῦρ Χαμάμ*, μὴ σωζομένου σώου. Ἐν ἀπάσαις σχεδὸν ταῖς συνοικίαις ὑπάρχουσι λουτρῶνες (χαμάμ).

Ζ'. ΤΕΙΧΗ

Πρῶτος ὁ Βύζας περιτείχισε τὸ Βυζάντιον· ὕστερον ὁ Μ. Κωνσταντίνος συνήνωσεν αὐτὰ μετὰ τῶν τειχῶν τῆς Νέας πόλεως. Τὰ τείχη ταῦτα παθόντα ὑπὸ σεισμοῦ ἠνωρθώθησαν ὑπὸ πολλῶν καὶ ἐπέξετάθησαν ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ Β'. πρὸ πάντων δὲ τὸ χερσαῖον τείχος ὅπερ ὀνομάζεται Θεοδοσιακόν· Τὰ ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς πλευρᾶς παρὰ κλήλως τοῦ Κερατίου Κόλπου ἐκτεινόμενα τείχη, εἰς μῆκος 5 χιλιομέτρων, ἄρχονται ἀπὸ τοῦ ἄκρ. τοῦ Χρυσοῦ Κέρατος (Σεράι-μπουρνοῦ) καὶ φθάνουσι μέχρι τοῦ Ἐγιοῦπ.

Τὰ ἐπὶ τῆς Ν πλευρᾶς ἐκτεινόμενα κατὰ μῆκος τῆς Προποντίδος εἰς 8 χιλιομέτρων μῆκος ἄρχονται ἀπὸ τοῦ ἄκρ. τοῦ Χρυσοκέρατος καὶ καταλήγουσιν εἰς τὸ Ἐπταπύργιον.

Τὰ χερσαῖα τείχη, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὴν ΒΔ πλευρὰν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἄρχονται ἀπὸ τοῦ Ἐπταπυργίου καὶ καταλήγουσιν εἰς τὸ Ἐγιοῦπ. Τὰ τείχη ταῦτα ἔχουσι μῆκος 4950 μέτρων. Περὶ τὸ τείχος τοῦτο ὑπάρχει καὶ τάφος βαθεῖα, ἣν ἀνώρυξε Λέων ὁ Ἀρμένιος. Τὰ τείχη ταῦτα κατὰ

διαφόρους ἐποχὰς ἔπαθον ὑπὸ σεισμῶν καὶ ἀνεκτίσθησαν παρὰ διαφόρων βασιλείων. Μετὰ τὴν ἄλωσιν ἐπεσκεύασεν αὐτὰ ὁ πορθητὴς Μεχμέτ, ὅστις καὶ τὸ ἰσχυρότατον Ἑπταπύργιον ἐπεσκεύασε δι' ἰδίας του δαπάνης. Μετὰ τὸν Μεχμέτ τὸν Β'. ὁ Σουλτὰν Ἀβδούλ Χαμητ ὁ Α'. καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλοι βασιλεῖς.

Η'. ΠΥΛΑΙ

Ἐκ τῶν πυλῶν, αἵτινες εὐρίσκονται ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δὲν ὑπάρχουσιν ἀκριβεῖς πληροφορίες, διότι ἄλλαι μὲν ἐκλείσθησαν, ἄλλαι δὲ νέαι ἠνεψήθησαν.

α.) **Αἱ πρὸς τὰ τεῖχη τοῦ Κερατίου κόλπου**
 πύλαι εἶναι αἱ ἑξῆς·

Ἡ πύλη τοῦ Εὐγενίου (Γιαλί-κίοσκ). Ἡ πύλη τοῦ Νεωρίου (Μπαξὲ καπύ). Ἡ πύλη τῶν ἰχθυοπωλείων (Μπαλοῦκ παζάρ καπύ). Ἡ πύλη τῶν καταδίκων (Ζιντὰν καπύ). Ἡ πύλη τῶν ξύλων (Οὐδούν καπύ). Ἡ πύλη τοῦ Ἀγιάσματος (Ἀγιάσμα καπύ). Ἡ πύλη τῶν ἀλεύρων (Οὐν καπύ). Ἡ πύλη τῆς Ἀγίας (Ἀγιά καπύ). Ἡ πύλη τῶν ὑέλων (Τζουπαλῆ καπύ). Ἡ νέα πύλη (Γενί καπύ). Ἡ πύλη τοῦ Πετρίου (Πετρή καπύ). Ἡ πύλη τοῦ Φαναρίου (Φενέρ καπύ). Ἡ βασιλικὴ πύλη (Μπαλάτ καπύ). Ἡ πύλη τῶν Βλαχερνῶν (Ἐγίβὰν σεράκι καπύ). Ἡ Ξυλόπορτα.

β'. **Αἱ πρὸς τὰ τεῖχη τῆς Προποντίδος πύλαι.**

Ἡ πύλη τοῦ Δεξιοκράτους. Ἡ πύλη τῆς Ἀγίας Βαρβάρας (Τὸπ καπύ). Ἡ παραπυλὶς Μιχαήλ τοῦ πρεσβυτερίου (Μπαλὺκ Χανέ καπύ). Ἡ πύλη τῆς Ὀδηγητρίας (Ἀχὺρ καπύ = σταύλων πύλη). Ἡ σιδηρᾶ πύλη (Ντεμίρ καπύ). Ἡ πύλη τῶν ἄρκτων (Τσατλαδῆ καπύ). Ἡ πύλη τοῦ Κοντοσκαλίου (Κοῦμ καπύ). Ἡ νέα πύλη τῆς Βλάχκας (Βλάχκα Γενί καπύ). Ἡ

πύλη τοῦ Ἁγίου Αἰμιλιανοῦ (Δαοῦτ πασσᾶ καπύ). Ἡ πύλη Ψαμμάθου (Σαμμάτια καπύ). Ἡ πύλη τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου (Ναρλῆ καπύ=πύλη ροδιῶν).

γ'. Αἶ τῶν χερσαίων τειχῶν πύλαι. Ἡ πύλη τοῦ Ἑπταπυργίου (Γεδί κουλέ καπύ), ἀνοίχθαισά ὑπὸ τοῦ πορθητοῦ. Ἡ πύλη τοῦ Ρηγίου (Κλειστή). Ἡ πύλη τῆς πηγῆς (Σηλύβρια καπύ). Ἡ Μελανδησία πύλη (Μεβλεαβηχανέ καπύ). Ἡ Νέα πύλη (Γενί καπύ), ἀνοίγεισά μετὰ τὴν ἄλωσιν. Ἡ τοῦ Ἁγίου Ῥωμανοῦ (Τόπ καπύ). Ἡ πύλη τοῦ Πέμπτου (τετειχισμένη). Ἡ πύλη πολυανδρία. Ἡ πύλη Ἀνδριανουπόλεως (Ἐδιρνέ καπύ). Ἡ πύλη Κιρκόπορτα, δι' ἧς εἰσῆλθεν ὁ στρατὸς τοῦ Πορθητοῦ. Ἡ Κάρσιος (Ἐγρί καπύ).

ΠΑΠΘΥΣΜΟΣ

Κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ 1878 οἱ κάτοικοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπολογίζονται ἀπὸ ἑξακοσίας ὀγδοήκοντα χιλιάδας μέχρις ἑνὸς καὶ ἡμίσεος ἑκατομμυρίου.

Ὁ πληθυσμὸς τῶν οἰκιῶν τῆς ἰδίως Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Περαιᾶς, τῶν προαστείων τοῦ Βοσπόρου μετὰ τῆς Χαλκηδόνος καὶ τῶν Πριγκιπωνήσων εἶναι ἐν συνόλῳ 63,762.

Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἄνωτέρω οἰκιῶν περιέχει ἡ ἰδίως Κωνσταντινούπολις (Βυζάντιον)	28,140
ἡ Περαιᾶ μέχρι Διπλοκιονίου	16,325
τὰ προάστεια τῆς Εὐρώπ. ἀκτῆς τοῦ Βοσπόρου	7,932
» » τῆς Ἀσιατ. ἀκτῆς τοῦ Βοσπόρου	8,544
ἡ χαλκηδῶν (Καδῆκιοί)	1,321
αἱ Πριγκιπόνησοι	2,500

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ

Εἶναι βεβαίως ἀδύνατον, ἡ ἰδίως Κωνσταντινούπολις, τὸ

Πέραν καὶ τὰ λοιπὰ προάστεια αὐτῆς νὰ κυβερνῶνται ἀρκούντως, ὑφ' ἐνὸς καὶ μόνου διοικητοῦ· ὅθεν διὰ νὰ διοικῶνται καλλίτερον διηρέθησαν εἰς πολλὰ καὶ διάφορα διοικητικὰ τμήματα· οὕτω λοιπὸν δύο, τρεῖς ἢ καὶ περισσότεραι συνοικίαι ἢ κῶμαι, εὐρισκόμεναι εἰς εὐρύχωρον ἔκτασιν γηπέδου, ἀποτελοῦσιν ἐν διοικητικὸν τμήμα, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Δῆμος (Ναχιγιέ)· ὁ ἄρχων τοῦ δήμου ὀνομάζεται Δῆμαρχος (Μουδέρης).

Ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπάρχουσι 14 Δημαρχιακὰ τμήματα, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ ἐξῆς 11 εἶναι καλῶς διοργανωμένα· 1) Σουλτάν Βαγιαζήτ· 2) Σουλτάν Μεχμέτ· 3) Δζιράχ Πασσᾶ (Ἰψωμαθείων)· 4) Βεσικτάς (Διπλοκιονίου)· 5) Γενί-κιοῖ (Νεοχωρίου)· 6) Σταυροδρομίου καὶ Γαλατᾶ· 7) Βουγιούκ-δερέ (Βαθυρρύακος)· 8) Κάνλιτζα· 9) Σκούταρι· 10) Καδῆ-κιοῖ καὶ 11) τῶν Πριγκιπωνήσων.

Πολλοὶ δῆμοι ἀποτελοῦσιν ἀνώτερον διοικητικὸν τμήμα, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται διαμέρισμα ἢ ὑποδιοίκησις (καζᾶ), τῆς ὁποίας ὁ ἄρχων ὀνομάζεται ὑπυδιοικητῆς (καϊμακάμ).

Πολλὰ διαμερίσματα ἢ ὑποδιοικήσεις ἀποτελοῦσιν ἄλλο ἀνώτερον διοικητικὸν τμήμα, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Ἐπαρχία ἢ διοίκησις (Σαντζακ ἢ Λιβᾶ)· ὁ ἄρχων δὲ τούτου ὀνομάζεται Ἐπαρχος ἢ διοικητῆς (Μουτεσαρίφ).

Αἱ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπαρχίαι εἰσὶ τρεῖς· 1) ἡ τῆς ἰδίως Κωνσταντινουπόλεως· 2) ἡ τῆς Περαιᾶς ἀποτελουμένης ἐκ τῶν ὑποδιοικήσεων Χάσκιοῖ, Κασήμ πασσᾶ, Γαλατᾶ, Πέραν ἢ Σταυροδρομίου, Ταταούλων, Διπλοκιονίου καὶ τῶν ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς χωρίων τοῦ Βοσπόρου· 3) ἡ τῶν Μερῶν, ἣτις εὐρίσκεται μακρὰν τῆς Κων/πόλεως καὶ περιλαμβάνει τὰς Μέτρας (Τσατάλτσα, τὸν Μικρὸν καὶ Μέγαν Τσεκ-

μετζέν, τὴν Σηλυβρίαν, τοὺς Ἐπιβάτας, τοὺς Δέρκους καὶ τὸν Πύργον. Πρέπει δὲ νὰ προσθέσωμεν εἰς τὰς τρεῖς ταύτας, καὶ ἑτέραν τὴν τῆς Χρυσοπόλεως (Σκούταρι), μετὰ τῆς Χαλκηδόνος (Καδίκιοι) καὶ τῶν Πριγκιπονήσων, τὰ καταντικρὺ αὐτῶν κείμενα χωρία, ἧτοι τὸν Μάλ-τεπέ, Χαρταλιμὴν, τὸ Πικνείχιον, καὶ τὴν Ἀρετσούν, μετὰ τῶν ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς κειμένων προαστείων.

Πολλαὶ ἐπαρχίαι ἢ διοικήσεις ἀποτελοῦσιν ἀνώτερον διοικητικὸν τμήμα, τὸ ὅποιον ὀνομάζεται *Νομαρχία* (βιλαέτιον). τούτου ὁ ἄρχων ὀνομάζεται *Νομάρχης* (βαλῆς). Οὕτω λοιπὸν αἱ προηγούμεναι τρεῖς ἐπαρχίαι ἢ διοικήσεις ἀποτελοῦσι τὴν *Νομαρχίαν* τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐκτὸς τῆς ῥηθείσης πολιτικῆς διοικητικῆς διαιρέσεως τῆς ἀφορώσης τοὺς πολίτας, ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι διοικητικαὶ διαιρέσεις, ἧτοι *Στρατιωτικαὶ* καὶ *Ἐκκλησιαστικαί*· καὶ αἱ μὲν Στρατιωτικαὶ ἀφορῶσι μόνον τὸν στρατὸν τὸν τῆς Ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, ὀρίζουσαι οὕτω τὴν ἕκτασιν ἐνὸς στρατιωτικοῦ σώματος· αἱ δὲ Ἐκκλησιαστικαὶ διαιρέσεις εἶναι α) Ἐνοριαί, β) Ἐπισκοπαί, γ) Μητροπόλεις ἢ Ἀρχιεπισκοπαί.

Χάριν τῆς δικαιοσύνης καὶ ἵνα μὴ συμβαίνωσιν ἀδικίαι ὑπάρχουσι δικαστήρια καὶ τῶν τριῶν διοικητικῶν διαίρεσεων.

ΚΛΙΜΑ

Τὸ κλίμα τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τοῦ Βοσπόρου καὶ τῶν Νήσων, εἶναι εὐχρατέστατον καὶ λίαν ὑγιεινόν, ἂν καὶ κλίνει τὸν χειμῶνα πρὸς τὸ ὑγρὸν. Ἡ ἀτμόσφαιρα συχνότατα ἀνανεουμένη εἶναι καθαρὰ, ἂν καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς πόλεως ὑπάρχουσιν ἀθροίσματα διαφόρων ἀκαθαρσιῶν, αἵτινες δύναται νὰ μολύνωσι τὸν ἀέρα.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Κυριώτερχ προΐόντα τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι τὰ ἐξῆς·

Α'. Ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν ζῴων.

1) Ἐκ τῶν γνωστῶν οἰκιακῶν ζῴων εἶναι τὰ πρόβατα, αἱ αἶγες, οἱ βόες, αἱ δαμάλεις, οἱ ἵπποι, οἱ ὄνοι, οἱ κύνες, αἱ γαλαὶ κτλ.

2) Ἐκ τῶν ἰχθύων, τὰ ὠρχία μπαρπούνια (τρίγλαι), αἱ ἀθερίναι, αἱ συναγρίδες, οἱ ἄριστοι κέφαλοι ἐξ ὧν ἐξάγεται τὸ *ωσάριχον* πωλούμενον ἀντὶ μεγάλης τιμῆς, σκόμβροι, θύννοι (*παλαμίδες*), ἐξ ὧν κατασκευάζεται ἡ λακέρδα, θινες (ταίροι), ἀστακοί, κένεες, κήραβοι, μύδια, ὄστρεα, φῶκαι, καρχαρία, καὶ πολλοὶ δειφιנים.

3) Ἐκ τῶν πτηνῶν, ἡ ὄρνις, ὄρτυγες (ὄρτύκια), ἡ καρδερίνα, ἡ κίχλη (τσίκλα), ὁ κόσσυφος, ἡ μπεκάτσα (σκολάπαξ), ὁ πυργίτης, ἡ σπίνα, ὁ φλώρος, ἡ ζηδών, ἡ γλαυξ κτλ.

4) Ἐκ τῶν ἐντόμων κήθηροι, χρυσαλλίδες, ἀράχλαι κτλ.

Β'. Ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν φυτῶν.

1) Ἐκ τῶν καρποφόρων δένδρων, λαμβάνουσι τοὺς ἐξῆς καρπούς, ἤτοι κεράσια καὶ πρὸ πάντων τὸ εἶδος *δάλ* μπαστή, σῦκα, ἐλαίας κτλ. καὶ ἐκ τῶν κήπων λαχανικά, χειμωνικά (καρπούζια), πεπόνια, τὰ σχιστὰ ροδάκινα, σταφύλια (ταβούσια καὶ τὰ χαμοκέρσχα (φορούλες), αἵτινες εἶναι ἀφθονώταται καὶ περιζήτητοι.

Ἐκ τῶν ἀνθέων ὄλα τὰ εἶδη, ἤτοι· τὰ δενδρόια, ὁ νάρκισσος, οἱ ὑάκινθοι, τὰ ἴασμα, τὰ ρόδα, τὰ εὐανθῆ βατράχια, τὰ καρσόφυλλα, τὰ ἴα, οἱ κρίνοι, αἱ γαζαὶ, στιχὰς νάρδος (Καραμπάς), τὸ λῶρον κτ. Ἐξ αὐτῶν τὰ ζῶντα πολλὰ ἔτη εἶναι ὁ πανσές (*pansée*) μὲ τὰ ὠραία βελουδίνα χρώματά του, ὁ μενεξές (ἴον), τὸ ὅποῖον μᾶς παρέχει ὀσμὴν εὐαρεστοτάτην,

τὸ γαρούφαλλον, ὁ ὑάκινθος, τὸ μεγαλοπρεπές δάλειον ἄνθος, ἡ ἀνθεμίς· ἄλλα δὲ εἰσὶν ἐνιαύσια ὡς ἡ βλασκήνη, ἡ εὐώδης οἰνάνθη κτλ.

2) Ἐκ τῶν ἐπισημητέρων θύμων, οἵτινες καλλιεργοῦνται διὰ τὰ ἄνθη των, εἶναι τὸ γιασεμίον, ἡ τριανταφυλλέα, ἥτις παράγει διαφόρων εἰδῶν τριαντάφυλλα (ρόδα), καὶ ἡ καμέλια διαφόρων χρωμάτων.

3) Ἐκ τῶν ἀκέρπων ἡ πλάτανος, ἡ ἀγριοκαστανέα, ἡ μελαγχολικὴ κυπάρισσος, ἥτις καλύπτει μὲ τὴν σκιάν της λόφους ὀλοκλήρους μνημάτων, ἡ πεύκη (τσάμια), ἡ κουκουναρέα, ἡ πρωϊκινθὴς ἀγραθακιά κτλ. Ἐκ τῶν ἀκέρπων δένδρων λαμβάνουσι τὴν καύσιμον ὕλην καὶ τὴν πρὸς οἰκοδόμησιν ξυλείαν. Ἐκ τοῦ δάσους τοῦ Βελιγρადίου προμηθεύονται ξύλα καὶ ξυλάνθρακας.

Γ'. Ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν ὄρυκτῶν.

Σχεδὸν οὐδὲν ὄρυκτὸν ἐξάγεται ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνεκα τῆς ἡμελημένης βιομηχανίας. Μόνον ἄνωθεν τοῦ Βουγιούκ δερὲ παρὰ τὸν Βόσπορον χαλκός, ἄλλοτε δὲ καὶ ἐν τῇ νήσῳ Χάλκη ὡς καὶ ἐν Πριγκίπῳ ἐξωρύσσετο χαλκός καὶ σίδηρος. Εἰς δὲ τὸ Καδήκιοῦ παρὰ τὸ Φενέρ Βαζέ ὑπάρχει λατομεῖον μαρμάρων.

ΕΜΠΟΡΙΟΝ

Τὸ τῆς ἐξαγωγῆς ἐμπόριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως συνίσταται εἰς δημητριακοὺς καρπούς, βάμβακα, ὀπώρας, οἶους, μέλι, κηρόν, τάπητας, καπνόν, μαλλία, δέρματα κτλ. τὸ δὲ τῆς εἰσαγωγῆς εἰς καφφέν, τέιον, ζάκχαριν, ὀρύζιον, γεώμηλα, ὑφάσματα, ἔπιπλα, ἐνδύματα, χάρτην, βιβλία, ὥρολόγια χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, κοσμήματα κτλ.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Ἡ βιομηχανία τῆς Κωνσταντινουπόλεως παρέχει ἐνδύματα, ὑποδήματα, σχοινία, φέσια, ἐριοῦχα, φάρμακα, ἄσβεστον, πλίνθους, κεράμους, οἶνους, σάπωνας, λουλάδας, φιάλας, διάφορα σκεύη καὶ ἐπιπλα ἐκ ξύλου, χαλκοῦ, ὀρειχάλκου, ἀργύρου, σιδήρου κλπ.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ. Ἴνα μεταβαίνωσιν οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τόπου εἰς ἄλλον τόπον, καὶ διὰ τὸ μεταφέρωσιν εὐκολώτερον τὰ ἐμπορεύματά των ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὑπάρχουσι τὰ ἐξῆς μέσα :

1) Ὁ ὑπόγειος σιδηρόδρομος (Tunel) ἔχων μῆκος 615 μέτρων, διανοομένων εἰς 3 λεπτά, συνδέει τὸν Γαλατῶν μετὰ τοῦ Σταυροδρομίου.

2) Τρεῖς τροχιόδρομοι, ὧν πρῶτος ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅστις ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ Ἐμίν-Ἵονου, διέρχεται διὰ πολλῶν συνοικιῶν καὶ φθάνει μέχρι τοῦ Ἐπταπυργίου· δεύτερος ὁ ἐν Γαλατῶν, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ Ἀζάπ-καποῦ διέρχεται καὶ οὗτος διὰ πολλῶν ἐπίσης συνοικιῶν καὶ φθάνει τέλος μέχρι τοῦ Ὁρτάκιοι· καὶ τρίτος ὁ τοῦ Σταυροδρομίου, ὅστις ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ Γαλατῶν φθάνει μέχρι τοῦ Σισλή.

3) Σιδηρόδρομοι. Ὁ πρῶτος ἀρχόμενος ἀπὸ Σιρκετζι-Ἰσκελεσί, κατὰ τὴν συνοικίαν Σεράγιον, καὶ διερχόμενος διὰ τῶν συνοικιῶν Ἀχμετιέ, Ἀγίας Σοφίας, Κοντοσκαλίου, Βλάχκας, Ὑψωμαθείων, Ἐπταπυργίου καὶ τῶν ἀπωτέρω προαστείων Μακρούκιοι καὶ Ἀγίου Στεφάνου, φθάνει εἰς Ἀδριανούπολιν, διανύων 12 ὥρας καὶ 3 τέταρτα. Ἔχει δὲ καὶ ἄλλας διακλαδώσεις πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Θράκης. Ὁ δεύτερος, ὁ αὐτοκρατορικὸς σιδηρόδρομος, ἀρχόμενος ἀπὸ Χαϊδάρ πασσᾶ,

φθάνει εἰς Νικομήδειαν (Ἰσμίτ)· ἔχει δὲ καὶ ἑτέραν διακλάδω-
σιν ἀπὸ Κιζιλ-τοπράκ μέχρι Φενέρ-Βαξέ.

4) **Ἄτμοπλοια**· τὰ ταξειδεύοντα τὸν Κεράτιον Κόλ-
πον, Βόσπορον καὶ τὰς Πριγκιπονήσους, τῶν ἀτμοπλοϊκῶν ἐ-
ταιριῶν Σιρκέτ-Χαϊριέ καὶ Μαχσουσέ.

5) **Πλοῖα ἰστιοφόρα**, ἀκτία στενὰ καὶ μακρὰ (μπιαν-
τέδες), ἀμαξαι, ἵπποι καὶ φορτηγὰ ζῶα.

6) **Ἐγγώριον ταχυδρομεῖον** καὶ

7) **Τηλεγραφεῖον**.

β') **ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ**. Ἡ Κωνσταντινούπολις συγκαίνοει τα-
κτικώτατα μὲ ὄλους τοὺς ἐξωτερικοὺς λιμένας τῶν κυριωτέρων
ἐμπορικῶν πόλεων τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας, Ἀφρικῆς καὶ Ἀμε-
ρικῆς δι' ἀτμοπλοίων Γαλλικῶν, Ἀγγλικῶν, Ἰταλικῶν, Αὐ-
στριακῶν, Ὀθωμανικῶν, Αἰγυπτιακῶν καὶ Ἑλληνικῶν, ἅτινα
κομίζουσιν ἐπιβάτας, ἐπιστολάς καὶ ἐμπορεύματα.

Ταχυδρομεῖα. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπάρχουσι τὰ
ἐξῆς ταχυδρομεῖα· Ὀθωμανικόν, Γαλλικόν, Αὐστριακόν, Ἀγ-
γλικόν καὶ Γερμανικόν.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

α.) **Ἑλληνικὴ ἐκπαίδευσις**. Ἐν ἐκάστη σχεδὸν συν-
οικήᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὑφ' Ἑλλήνων κατοικοιμένη,
ὑπάρχει Σχολεῖον Δημοτικόν καὶ Νηπιαγωγεῖον· ἐν τισὶ δὲ
Ἑλληνικόν καὶ Παρθενγωγεῖον.

Ἀνώτερα ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα. Ἡ Με-
γάλη Πατριαρχικὴ τοῦ Γένους Σχολὴ ἐν Φαναρίῳ, ἡ Θεολο-
γικὴ καὶ Ἐμπορικὴ ἐν Χάλκῃ, τὰ Διδασκαλεῖα τῶν θηλέων
«Παλλάς» καὶ «Ζάππειον» ἐν Σταυροδρομίῳ, τὸ Ἑλληνικόν
Λύκειον, τὸ Ἑλληνικόν Ἐκπαιδευτήριον καὶ ἡ Ἱερατικὴ
Σχολή.

β'. Ὄθωμανικὴ ἐκπαίδευσις. Ἡ ἀνωτέρα Πολιτικὴ Σχολὴ κειμένη παρὰ τὸ Μαυσωλεῖον τοῦ Σουλτάν Μαχμούτ τοῦ Β'. τὸ Λύκειον (Σουλτανιέ) ἐν τῷ κατὰ τὸ Σταυροδρόμιον Γαλατᾶ σεράι, ἡ Πολιτικὴ ἰατρικὴ σχολὴ παρὰ τὰ βυζαντινὰ ἀνάκτορα, τρία διδασκαλεῖα πρὸς μὀρφωσιν διδασκάλων ἀμφοτέρων τῶν φύλων, κατώτεραι σχολαὶ 338, ἐξ ὧν 140 παρθυναγωγεῖα, ἡ ἀνωτέρα Στρατιωτικὴ σχολὴ ἐν Παγκαλιῷ μετὰ προκαταρτικῆς, ἡ Στρατιωτικὴ ἰατρικὴ Σχολὴ ἐντὸς τῶν βυζαντινῶν ἀνακτόρων, ἡ Ναυτικὴ σχολὴ ἐν Χάλκη, τὸ Πολυτεχνεῖον ἐν τῷ Ἴπποδρομίῳ ἐν ᾧ γίνονται δεκτοὶ μαθηταὶ πάσης θρησκείας ἀνευ διακρίσεως, οἵτινες ἐκτὸς τῶν στοιχειωδῶν μαθημάτων καὶ τῆς Ἀραβοπερσικῆς γλώσσης διδάσκονται τὴν Μηχανικὴν, Σιδηρουργικὴν, Λεπτολογικὴν, Κοσμηματοποιίαν, Ἐπιπλοποιίαν, Λιθογραφικὴν, Τυπογραφικὴν, Ζωγραφικὴν, Βιβλιοδετικὴν, Ὑποδηματοποιίαν, Ῥαπτικὴν καὶ ἄλλας ὁμοίας τέχνας. Προσέτι ἐν Ὁρφανοτροφεῖον πλησίον τοῦ τεμένους Σουλτάν Σελήμ, σχολεῖα ἐφήβων (Ρουστιέ), καὶ Νηπιαγωγεῖα· ἔτι δὲ μέγας ἀριθμὸς Μενδρεσέδων, ἧτοι διάφοροι ἱερατικαὶ καὶ νομικαὶ σχολαὶ. Οἱ ἐν αὐταῖς φοιτῶντες μαθηταὶ ὀνομάζονται Σοχτάδες καὶ κατὰ παραφθορὰν Σοφτάδες.

γ'. Ἀρμενικὴ ἐκπαίδευσις. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπάρχουσιν 63 Ἀρμενικαὶ σχολαὶ ἐν αἷς φοιτῶσιν ἐξ ἑκατὸς ἐπιτακόσιοι τεσσαράκοντα μαθηταὶ καὶ μαθήτριά.

δ'. Ἑβραϊκὴ ἐκπαίδευσις. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπάρχουσιν 7 σχολεῖα ἀρρένων καὶ 7 θηλέων.

Ὑπάρχουσιν ἔτι καὶ ἕτερα σχολεῖα Γαλλικὰ, Ἰταλικὰ, Γερμανικὰ καὶ τὸ ἐν Ρούμελι-ἰσὰρ Ροβέρτειον Γυμνάσιον.

Ἐφημερίδες. α) Ἑλληνικαί· Νεολόγος, Βυζαντίς,

Κωνσταντινούπολις, Ἀνατολικὸς Ἀστὴρ, καὶ ἡ Ἀνατολὴ εἰς
τουρκικὴν γλῶσσαν δι' ἑλληνικῶν χαρακτήρων. β') Γαλλι-
καί· ἡ Τουρκία, ὁ Φῆρος τοῦ Βοσπόρου, ἡ Σταμπούλ, ὁ Ἀ-
νατολικὸς Ταχυδρόμος τῆς Κωνσταντινουπόλεως κτλ. γ')
Τουρκικαί· Ταρῆκ, Σααδέτ, Σταμπούλ, Τζεριδέι Χαβαδὶς
καὶ ἄλλαι πολλαί· δ') Ἀρμενικαί· Ἀρεβέλκ, Ἀγγελιαφόρος,
(Ἀβέ-δαπέρ), Πούντζ (Ἀνθοδέσμη) καὶ ἄλλαι· εἰ) Ἑβραϊκαί·
Τηλέγραφος καὶ Κεῖρος.

Περιοδικά. Ἑλληνιστί, ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια.
Ἐκδίδονται δὲ καὶ πολλὰ Ὀθωμανικά.

Βιβλιοπωλεῖα. α') Ἐν Σταυροδρομίῳ τοῦ κ. Παπάδη,
Βλῆς καὶ Λορέντζου. β') Ἐν Γαλατᾷ· τῶν Καταστημάτων
Δεπάστα, Πανωρίου καὶ Σ. Λεμονίδου. γ') Ἐν τῇ ἰδίῳς Κων]
πόλει τὸ τοῦ Γ. Σεϊτανίδου, Γ. Κοπανάρη, καὶ Δ. Κουκουζέλη.

Τυπογραφεῖα. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπάρχουσι
68 Τυπογραφεῖα, ὧν μερικὰ περιέχουσι καὶ Λιθογραφεῖα.
Ἐν αὐτοῖς δ' ἐκτυποῦνται ἑφημερίδες καὶ βιβλία εἰς πλεί-
στας γλώσσας.

Τ Ε Λ Ο Σ.

Εὑρίσκειται ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ τῷ βιβλιο-
πώλῃ κ. Γ. Ι. Σεϊταρίδῃ ἐν Ζηρτὰν Καπουσοῦ.

Τιμᾶται ἀντὶ γροσίων ἀργυρῶν 5.